

ван- гард

журнал української молоді

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

двомісячник Видає Центральна Управа СУМ

AVANTGARDE

revue des Jeunes bi-mestriel.
édité par le Comité Central
de l'Union de la Jeunesse
Ukrainienne en exil.

VANGUARD

Official Press Organ of the
Ukrainian Youth Association
in exile - two-monthly

Редакція Колегія

з членів Центральної Управи СУМ

Головний Редактор — Вол Ленін

Редакційні листування і матеріали надсилати на адресу Редакції

Адреса Редакції:

“AVANTGARDE”

8 Mönchen 2.

Dachauerstr. 9/II.

Germany

Tel. 555316

Адреса Адміністрації:

“AVANTGARDE”

72 Blvd. Charlemagne

Bruxelles IV,

Belgique

Tél. 34.04.82

Це число зредаговано в Секретаряті ЦУ СУМ. Літературну частину зредаговано при співпраці Редакційного Літературного Гурту Дружинників СУМ: О. Ромка, А. Гайдамаха, О. Братковський і Я. Добош

Графічне оформлення митець-майстр Омелян МАЗУРИК.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

/О.К/ ПЕРЕД СВІТОВИМ КОНГРЕСОМ НАШОЇ СПІЛКИ	81
Мір. О.Новаль ДУХОВА СУВЕРЕННІСТЬ НАРОДУ — ПЕРЕД-	82
УМОВА ДЕРЖАВНОЇ За патріярхальний устрій Українських Церков	
ПОЧАІВСЬКА ЛАВРА Собори України	87
Юзеф Лободовський ТРИПТИК ПРО ЗАМОРДОВАНУ ЦЕРКВУ	89
Др. Б.Стебельський ЗА ЯКІ ІДЕЇ, ЗА ЯКУ ЛЮДИНУ? З правильними	90
на Дружинників СУМ	
ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ІХ СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ	94
ПРОФІЛІ ЛЮДЕЙ УКРАЇНИ: Іван Дзюба, Богдан Горинь	95
Галина Севрюк	

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, СПРОБИ

ПОЕТ МУЖНОСТИ I - НАЦІОНАЛЬНОГО ГОРІННЯ	97
Василь Симоненко є ТИСЯЧІ ДОРИГ, УКРАЇНО, ЮДАМ,	98
ЗЕМЛЕ РІДНА. ЛЕБЕДІ МАТЕРІНСТВА	
Зореслава ОЧІ. КАТРУСІ ЛАВРЕ АТЦІ ПЛЯНЕТАРНА ЗУС-	102
ТРІЧ. НОНТЮРН	
Лариса Вітошинська ПРОГУЛЬНА ДО САНЛІС	104
Софія Наумович КОРОЛЕВА продовження	105
Андрій Гайдамаха ІВАН СТОЦЬКИЙ ЧЛЕПАЧІВСЬКИЙ РЕЙД-	113
рецензія	

НАУКА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

Іван Дзюба СУМЛІННІСТЬ ХУДОЖНЬОГО ДОСЛІДУ уривок	115
Інн. З. Витязь ПОХОДЖЕННЯ ТРИЗУБА Від легенди до дійснос-	116
ті	
В.Ч. НОВА ОПЕРА — «АННА ЯРОСЛАВНА»	122

ПЕРЕД СВІТОВИМ КОНГРЕСОМ НАШОЇ СПІЛКИ

/О.Н/ В цьому числі «Авангард» подаємо оголошення про відбуття IX. Світового Конгресу СУМ, що має відбутися в американській і європейській частинах в кінці 1969 і на початку 1970 р.

Цей черговий Конгрес зробить підсумки нашої праці в дванадцяти країнах нашого поселення за останні три-чотири роки, продискутує проблеми праці і дальншого росту нашої Спілки та намітить дальші шляхи для кевпінного маршу української молоді в діяспорі до подвійної мети – формування особовостей свого членства і служби Богові Й Україні.

Особливою увагою наділить Конгрес проблеми Дружинників СУМ, які під цю пору ще не вповні розв'язані. Йдеться головно про знайдення найкращих форм і методів праці, які були б доволі атрактивними, давали б змогу дальншого індивідуального росту Дружинників і гарантували б виконання суспільно-національних цілей, які ставить перед собою Спілка Української Молоді.

Короткий час тривання Конгресових сесій не дозволить одначе на глибинний аналіз різноманітних аспектів проблеми нашої молоді, а буде радше форумом для синтезування дотогочасно проведених дослідів та підготовчих робіт. Тому цих кілька місяців, що нас відділяють від початку відбуття Конгресу, мусять бути максимально використані для всебічного розгляду питань пов'язаних з працею нашої Спілки та тих вимог, які ставить перед нами Україна з її визвольною боротьбою і проблемами духового самозбереження.

Вся підготовча робота для проведення конгресової програми буде проходити по намічених Комісіях, які діятимуть в Європі, США і Канаді, а в яких працюватимуть також члени з усіх країн. Вибрані на Крайових З'їздах, чи Конференціях, Делегати на Світовий Конгрес СУМ мають обов'язок брати у тій підготовчій роботі якнайактивнішу участь. Всі питання, які вони мали б порушити на Конгресі повинні бути предметом обговорення по Комісіях, а тому необхідно щоб Делегати подавали їх заjdalегідь на письмі в формі обоснованих внесків, або обширніших еляборатів для дискусії. Конгрес СУМ не може бути місцем для несподіванок, а все мусить бути передбачене і продумане, бо йдеться про справи виховання і фахової підготовки суспільно-національних кадрів, що не терплять ні імпровізації, ні експериментації.

Включення нових молодих сил до керівництва нашої Спілки на найвищому щаблі є необхідною конечністю, але воно мусить супроводитися належною підготовкою на нижчих щаблях, постійною активністю і готовістю до великої відповідальності та посвяти. Зокрема важливою справою в тому відношенні є співпраця в редактуванні наших журналів, порушування життєвих проблем і шукання потрібних розв'язон. «Авангард», як орган Дружинників СУМ, повинен стати одним з головних фільтрів сумівської думки та підготовки національно-суспільних кадрів до завдань в сучасному, а ще більше в майбутньому.

ДУХОВА СУВЕРЕНІСТЬ НАРОДУ – ПЕРЕДУМОВА ДЕРЖАВНОЇ

Мгв О. НОВАЛЬ

Вже від кількох літ, а зокрема від часу моли Верховний Архиєпископ Кардинал Йосиф СЛІПІЙ на 2-му Ватиканському Соборі поставив вимогу створення Українського Католицького Патріархату – це питання не сходить зі сторінок української преси в діаспорі. Дійшло також до створення окремого Комітету за Патріархальний Устрій Української Католицької Церкви, що має свої розгалуження по різних країнах нашого поселення. З усіх сторін несуться голоси «хочемо завершення структури нашої Церкви Українським Патріархатом»!

Справа Патріархату набрала в деяких місцях високої натури і контроверзного характеру з уваги на розбіжність думок в лоні самої Ієрархії і духовенства. Цей факт спричинив сильну реакцію серед зірних Української Католицької Церкви і по певному часі вияснювань і спорів прийшло тани до узгіднення позицій. Принаймні декларативно так виглядає. Під цю пору вже нема мабуть ні одного Ієрарха У.К.Церкви, що мав би застереження до Патріархату, як інституції, чи до особи, що той Патріархат мала б очистити. Нема суміву, що цією особою може бути тільки найбільш заслужений для нашої Церкви Ісповідник віри Блаженніший Владика Кир Йосиф СЛІПІЙ.

Особа Верховного Архиєпископа, що чудо врятувався від холодної смерті під час 18-літнього перебування на засланні в Сибірі та по московських тюрмах, стала не тільки для українців, але й для цілого християнського світу живим символом християнського мучеництва і Церкви катакомб сучасного світу. Мірою його популярності, пошани і довірія серед свого народу, може послужити його тріумфальна обіздка-відвідини вірних в обидвох Америках і Австралії літом 1968р. Факт, що декому залежало на тому, щоб ця поїздка не відбулася, надав їй ще більшої ваги в очах української спільноти. Ця поїздка, яку можна вважати як тест вияву найвищої пошани і признання з боку вірних, мусів розвіяти всікі сумніви і застереження, що їх хто небудь міг мати проти Первоієрарха У.К.Церкви. Це було схваленням шляху і цілей Верховного Архиєпископа також по лінії завершення структури очолюваної ним Церкви в формі Патріархату, що він з такою сміливістю і мужністю поставив був на Вселенському Соборі 11.10.1963р. З цим фактом мусить також рахуватись і неприхильні нам ватиканські круги, якщо вони думають відповісти рішенням і духові 2-го Ватиканського Собору, де схвалено права і засади Східних Католицьких Церков, згідно з їх історичними та обрядовими властивостями. Український Патріархат, католицький, чи православний, може бути невигідний тільки Московському Патріархатові і його спонзорові большевицькому режимові та іншим сусідним неприхильним нам церковним і політичним кругам. Це однаке в питаннях релігії і Церкви не повинно братись до уваги. Українська Церква мусить повністю скористати з даного її права бути суверенним речником свого народу в питаннях віри і обряду. Це відноситься також до її устроєвої форми.

S. Andrushkiw
18 Cheveral Avenue
Coventry CV6 3EE

Чому потрібний Україні Патріярхат?

На це питання можна дати більше відповідей. Однак найсуттєвішою, на наш погляд, відповіддю є потреба підкреслення нашої духової суворенності та ідентичності. Історія дає нам незбитий доказ, як при помочі Церкви Москва намагалася знівечити українське релігійне життя і допасувати його до московських імперіальних інтересів. Звідси походить ідея «третього Риму» Івана Грозного, ривалізація з Царгородом і Києвом та самозване створення Московської Патріярхії, яка разом з політичною домінацією України Москвою, відіграла свою русифікаційну нищівну роль супроти української національної духовості. Не менш агресивними виявились були по відношенні до України польські католики, горезвісні «езуїти», що «огнем і м'єм» намагались навертати на католицтво український народ, що рівнялося в поширенням польськості і закріпленням політичного панування Польщі над Україною. Про це і того рода ревність «західних католиків», які старались перетягти силою на латинський обряд вірних Східних Церков, як католиків так і православних, говорив у своїй знаменній промові на третій Сесії Ватиканського Собору Первоієрарх У.К.Церкви Кир Йосиф, вимагаючи, щоб Собор визнав таку практику, як шкідливу для Христової Церкви і строго заборонив такі практики тепер і в майбутньому. На жаль роля Московського Патріярхату на Вселенському Соборі не була ніким заторкнена, а навпаки представники його брали участь в Соборі в характері обсерваторів.

З повищого виходить ясно, що на протязі віків наша духовна суворість була надщерблена і топтана не тільки з боку панівних режимів, але також з боку сусідніх Церков – польсько-католицької і московсько-православної. Найбільш здається ганебною сторінкою такого поневіряння нашої духової суворенності оув указ Петра 1-го щорічно в наших церквах проголошувати анатему на Ієтьмана Івана Мазепу, як зрадника. Не моглистерпіти також і сучасні московські «царі» духової суворенності українського народу, що зберігалася в Українській Натолицькій Церкві в час їх поновного приходу на українські землі в 1944 р. Два роки пізніше, в 1946 р. при помочі шантажованих апостатів, вони проголосили ліквідацію тієї Церкви, виарештували єпархію на чолі з Архиєпископом Йосифом Сліпим, сотні священиків монахів і монахинь та проголосили перехід на московське православіє. В цей спосіб остання остоя духової суворенності народу була формально усунена, але фактично не знищена, бо як писав Т.Г.Шевченко «і неситий не виоре на дні моря поля»... Ця духовна суворість казала її носіям діяти далі, наперенір усім реалітетам, несприятливим умовам, переслідуванням, катуванням і безвиглядності на скору зміну.

Виступаючи з вимогою творення Українського Натолицького Патріярхату на Вселенському Соборі, Зерховний Архиєпископ без уваги на політичну, чи конюнктурно-діялову ситуацію між Ватиканом і СССР, виявив повну духову суворість в свідомості, що здійснення вимоги зможе одиночно двинути У.К.Церкву на належне їй місце в лоні Вселенської Церкви, як таючи забезпечити її перед обігточним заником в Україні. Собор не відкинув тієї вимоги, але обмежився до заяви, що в принципі кожна Східна Церква має право на таний устрій, який відповідає її історичним та обрядовим властивостям, а практичне рішення в цій справі передано до Комплексу Папи.

Участь 16 українських єпархів в праці соборових Комісіях та на сесіях як також вирішний вплив на працю Комісії для Східних Церков, де секретарем був архимандрит А. Великий, ЧСВВ, заважили на оформлення канонічної підготовки для існування Патріярхату Української Католицької Церкви та на застуалізування її серед соборових Отців. Суверенність української духовності на цьому форумі позначила свої нестерпі сліди, які дають солідну основу для повного завершення плянів стосовно Української Католицької Церкви. Нік же дивно і неприємно в світлі цих великих цілей виглядає постава деяких наших внутрішніх сил, що посміли гамувати поширення ідеї і самий рух до закріплення цієї духовної суверенності в ділянці У.К.Церкви

Один, чи два Патріярхати?

Заснуванням Патріярхату Української Католицької Церкви була б завершена структура і оформленна ідентичність однієї з двох наших традиційних Церков. Це було б очевидно велике досягнення. Та ми не можемо закривати очей на існування великої більшості українського народу, що в визнаваннями православія. Тому доля Православної Української Церкви з національної точки зору є настільки важлива, як важливо є її питома вага в народі. В умовах поневолення в Україні не може покищо бути мови про існування української православної Церкви, навіть у такій мірі, як підпільної католицької, бо не було можливостей на сформування міцніших священичих національно свідомих кадрів. Всетаки свідомість своєї національної і духовної окремішності живе в народі, а це потенційно дає підстави для відродження Української Православної Церкви в майбутньому. Натомість в діяспорі Українська Православна Церква живе своїм відрубним життям, зберігаючи свій національний характер, духовість і обряд, що збільшує також можливості підсилення матірної Церкви в Україні у вільних умовинах. Слабістю Української Православної Церкви є її децентралізація на кілька Церков за територіально-персональним поділом, хоч у важливіших питаннях єпархиокремих Церков (за малими винятками) сходяться на спільні наради та залишаються в молитовному єдинанні.

З уваги на повну незалежність українських православних Церков від вселенських Церков, питання централізації є справою виключно внутрішньою тих Церков. На перший погляд виглядало б, що нема нічого легшого, як вирішити об єдинання і завершити структуру Української Православної Церкви давно вимріялим Патріярхатом. Є, очевидно, питання визнання такого Патріярхату іншими Церквами, але щоби щось визнавати воно мусить наперед існувати. Можна сподіватись, що приклад вірних Української Католицької Церкви в ділянці боротьби за Патріярхат спонукає і православних українців до подібної акції внутрі своєї Церкви. Світлі традиції Київського Митрополита Петра Могили, чи новіші намагання усувереннення Української Православної Церкви за часів Митрополита Василя Липківського є безсумнівними дороговказами на шляху розвитку цієї нашої заслуженої Церкви. Чухова суверенність, яка зберігається в цій українській Церкві повинна проявитися не тільки на рівні єпископства чи митрополії, але у всенациональні площині великої нації, яка мусить мати ясно окреслену свою ідентичність як унутрі так і по відношенні до зовнішнього світу.

ДВА УКРАЇНСЬКІ ПАТРІЯРХАТИ.

Питання церковної єдності

Ідеалом нашого релігійно-національного життя мисить бути відзискання релігійної єдності, яка існувала за княжих і частинно козацьких часів. Факт, що в наші часи прийшло до діялогу між католицькою і православною та іншими Церквами та що усунено довговічні спори через аннулювання анатеми якою папський легат викляв Патріярха Нерулярія в 1054 р., і навпаки, взаємні відвідини Патріярха Атенагораса і Папи Павла VI, мусить заставити і нашеї Церкви до ревізії взаємовідносин, що ще до недавна були майже ворожі.

Відомо ж, що після очищення від елементів латинізації в Українській Католицькій Церкві йдуть намагання реставрувати обряд, який був за часів Митрополита Петра Могили, отже обряд зобов'язуючий Українську Православну Церкву. Введення живої української мови в богослуження в обидвох Церквах, вкінці схвалені Вселенським Собором устроєві зміни з запровадженням колегіяльної управи Церквою через Синоди довели до того що з колишніх спірних релігійних питань нічого не залишилося. Залишається одиноке — визнання Папи, або котрогось з існуючих Патріярхів першим між рівними. Для католиків очевидно Головою Вселенської Церкви є Папа, а для православних таким Головою у вселенському розумінні мусів би бути перший з-поміж Патріярхів. Можна поставити питання який релігійний, чи національний інтерес мала б Українська Православна Церква від визнання Царгородського Патріярха, як першого, замість такого визнання в сторону Папи. Це, очевидно, теоретичне міркування, бо може бути таке, що пізніше претенсії на примат в православному церковному світі може поставити Москва, тоді звісно наш Православний Патріярхат, або мусів би залишитися відокремлений, або рішитися на визнання Папи.

Питання церковної єдності в Україні було з великою силою ставлене в недавному минулому Митрополитом Андрієм Шептицьким. За його просхідні погляди він мав труднощі в Ватикані. Однаке його постava була непохитна. Він відкидав рішучо латинізацію Української Католицької Церкви, як не сумисну з традиціями і духовими первінами українського народу. Йому близькою була доля української Православної Церкви, як неоправдані вимоги Східної Конгрегації в Ватикані. Цим шляхом йде також його наслідник Нир Йосиф Сліпий, який у зустрічі з ієрархами Української Православної Церкви в Америці заявив приблизно так: «якщо Ви створите Український Патріярхат і визнаєте Папу і Головою Вселенської Церкви, я перший підпорядкуюся створеному Вами Патріярхатові».

Коли буде перший Український Патріярхат?

На це питання з точністю відповісти не можна. Православні ще не готові, щоб зреалізувати цю ідею, яка до речі в них мало дискутується. Католики мають певні можливості, якщо не послаблять своєї волі і вестимутуть далі завдану кампанію, щоб побороти решту труднощів. Вірні католицької Церкви висловили солідарну поставу і підтримали повністю Верховного Архиєпископа в його заходах. Справа однак вимагає доброї підготовки самої конституції

туції, прийняття її Синодом українських Єпископів, формальний вибір Патріарха і предложення Папі до затвердження. Така постанова є згідна з духом Східних Церков і відповідає також рішенням Ватиканського Собору. Вже найближче майбутнє виявить, чи всі Владики У.Н.Церкви є на висоті своїх завдань і чи зможуть дорівняти в українській духовій суворенності своєму Первоієрархові.

Помноження виявів духової сувореннosti в різних ділянках нашого життя зможе єдино загарантювати майбутню державну суворенність України.

Вид на Почаївську Лавру. Такі карточки в формі кольорових світлин поширюються в Україні. Понров Богоматері над Лаврою свідчить про тривність релігійних почуттів у народі. Тут Собори – це не тільки пам'ятник архітектури, а живучий символ віри.

Почаївська Лавра

Нік подає українська преса, що осінню минулого року мав відбутися в Почаєві синод православних, які є під юрисдикцією московського патріярхату. Учасники синоду нарікали, що через уніяцьких священиків, які діють у підпіллю, не можуть виконати свого завдання перед народом. Тому вони внесли скаргу й одночасно прохання до Москви, щоб помогла їм у ліквідації греко-католицької Церкви в Західній Україні. І звідтіля зразу ж прийшов відгук: «До 1970 р., в століття від дня народження Леніна, ця Церква має бути цілком ліквідована».

З тієї нагоди подаємо за Г.Н. Логвином «По Україні» коротку історію та опис Почаївської Лаври з її Соборами.

Історія побудови Почаївської Лаври сягає десь до XIII стол.

В документах про це пишеться з XVI ст., коли українська шляхтянка Анна Гойська подарувала йому великі угіддя і в 1579 р. збудувала нову кам'яну церкву. Для будівництва монастиря була обрана височезна гора, що непомітно піднімається з боку Кременця і спадає крутими обривами з протилежного боку. Особливо відомим став монастир в час релігійної боротьби за часів Йова, друга Вишеньського, і після того як тут була заснована друкарня. В 1649 р. збудовано Троїцьку церкву (на кошти Федора і Єви Домашевських – місцевих українських шляхтичів). У весь монастир з храмами й іншими будівлями було укріплено оборонними мурами та баштами. Про міць почаївських укріплень свідчить те, що в 1665 р. ціла турецька армія не змогла взяти Почаїв. Звідси дума про «Почаївське чудо». Споруди монастиря прекрасно зображені на гравюрі «Облога Почаєва». В 1713 р. лавра перейшла в руки оо Василіян. Старий почаївський храм був тринефний, шестистовповий, з п'ятьма верхами і, як і Успенський собор Києво-Печерської лаври, оточений численними каплицями, що добре видно на згаданій гравюрі.

Із спорудженням у 1771-1783 рр. нового Успенського собору (за проектом Готфріда Гофмана) почав складатися сучасний ансамбль. Потім до головного храму у вигляді каре добудували двоповерхові корпуси келій і трапезну з церквою. В 1861-1871 рр. було збудовано високу дзвіницю, а в 1910-1913 рр. Троїцьку церкву за проектом О. Шусєва в формах новгородської архітектури XII-XIII ст., що ніяк не пасує до існуючого ансамблю.

Гофман був не тільки обдарованим архітектором, а й талановитим місто-будівником. З великою майстерністю і тактом він використав скелясті тераси гори і перетворив її на масивний стилобат, що підноситься, немов велетенська східчаста піраміда Джосера в Санакара в Єгипті, а на її вершину поставив будівлю з широкою терасою навколо. Тераси, розчленовані пілатами і завершені ажурними балюстрадами, наростають від підніжжя гори в повільному ритмі, немов гучні акорди. Завершуються вони могутнім хоралом – величавим золотоверхим храмом, який сяє на тлі синього неба назковим, прямхливо скомпонованим біlosніжним кристалом. Ритм уступів террас, їх рух вгору ніби перепиняється для відпочинку в горизонталах останньої тераси, щоб звідти злетіти в невтримному русі колон головного входу та лініях тендітних струнких башт і розтанути в бездонній блакиті неба.

В інтер'єрі храму поєднані глибинне розкриття внутрішнього простору з висотним. Ритмічний рух в глибину, досягши підбанного простору, немов у

І.Г. ГОФМАН. УСПЕНСЬКИЙ СОБОР ПОЧАЇВСЬКОЇ ЛАВРИ. 1771-1783 рр.

коротенькій задумі, зупиняється, а потім стрімко підноситься в гранях хрещатих опорних стовпів і пілястр бані, щоб згаснути в його зеніті. Ходячи по собору, немов перебуваєш у своєрідному палаці, де поєднані численні переходи, лоджії, балкони, а в бічних нефах, в кожному ярусі хорів для просторового об'єднання в стелі зроблені круглі отвори, крізь які видно всі три яруси. Тому гра ліній, контрасти світла й тіні, перетин площин, несподівані ракурси увесь час змінюються, створюючи дивовижне враження краси і величі.

ТРИПТИК ПРО ЗАМОРДОВАНУ ЦЕРКВУ

Ушанували, владико, твій клобук,
угонорували твій посох,
вигладили твої згойні римським бальзамом,
Але нарід твій — віддали гробам
а наш гнів — вогнем волосся палить,
бо ті уста брехливі,
що день-у-день повторють — Амінь, амінь,
сплюгавлені нечистими шептами,
ті уста,
ті уста святотатські!
Мою землю, як і твою диявол потоптав,
і тому тим дужче
твоїй справі свідчу.
Владико помордованих,
владико згноєних у ляграх,
владико Церкви, загнаної у катакомби.
яка ж ціна на твої найдани.
яку карту дипломат зіграє
з обманцями з-під диявольського знаку?
Зривається вихор.
Вириває з нутра землі старі домовини.
Пергаментів не запечатує, бо це стихія.
Тортурували їх, мордували їх...
Встань, якщо ти вільний, якщо ти гордий.
крикни:
— Ваші дороги і уста йдуть різними дорогами!
Владико, піднеси свій посох,
вдар прокльоном по пурпурах і фіолетах.
Хай заслона в святині розідреться!
Замучені несуться в повітрі,
розстріляні грають на флейтах своїх костей,
на них стануті новому храмові!
На Схід
летить цей вірш захриплим криком,
можне слово раною роздертою.
Щоб воскресити,
шоб воюючого Христа воскресити!
Проти дияволів і їхніх поплечників,
проти надміру підлабузних єреїв:
— Отче наш,
який єси
на небі!

Чільний переклад останнього розділу поеми польського поета, відомого україніста, Юзефа Лободовського присвячена Галицькому Владиці, що була поміщена в польському журналі «Нультура» (Париз) за 89 січень 1969 р.

За які ідеї, за яку людину?

Продовження з «Авангарду» чч. 1(89)

Ідейно-програмові засади дружинників СУМ

Спілка Української Молоді об'єднує своєю організаційною системою три різні Частини. Першою є Юнацтво СУМ, що складається з Молодшого та Старшого юнацтва СУМ. Ідейно-програмову, організаційно-виховну та методично-вищиковільну його структуру з'ясовує Правильник дружинників, що охоплюють молодь у віці від 18 по 30 років життя. Організаційно-віковим завершенням СУМ є Сенійорат СУМ, в якому залишаються члени, що закінчили 30 років життя і бажають продовжувати працю в СУМ.

Самовиховна праця в СУМ не закінчується з переходом від юнацтва до Дружинників СУМ. Навпаки, Дружинники СУМ є найважливішим періодом самостійної, самовиховної праці СУМ. Молода людина, вже вповні дозріла фізично ще дальше розвивається психічно та інтелектуально. Цей новий період розвитку має свої форми та закони, які мусять бути враховані в виховну та організаційну систему, що її висвітлює Правильник Дружинників СУМ.

Дружинники СУМ у своїй виховній, зглядно самовиховній праці спираються на природних проявах молоді творчого пізнання й відкриття, що є природним шляхом до періоду вповні дозрілої людини — творення.

Молодь в періоді творчого пізнання, відкриття й самовиховної праці, отже в часі, що припадає на Дружинників СУМ, стає перед рядом життєвих проблем, від розв'язки яких залежить її майбутнє творче життя. Це відноситься доожної індивідуальності окремо і молоді, як цілості, з якої формується наступне покоління народу, з його усіми правами та обов'язками перед цілою, нацією, тобто, — перед живими і ненародженими членами цілої спільноти.

Індивідуально кожна молода людина у віці 18 років життя, закінчуючи приблизно в тому часі середню школу, готується поширювати свій світогляд і знання в рамках фахової освіти для окремого окресленого звання, в якому майбутня дозріла людина має розвинути і виявити свої таланти, здійснити власне творче життя і бути в тій праці творчою кітіною великої праці спільноти, завдання якої розложені на необмежене число поколінь і нікотому поколінню невідомий час тривання цієї праці до найповнішого і найбільш величного вияву спільноти в її духовому та матеріальному виді. Індивідуальні таланти кожної людини повинні бути усвідомлені і виявлені, щоб усі вони були корисно включені у велике творче зусилля поколінь, а з ними цілої спільноти.

Завдання праці Дружинників СУМ — розвинути особовість та характер кожного члена СУМ, що завершив 18-тий рік життя. Допомогти йому в творчій праці усвідомити свої обдарування і нав'язати їх з майбутньою професією, яка повинна бути радісним виявом творчого життя одиниці та її цеголкою для духового і матеріального росту спільноти. Дружини

Їх індивідуальної творчої праці у відповідних ділянках життя народу, усвідомлення своєго місця і відношення до спільноти – народу. Завдання праці Дружинників СУМ – приготувати активними формами самовиховання носіїв і творчих діячів культурного, суспільного і політичного життя народу, а для СУМ керівників і виховників.

Виховний ідеал

Гасло СУМ – «Бог і Україна» символізує виховні ідеали СУМ. Усвідомлення цих високих ідеалів дає підставу для ідеалістичного світогляду, що всі вартості вимірює в площі правди, добра і краси. Пізнання законів Божих і правд українського народу визначає відношення між Божим і людським, між одиницею і спільнотою, між дитиною і батьками. Цей виховний ідеал визначає моральний кодекс поведінки одиниць і цілої спільноти. Він визначає розвиток індивідуального і людського-національного до найбільш ідеального – досконалого, до Божого.

Бог є абсолютною Правдою, Добром і Любов'ю і найбільшим ідеалом для наслідування.

Україна – це наступний найбільший ідеал, що вимірює ідеалістичний світогляд члена СУМ. Цей ідеал забарвлює національним кольором християнські засади світогляду.

Україна – це не тільки земля, що кормить український народ і зберігає пам'ятни духовного і матеріального життя народу, але й символ культури народу, що духовно живить кожне покоління і кожну індивідуальність, яка зростає на цій культурі, на її вершинних досягненнях, як і на ідеалах для творчих одиниць. Україна це тисячі років духового життя предків українського народу, що лишили йому великий життєвий досвід у формі духових виявів, що живуть і сьогодні в культурі українського народу. Вони не тільки допомагають визначувати ідеали українського народу, але й кожного українця окремо, визначуючи його національний світогляд.

Одним із виявів національних ідеалів є ідея нації та ідея держави. Ідея нації – це ідея біологічно-духової структури людської спільноти, органічно завершена, що змагає до повного і всестороннього вияву себе у всіх ділянках свого життя, в організованій державній формі.

Ідея держави – це ідея форми, в якій нація організує своє життя, виявляє свою самобутність, суверенність у всіх ділянках творчого життя. Ідеалом держави є така її форма, в якій кожна одиниця і ціла спільнота має запевнений найкращий розвиток для повного вияву в усіх ділянках життя спільноти.

Ідеал українця – члена СУМ – усвідомити собі ідеї Бога, нації, держави, піznати себе як індивідуальність, свої таланти і творчі сили, щоб розвинути їх і ними включити себе у цілісний розвиток спільноти.

Світоглядові закони-правди Дружинника СУМ.

1. Своє життя завдачує Богові, Родові своєму – Нації! Батькам своїм. Тому пізнай ціль існування!
2. Немає більшого пізнання як Правди Бога і нації своєї, а через них – себе самого.

вається обов'язком. Вчися бути обов'язковим, бо без цього не може існувати ніякий суспільний лад і твоє життя теж було би неможливим, поскільки воно залежне від обов'язковості інших. Немає, отже, індивідуального твого життя без загального, як загального без опертя на твоє індивідуальне. Тому плекай примети обов'язкової людини — словність, точність і карність.

10. Суспільність складається з тих, які кермують і тих, якими треба кермувати.

Коли ти готовуєшся кермувати, найперше вчися слухати. Опісля починай від володіння собою. Усурай свої хиби, недобрі налоги. Підкоряй пристрасті волі та розумові. Тоді будеш зрівноважений, для себе непоблажливий, а в осуді інших справедливий. Без цього ти не зможеш навіть виконувати припоручень твоїх зверхників.

11. Розважливість і рішучість хай стоять на сторожі всіх твоїх постанов, рішень і вчинків.

Будь розважливий, коли видається, що треба рішати в частинках секунди, але рішайся всеціло, навіть коли здавалось би, що все втрачене. Немає таких обставин, щоб людський ум і воля резигнували з дії в бажання перемогти перемогти перешкоди. Часто найбільшою перешкодою є резигнація в остаточному і вирішальному моменті боротьби.

12. Будь Лицарським! Служи правді і будь справедливий! Визбуваєшся egoїзму та честолюбивості.

Не зазнавайся, бо це вияв меншевартости ізза інтелектуальної обмеженості. Пixa і гордість не личать лицареві, що розуміє і цінить вагу чести. Борони правду, але шануй гідність і думки інших. Вислухуй їх спокійно, навіть коли вони не згідні з твоїм переконанням. Особливо шануй і вислухуй думок старших людей, бо вони перевищують тебе досвідом навіть тоді, коли тобі здається, що вони поступаються перед тобою своїм знанням. В разомові, а зокрема зі старшими, не пописуйся категоричними стверженнями, які заперечують, іншу думку, навіть, коли по твоїй стороні правда. Краще сказати: «мені здається», чи «на мою думку», ніж «ви помиляєтесь», або «це не правда».

Будь справедливий і помагай іншим, що не можуть оборонити себе власними силами: дітям, старшим, жінкам, хворим і налікам. Тобою пік лувалися і ти зобов'язаний піклуватися тими, що потребують твоєї помочі. Не забувай теж і про корисних звірят, пташок і рослин, що потребують охорони для забезпечення рівноваги ладу і краси життя.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Центральна Управа Спілки Української Молоді повідомляє всіх членів, всі організаційні клітини і Крайові Управи СУМ, що згідно з параграфами 6 і 7 Статуту СУМ

IX-тий СВІТОВИЙ КОНГРЕС СУМ

відбудеться в часі від 29 листопада 1969 р. до 25 січня 1970 р.

Щоб дати можливість якнайбільшій кількості делегатів особисто взяти участь у працях Конгресу, Центральна Управа СУМ на своєму засіданні від 5 травня 1969 р. рішила відбути IX-тий Конгрес СУМ в двох частинах: американській та європейській.

Перша частина відбудеться в днях 29-30 листопада 1969 р. в Нью-Йорку, друга частина в днях 24-25 січня 1970 р. в Лондоні, Вел. Британія.

Програма

- 1-ий день:
  - 1 Відкриття Конгресу.
  - 2 Вибір Президії
  - 3 Затвердження Правильника Конгресу і порядку нарад.
  - 4 Відчитання і прийняття протоколу з VIII-го Світового Конгресу СУМ.
  - 5 Затвердження Комісій:
    - а) Організаційно-статутової.
    - б) Виховно-юнацької.
    - в) Програмової для Дружинників.
    - г) Мандатно-номінаційної.
    - г) Резолюційної.
    - д) Видавничої та інформації.
    - е) Фінансово-бюджетової.
  - 6 Звіт з перевірки мандатів.
  - 7 Звіти Центральних Органів СУМ.
  - 8 Дискусія над звітами та уділення абсолюторії.
- Святочна Сесія:
- 9 Привіти, програмові доповіді і зустріч з представниками духовних і світських установ та громадянством.
- 2-ий день:
  - 10 Ділова Сесія по комісіях
2-га загальна ділова сесія:
  - 11 Звіти Комісій та дискусія.
  - 12 Затвердження статуту і правильників.
  - 13 Вибір нових Центральних Органів СУМ.
  - 14 Затвердження бюджету.
  - 15 Прийняття постанов і резолюцій.
  - 16 Окремі внески і запити.
  - 17 Закриття Конгресу.

Ножна точка програми є дійсна для обидвох частин Конгресу. Право участі у Світовому Конгресі СУМ мають:

94 т Делегати вибрані на Крайових З'їздах СУМ з розрахунком: один деле-

Профілі людей України.

ІВАН ДЗЮБА

Іван Дзюба, відомий не тільки в Україні літературний критик, знаний також як палкий оборонець національної правди. Його перу завдаємо один з найважливіших документів поневолення і колоніальної залежності України від Москви: «Інтернаціоналізм чи Русифікація» — який з'явився в умовах еміграції обширною книжкою в українській мові, які також у перекладі на англійську і французьку мови.

Народжений 26.7.1931 р. в селянській сім'ї в Миколаївці на Донеччині, Іван Дзюба закінчив філологічний факультет Донецького педагогічного інституту й аспірантуру при Інституті літератури ім. Т. Шевченка АНУРСР.

Вже з 1950 року спеціалізується як літературний критик, не зважаючи на труднощі і риск з боку офіційної цензури та поліційних окупантських чинників. В його критичних працях провідною ниткою проходить боротьба за самобутність і підметність української літератури на традиційних національних основах з намаганням викорінювати провінційність, відсталість і неорганічність літературної творчості. Про Григорія Сковороду непопулярного в умовах советського Союзу він написав обширнішу працю, називаючи його «Перший розум наш»... Його критичні огляди, це незвичайно тонка аналіза надихана національною духовістю, почуттям справедливості і відповідальності перед власним народом і перед історією.

Іван Даюба став надхненником і речником молодого літературного покоління України, так званих «шестидесятників», надаючи тій творчості філософічного осмислення і постійно вказуючи на непроминаючі вартості. Ця прямолінійність і одвертість літературного критика, що не завжди сходилася з наказаними офіційними нормами, мала за наслідок цікавання своїми таки пайдініями вислужниками, викинення з посади та заборону публікацій.

Проте І. Дзюба не перестає цікавитися літературою та суспільною проблематикою. Нк відомо, будучи сам в неласці, він мав відвагу ставати в обороні арештованих і засланих на каторгу культурних діячів України.

гат на 200 членів СУМ і Юнацтва СУМ, при чому 100 останніх членів СУМ мають право на одного делегата.

2 Члени Центральних Органів СУМ.

3 Голови Крайових Управ СУМ.

БОГДАН ГОРИНЬ

Уродженець Зах. України (жидачівський район, львівської області) прийшов на світ у селянській родині в 1936 р. Від 1949 р. жив при родині в місточку Ходорів, а в 1959 р. закінчив філологічний факультет Львівського Університету ім. Івана Франка. З того часу працював спеціалістом в культурно-виховному відділі Обласного Будинку Народного Мистецтва, викладав у спеціальній школі мальства та досліджував мистецтво у Львівському музею Народного Мистецтва.

Від 1960 р. писав і опублікував численні статті з діяльності мистецтва й літератури. Працював закре-

ма над проблемою психології мистецької творчості і на ту тему виступав з доповідями на міжреспубліканській конференції студентів в Ризі, на конференції молодих письменників в Одесі та в Будинку Письменників України в Києві.

Перед арештуванням працював над історією мистецтва в Західній Україні 1920-40 рр. Арештований 26.8.65 р., був засуджений львівським обласним судом в закритій сесії 13.4.66 на 4 роки важких робіт за «антисоветську пропаганду й агітацію». Свій присуд відбував в Мордовськім таборі ч. 11 в селі Нвас. В таборі мав працювати над монографією мистця-малляра Панаса Заливахи, що також перебуває на засланні. Важна праця і нелюдські умовини таборового життя спричинили хворобу очей, яка грозить ускліпненням.

Як зразок його науково-дослідної праці помістили ми в попередньому числі «Авангарду» його статтю «Легенди в Кераміці» де була дана оцінка праці відомої в Україні художниці-керамістки Галини СЕВРУК.

ГАЛИНА СЕВРУК

Недавно повідомила преса про те, що Галина СЕВРУК була виключена зі Спілки Художників України. Причини такого виключення не було подано. Треба однак припускати, що її творчість, як така, що має своє коріння не в практикованому в СССР «соцреалізмі», а в українській давнині, могла вирішити долю талановитої художниці. В ССР, щоб бути надійним і мати підтримку влади треба вибирати сюжети в московській історії та їх возвеличувати. Все інше кваліфікується як «буржуазний націоналізм».

ПОЕТ МУЖНОСТИ І НАЦІОНАЛЬНОГО ГОРІННЯ

Таким був Василь СИМОНЕНКО, що відійшов у вічність в кінці 1963 р., проживши всього 28 літ. Уродженець Полтавщини (село Білка, Лубенського району) останні роки свого життя провів в Чернісах, по сусіству з місцями де народився і проживав Тарас Шевченко. В. Симоненко успадкував від свого славного попередника безмежну любов до правди. Він не задовільняється поетичною лірикою, як багато його сучасників, а шукає вияву в поезії, як формі для висназу ідей, які хвилюють душу і заставляють думати.

Закінчивши в 1957 р. факультет журналістики Київського Державного Університету ім. Тараса Шевченка, В. Симоненко працював у газетах «Черкаська Правда», «Молодь Черкащини» та інших. Там друкував, крім статей, свої поезії та переклади (головно з угорських поетів). Перша збірка на поезії «Тиша і грім» вийшла в 1962 р. з післясловом Ст. Нижанківського. В 1963 р. з'явилася є «дитвидаві» його назна «Цар Плансій та Лоскотон». Щойно по його смерті з'явилася чергова збірка поезій (1964) «Земне тяжіння» і друга назна «Подорож в країні Навпаки». В 1965 р. у Львові в-во «Наменяр» випустило третю збірку поезій «Вино з троянд». В 1965 р. в-во «Пролог» в Нью-Йорку видало збірку вибраних поезій В. Симоненка під назовою «Берег Чекань». Рік пізніше 1966 р. в-во «Молодь» в Києві випустило збірку поезій в яку були, включенні виборані поезії з попередніх збірок і де-що недрукованих ще. Багато з Симоненкових творів було сфальшовано і допасовано до пануючої в Україні московсько-імперіалістичної ідеології. Твори Симоненка читаються в Україні і поза Україною. Він став новим маяком для поетичної і шукаючої національної правди молоді.

В своїй поетичній творчості Василь Симоненко віддає перше місце матері своєї Україні і тоді, коли він з нею на самоті веде розмову, наказує мовчати «Америкам і Росіям». Він так уточнюється з народом своїм, з Україною, що прирікає віддати її до останньої своєї каплі крові. Він не щадить гнівних слів окупантам, називаючи їх «зайдами», «приблудами», але рівночасно громить своїх таки «лакузаїв», заповідаючи їм петлю, подібно як це сталося з Юдою.

Людмила
Проза

Сиродій

В
А
С
И
Л
Ь

С
И
М
О
Н
Е
Н
К
О

Є ТИСЯЧІ ДОРІГ

Є тисячі доріг, мільйон вузьких стежинок,
Є тисячі ланів, але один лиш мій
І що мені робить, коли малий заминок
Судилося почати на ниві нерясній?

Чи викинути серп і йти байдикувати,
Чи долю проклясти за лютий недорід
І до сусід пристать наймитувати
За пару постолів і шкварку на обід?

Ноли б я міг забути убоге рідне поле,
За шмат ції землі мені б усе дали...
До того ж істерня ніколи ніг не коле
Тим, хто взува холуйські постолі.

Та мушу я іти на рідне поле босим,
І мучити себе й ледачого серпа,
І падати з утоми на покоси,
І спати, обнявши власного снопа.

Бо нива це — моя! Тут я почну заминок,
Бо кращий урожай не жде мене ніде,
Бо тисяча доріг, мільйон вузьких стежинок
Мене на ниву батьківську веде...

УКРАЇНО

Задивляюсь у твої зіниці,
Голубі, тривожні, ніби рань.
Крещуть з них червоні блискавиці
Революцій, бунтів і повстань.

Україно! Ти для мене диво!
І нехай пливе за роком рік,
Буду, мамо горда і вродлива,
З тебе чудуватися повік.

Ради тебе перли в душі сію,
Ради тебе мислю і творю.
Хай мовчать Америки й Росії,
Ноли я з тобою говорю.

Одійдіте, недруги лукаві!
Друзі, зачекайте на путі!
Маю я святе синівське право
З матір'ю побутъ насамоті.

Рідко, нене, згадую про тебе
Дні занадто күці та малі.
Ще не всі чорти живуть на небі,
Ходить їх добіса по землі.

Бачиш, з ними щогодини б'юся,
Чуєш – битви споновічний грюк!
Як же я без друзів обійдуся,
Без лобів їх, без очей і рук?

Україно, ти моя молитва,
Ти моя розпухна вікова...
Громотити над світом люта битва
За твоє життя, твої права.

Хай палають хмари бурякові,
Хай сичать образи – все одно
Я проллюся крапелькою крові
На твоє священне знамено!

В
А
С
И
Л
Ь

С
И
М
О
Н
Е
Н
К
О

ЮДАМ

Гранітні обеліски, як медузи,
Повзли, повзли і вибилися з сил.
На цвінтари розстріляних ілюзій
Уже немає місця для могил.

Мільярди вір – зариті у чорнозем,
Мільярди щастя – розвіяні упрах...
Душа горить, палає лютий розум,
І ненависть рєгоче на вітрах.

Коли б усі одурені прозріли,
Коли б усі убиті ожили,
То небо, від проکльонів посіріле,
Налевне б репнуло від сорому й хули.

Тремтіть, убивці, думайте, лакузи,
Життя не наліза на ваш копил.
Ви чуєте? – На цвінтари ілюзій
Уже немає місця для могил.

Уже народ – одна суцільна рана,
Уже від крові хижіє земля,
І кожного катюгу і тирана
Уже ченає засунана петля.

Розтерзані, зацьковані, убиті
Підводяться і йдуть чинити суд.
І іх проکльони, злі й несамовиті,
Впадуть на душі плісняві і ситі,
І загойдають дерева на вітті
Апостолів злочинства і облуд.

ЗЕМЛЕ РІДНА

Земле рідна! Мозок мій світле,
І душа ніжнішою стає,
Як твої сподіванки і мрії
У житті вриваються мое.

Я живу тобою і для тебе,
Вийшов з тебе, в тебе перейду,
Під твоїм висоночолим небом
Гартував я душу молоду.

Хто тебе любов'ю обікраде,
Хто твої турботи обмине,
Хай того земне тяжіння зрадить
І з прокляттям безвість проховтне!

Мріють крилами з туману лебеді рожеві,
Сиплють ночі у лимани зорі сургучеві.

Заглядає в шибку казна сивими очима
Материнська добра ласка в неї за плечима.

Ой біжи, біжи, досадо, не вертай до хати,
Не пущу тебе колиску синову гойдати.

Припливайте до колиски, лебеді, як мрії,
Опустітесь, тихі зорі, синові під вії.

Темряву тривожили криками півні,
Танцювали лебеді в хаті на стіні,

Лопотіли крилами і рожевим пір'ям,
Лоскотали марево золотим сузір'ям.

Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу,
Виростуть з тобою приспані тривоги.

У хмільні смеркання мавки черноброві
Ждатимуть твоєї ніжності й любови.

Будуть тебе кликати у сади зелені
Хлопців чорночубих диво наречені.

Можеш вибирати друзів і дружину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

Можна вибрати друга і по духу брата,
Та не можна рідну матір вибирати.

За тобою завше будуть мандрувати
Очі материнські і білява хата.

І якщо впадеш ти на чужому полі,
Прийдуть з України верби і тополі.

Стануть над тобою, листям затріпочуть.
Тугою прощання душу залоскочуть.

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

ЗОРЕСЛАВА

ЗОРЕСЛАВА дебютув в «Авангарді». Її невеличка збірка з українськими і французькими віршами «Білій ріст» появилася в в-ві «Зоря» в Люксембурзі, 1987. цилістичним випуском.

ОЧІ

В. Симоненкові.

Задивляюсь у твої очі сірі...
В них відбивається ніжність
І сум. — Ногати місяці й дні минають
А з ними ти ростеш, хоча умер.
Ні, ти живеш... Тебе не можна вбити
Бо ти думка. Ти ж писав...
Проти волі своєї... Ти мовчиш.
Мовчиш мовчанкою поетів.
Твоє мовчазне слово
Креще іскру
І з неї спалахне
Вогонь волі.
То ж не муч
Журбою совість
Бо вона — промінь у свічаді сонця
Вона зродила:
Слово твоє палне:
Не один вже встав зі сну...
Задивляюсь у твої очі сірі...
— Чула ти моє послання?
Немов запитує тихня глибінь.
— Братье...
Завагались очі — вірити надії?
Миттю усміхнувсь ти
В Україну полинув сірий погляд
Наши зіниці зустрілись
І зрозуміла я очі твої.

НАТРУСЯ НОВИЦЬКА, лавреатка конкурсу кс ролеви Елісавети в грі на фортеці, 1968, Брюсселя. Літ 17, народжена в Житомирщині, сирота, через свої здібності одержала стипендію до московської консерваторії. Сама заявила, що є Українка. Її феноменальну гру на піктограмах «старший брат».

НАТРУСІ ЛАВРЕАТЦІ

Десь, о півночі, летіла птиця над Дніпром,
Темний відблиск вгледіла, махаючи крилом.
— Нема в мене неньки, батечка нема!
Ох... нема... летить, сумно зітха...
— Щож там, над імлою, у висотах,
Поза межами земних підлог?
Ні батечка... ні неньки,
Сама на крилах своїх,
Сама собі пілот,
Полину ген, високо, долі шукати!
Згублюся, чи вернусь — кому на мене ждати?

ПЛЯНЕТАРНА ЗУСТРІЧ

Примуржені вії —
 Снить вона.
 Ввикаються тій
 Засніжені ліси...
 Зажурено
 Ліне погляд
 Над соснами
 Зустрічати
 Невидиму постать.
 Не було дня
 Не існувала ніч...
 Словита серпанком
 Забутих мрій
 Колихалась земля
 У всесвіті.
 Очі чайсь
 Сліпо тинялися
 У пасатах
 Хаотичних вітрів.
 Але блімнуло світло
 Далеко десь...
 Очі прострелили
 Безконечність,
 Зупинились
 Раптом самопевно.
 Два вогники
 Жеарли вдалині...
 Може домідали
 У стихії
 Плянетарних років...
 Чи всміхнулось
 З цікавістю
 Нудлатим променем
 Земне сонце
 Чи зник космічний сон
 Прокинулась: Де очі?
 Очей — нема!

Франкополе 30, 12.1968

НОКТЮРН

Поволі
 Зачиняли... двері
 Хтось
 Перегорнув
 Милу сторінку
 Хотілось
 Іще раз
 Вловити оком
 Мрійну тінь
 Але
 Зачинились двері
 Один за одним
 Гасли ліхтарі
 Ми — самі
 Серед тисяч
 І мільйонів
 Ми, ніччю
 Лиш Ти (книжка)
 І я
 Поволі
 Зачиняються двері
 Никне світло
 Остались
 Мабуть сліди
 Шо вітер попелом
 Замете
 Замкнені двері
 Сумно
 В мені криється
 Туга

SENS

В поклоні Королеві Анні.

CITÉ ROMAINE
VILLE ROYALE

Прогульна до Санліс

Химерна погода паризького літа не злякала численних охотників на поїздку до Санлісу і автобус вирушив в щерть заповнений. Яких 1000 років тому, місця, де ми проїжджаємо сьогодні автобусом, були покриті полями й лісами, тільки де-не-де стояв затишний заїзд. Сьогодні тут автостради, модерні будинки, фабрики. Всеж таки модерне життя не цілком знищило довгілля Санлісу і ми оглядали мальовничі околиці Сен-Дені, Гонес, Шантії. Ми ішли поклонитися королеві Анні, донці нашого великого князя Ярослава Мудрого, а на місці чекала нас неабияка несподіванка. Якраз у той день мешканці Санлісу мали якесь свято і з цієї нагоди, молодь одягнула середньовічні строї та відбувала традиційні процесії. Слід додати, що Санліс, — це одне з небагатьох міст, яке затримало середньовічний характер, і ми наче повернулися в часи нашої славної королеви, яка своєю красою і розумом полонила усіх громадян і своєго великого мужа Генриха I-ого.

Статуя нашої королеви стоїть при вході монастиря св. Вікентія. Вона його тут фундувала і сюди приїжджають українці Франції щоб віддати їй поклон. Цього року були між нами теж студенти з Канади й Америки, то ж ми всі спільно, після вроčистої Служби Божої та гарної проповіді о. Кан. Бачинського, присвятили хвилину мовчанки перед статую королеви, а голова Союзу Українок П. Анна Пастернак поклада квіти до її стіп.

Після обіду, прийшла мабуть найцікавіша точка. Містоголова СУФ пані Софія Наумович, прочитала нам уривки зі своєї книжки «Королева». Чи це цікаве оповідання, чи ораторський талант авторки, заворожив усіх і переніс у ці давні часи коли княжна Анна приїхала з далекого Києва і привезла до Франції нашу вже розвинену культуру, чого доказом була св. Євангелія. Хоч сиділи ми у модерній ідалальні, то кожний уявляв собі завзяті двобої, пишні строї двірських дам, розкішні лови...

Щира подяка від усіх, а зокрема від молоді, паням із СУФ-у, які зорганізували нам чудову і повчальну подорож у нашу славну історію!

Повість нагороджена фундацією ім. І. Франка в Чікаго.

Софія НАУМОВИЧ

(Продовження з «Авангарду» ч. 89.)

КОРОЛЕВА

Марною, — творили посольство до Києва, — поміж княжими дружинниками з Києва. Всі вони мали майже однакові панцири, шоломи й зброю.

— Ах, які вони змарні! — викрикнула якась жінка з придорожнього натовпу.

— Та й не диво! — відповів їй чийсь густий бас. — Цілий рік у дорозі, добре, що живі вернулися та ще й наречену привезли! Який це день сьогодні?

— 14 квітня 1049 року...

— Гляди на цих рутенців! Вони навіть краще виглядають за наших!

— Бо це ж мусить бути знатні люди!... Дивись на їхні щити — наче позолочувані.

— Та невже? Значить правду казали, що це багата країна! Недаром наш король так далеко святів посилав!

Юрбою понісся голосний регіт, але його перебила жвава молодиця:

— А крім того Генрихові залежало на тому, щоб одружитися в тому роді, з яким посвоючені всі королівські династії....

— Та все таки маєткові справи були на першому місці, бо ж королівська комора гуде від порожнечі...

— Одне одному не перешкаджає, — погодив їх бас, — та ж усім відомо, яке віно дісталося за доньками Ярослава Мудрого норвезькому Гарольдові та мадярському Андрієві...

— То цей Ярослав Мудрий став чи не тестем цілої Європи?

— А якже? Бо ж не забувайте, що й донька останнього саксів, англійського короля, втекла до Києва перед Вільгельмом Завойовником і одружилася з братом Анни...

— А другий брат одружився з княгинею Штад, сестрою Бургварда, принца Трев, і врешті третій став зятем Константина XII Мономаха, візантійського імператора.

— Ну то й справді бранувало тільки посвоячення з нашим Генрихом...

На протилежному боці дороги, на горбку, примістилася Маркіза зі своїми трьома кавалірами. Щоб краще бачити, Маркіза станула на скельний виступець, спершись об Восьмиславове рам'я. Дорогою їхали важкі колесниці, високо вимощені княжими дарами, попереджені коштовними повозками з гербами князя Ярослава.

— Оце мабуть буде коляса княжни Анни? — запитала Маркіза.

— Ні, в першій їде княгиня Евдокія, Аннина тета, у другій Анна з двірськими дамами, а в третій її подруги...

Юрба, що досі мовчни, з запертим віддихом, оглядала невиданих людей та іхні багацтва, раптом загуділа як комашня й разом із підкидуваними шапками, понеслися захоплені вигуки:

— Віват! Віват Анно! Віват Анна!

У позолоченій кариті відкрилося горішне покривало й у ній на весь ріст підвелася молода дівчина такої незвичайної вроди, що юрба знову замовкла мов зачарована, щоб за хвилину вибухнути ще голоснішими й радіснішими онілінами. Анна відповідала на відання чудовою усмішкою і ніжним помахом рукі.

— Та... та це щось нечуване! Це сон... чи мрія!... — прошептав захриплим голосом Рауль і не зважаючи на поранене рам'я, зіскочив з горбна й розсовуючи ліктем і кулаками юрбу, опинився проти Анниної коляси...

Марніза закопилила губи на нову витівку Рауля, але й сама рада була зблизька приглянутися цій красуні, за яку вчора йшов бій, то ж сильніше спершись на Восьмислава, висунулася на край скелі.

— Ах, який в неї одяг! — висловила свої думки вголос, — Зверху золота накидка з парчі, а сукня з ясно-голубого шовку, чимось прикрашена біля шиї й на подолі. Що це таке?

— Це мабуть вишивка з княгиніної робітні. Бонрські дівчата вишивають там такі химерні взори, яких я ніде в світі не бачив... і вам вони подобаються?

— Отак, дуже! Я згодом мушу й собі роздобути їх... А що не в неї на голові? Біла перемітка довкола обличчя, а зверху шапочка, обшита хутром... Невже носять у вас хутра влітну?

— О, ні. Зимою, яка в нас буває дуже сувора, зодягають важкі шуби й кожухи, але тепер, весною вже тільки легенькі, бо зважте, що в квітні в нас бувають іноді приморозки. Ця шапочка має тільки вузеньку обшивку...

— І вона їй дуже до лица! А що це так блистить під шапочкою?

— Ковток.

— Зі золота?

— А вже ж. Та може ще й висаджуваний емаллю, або склом...

— І припинають до шапочки, а не до вух?

— Ніколи до вух, — це ж варварство! До шапочки, або до волосся.

— І на ший щось у неї блистить...

— А це золотий нашийник із емальованим хрестиком. Та ось глядіть на руну, якою вона помахує, — у неї скляна наручниця...

— Матінко Божа! Стільки дорогоцінностей! Ви, князю, таки правду казали, що ваша країна багата... А щодо княжни, то хоч мені й заздро...

— Щодо княжни, — встрав у розмову вікомт, — то мені здається, що я не матиму тут нішо розсуджувати: граф де Крепі так же палко захопився сьогодні Анною Ярославною, як учора бився за Марнізу, чи пак... за Елеонору!... Але мої очі здалену недобре бачать. Піду й я вслід за графом...

І вікомт залишив їх самих, з чого зразу вирішив скористатися Восьмиславом:

— Маркізо, ви тільки-що сказали, що вам заздро за княжну Анну... Чому?

— Бо ж вона така чудова! Її личко таке біле як сніг, а очі величині й видовжені як мигдаль, наче візантійської святої... Ох, князю, ви знову ж таки правду сказали, що вона як свята! І як маєстатично себе веде... справжня королева!

— Так чого ж ій заздрити? Чи ви теж хочете стати королевою? Хіба ж не волієте залишитися тим, чим ви є: найкращою жінкою, яку я будьколи бачив!

Тут Восьмислав похопився, що так недоречно виявив свої таємні думки й почервонівши, замовк. Зате Маркіза, прояснівши від компліменту, повернула до нього своє личко й швидко промовила:

— Чи це правда, князю? Скажіть, повторіть! І чим же я звернула вашу увагу?

— Вашою принадою, Маркізо!... відповів, зовсім уже змішившись, Восьмислав, — Вона близчча якась... тепліша, більше земна, як Аннина... Анна видається мені далека, неземна, недосяжна як зірка з неба...

— Як і слід королеві! — заспокоїлася Маркіза, — Ось чому це Рауль так захопився зразу, наче вогнем запалав! Це йому не наші двірські дами, які він добуває одну по одній... І не Елеонора!... Гут він матиме важку справу!

— Що ви кажете, Маркізо? — вражено зжахнувся Восьмислав, — А король?

— Ах, король! — і Маркіза зневажливо махнула рукою, — він і половини того значення не має, що граф де Крепі й половини Галії!... Це ж він справжній монарх у нас.... Поживете, князю, в нас то й самі переконаєтесь...

Коронація

Велична ренська катедра набралася в день Першої Пречистої, 14 квітня 1049 року, незвичайно святкового вигляду. Дерев'яні лави й ослони накрили м'які східні килими й на них заціли місцеві вельможі й посли сусідніх країн. За ними примістилася довколишня шляхта, а решту виповнило ренське міщанство. Здивовані богомільці побачили, що в іхній церкві через ніч виросла наче якась стіна поміж престолом і тетраподом, вся розмальована візантійськими святыми. Та це що найбільше приковувало очі всіх, — була велика, розкішно оправлена в шкіру і золоті прикраси, книга. Вона лежала на білій з вишивкою скатерті, що закривала тетрапод. Ці новинки дуже подобалися людям.

— Що це таке? — питали шепотом.

— Та це ж ота свята Євангелія, яку привезла княжна з Києва! Гляньте, яка дорогоцінна в неї оправа: червоний сап'ян, висаджений справжніми борильянтами й рубінами, обведений ширим

золотом... Майстерна робота! Кажуть, що переписували її київські ченці, а оправляли не переплетники, а ювеліри...

— Тихше, вже починається!

У цій хвилині вийшли з захристії єпископи й архиєпископи, священики й диякони. Двері іконостасу-стіни відкрив Аннин київський сповідник. А з глибини катедри надходила королівська пара, ведена за руку архиєпископом Ренсусу Гюї Савейрою. У цій хвилині рознісся звідкись чудовий спів хлоп'ячих голосів який видався учасникам архангельським хором. Вони розгубилися й не знали чи мають слухати, чи розглядати молоду, яка своєю красою й пишністю одягу геть затмарила радше непоказного Генриха I. Його багряна мантя, обшита горностаями вигідно контрастуала зі срібно-білою, всіяною наче зірками, самоцвітами й сухозолотом, сукнею Анни Ярославни. Над її личком з ніжними рум'янцями пишалося русяве волосся старим золотом, а поверх нього сяяв смарагдами й сафірами діядем. Та кращими за ці дорогі камені були синьо-зелені очі, обрамлені довгими, підковоченими вгору, віями. У цих очах так і потонув Рауль Третій, що стояв тут же побіч у королівському почеті, а його руки стискали до болю рукоятку меча.

Після шлюбу, відбулася коронація. Серед урочистої тиші, найстарший із єпископів поклав руку Генриха Першого на київську св. Євангелію й провів із ним слова присяги. Він і не гадав, що на цю саму св. Євангелію присягатимуть згодом усі французькі королі аж до великої революції... Після нього, присягу склада й Анна.

І врешті прекрасна голівна княжни увінчалася короною. Задивлені в свою молоду королеву, як у неземну з'яву, учасники церемонії так і не знали, чи блеск цієї корони додав нової краси королевій, чи навпаки, — краса київської княжни додала нового блеску гальській короні...

»Анна Регіна«

Для підписання шлюбного й коронаційного актів, молода пара перешла разом зі свідками й достойниками до захристії. Архиєпископ Гюї відчитав обидва анти по-латині, а князь Восьмислав свої переклади на рутенську мову. За цим слідувало історичне під писання актів. Генрих I. узяв перо від архиєпископа й біля своїх титулів, вписаних заздалегідь, поклав знак хреста. Це саме зробив і його свідок граф Крепі й Валюа, наказавши спершу дияконові прочитати вголос усі свої титули. А тоді певний враження, яке вони мусили виникнати в королеві, — він звернувся елегантним поклоном до королеви, подаючи їй перо:

— Ваша Королівська Величність зволить поставити свій хрестик ось тут, біля підпису короля...

— Дякую, — холодно відповіла Анна, — я ж бачу місце для моого підпису.

І вона взяла з його рук перо, звичним рухом умочила в глиняну чорнильницю, попробувала на нігті великого пальця чи добре пише, й накреслила свій підпис »Anna Perina«. Тоді віддала перо Восьмиславові, приказуючи їйму доповнити полатині всі свої назви й титули.

На застиглих від несподіванки обличчях свідків цієї сцени, — включно з Генрихом Першим та Раулем Третім, — вималювався якийсь побожний острах та містичний подив для цієї гарної як ангел жінки, що знала писати...

В Орлеані

З того часу проминуло декілька років. Королівська пара замешкала спершу в Орлеані, але згодом королева вподобала собі більше Санліс, де хотіла здійснити один зі своїх задумів. Саме про те йшла розмова одного пополудня в малій замковій вітальні.

— Над чим так задумалася моя прекрасна дружина?

— Думаю, Ваша Милосте, про те, що час би вже почати будову церкви й манастиря в Санлісі, так як я обітувала Богові зами народився Пилип. А ось уже й Роберт підростає, а я своєї обітниці ще досі не сповнила...

— Моя люба Анно! Немає такої речі, якої я для вас не зробив би! Та тільки... самі ж ви знаєте, як важко добитися заплати від наших ленників! А видатки в нас велики... Ось прийдешні великі лови; вони дуже коштовні! Але я не пожалюю грошей, бо знаю, як ви любите полювати...

— Це правда, що волю досісти верхівця і мчати по луках та лісах довкола Лютеції, як сидіти на беннетах перед п'яних дюків і графів:... Проте я радо відмовлюся від ловів, коли через них не можна сповнити обітниці Богові...

— Боже борони! Йинше можна відмовитися від полювання? Та ж від цього потерпів би сильно наш престиж, а тоді наші ленники зовсім перестали б платити дань...

— Тоді дозвольте, Генриху, зужити на будову моє придане. Діти ж і так ще малі...

— Ах, моя дорога Анно, це ж не личить ні вам, ні мені, щоб ваше придане йшло на манастир! Звичай каже, щоб у таке діло й я вніс мою частину, тому підождіть ще трохи. Я саме звернувся до Рауля, щоб він зайнявся збором данині від усіх ленників. Він пообіцяв мені це зробити, а ви ж знаєте, як усі його бояться?

— Так, усі його бояться... — повторила півголосом королева.

У цій хвилині з'явився в дверях гайдук:

— Граф де Крепі й де Валюа...

— Прийміть його самі, Генриху, я піду в свої кімнати, чогось голова болить, — і королева поспішно вийшла з вітальні, забиваючи свою вишивку.

Іншими дверми вішов, попереднений гайдуком, Рауль. Неспокійним зором обняв цілу вітальню й його зір спинився на 109

манут Ґеликій.

— Ого, коли стільки чоловіків прибуло на наш двір, — жартувала княгиня Євдонія, бажаючи розвеселити посумнілу ко ролеву, — то напевно будуть нові весілля в Києві...

— А чи часом не заноситься на весілля и у Теребовлі? — раптом запитав Рауль, який досі сидів мовчки, — Ёо, якщо я не помиляюсь, князю, то одна з ваших таємних місій веде до... Шантії?

Удар був влучний і напевно був би приголомшив Восьмислава перед кількома роками. Та тепер, коли любов до прекрасної Маркізи посилилася, як тільки він ступив на гальську землю, — то ці непристойні графові слова минулися з ціллю. Для Восьмислава це була ясна вказівка, що його в Шантії чекають. Тому, замість обуритися, він аж надто весело відповів:

— Ви зовсім не помилилися, Графе! Чи ж міг би я, перевозячи в Орлеані, не скласти своєї пошани вашій близькій сідці?

Полювання з засідками

На королівські лови зіїжджалася шляхта з даліх околиць. Довгими тижнями горів королівський двір смолоскипами, гомонів музиною гусел та співом менестрелів і трубадурів. Під час ловів відбувалися теж лицарські герці й змагання, а на гучних бенкетах численні гості споживали ловецькі трофеї, запиваючи їх дорогими винами.

Самі лови почалися гучними фанфарами. Гавкіт собак, на кликування гончих, протяжний звук рогів полошили звірину, яка бігла просто на луки, списи й сокири мисливців. Провіднім ловів був граф де Крепі, який розставив мисливців на становищах. Усі затихли на своїх місцях, чекаючи зручної нагоди. Та деякі місця звірята наче обминали.

— Не знаю, чи це навмисно визначив нам граф таке спокійне становище, чи звірі так бояться вашої королівської величності? — промовила улесливо Елеонора з Овернії до Генриха.

— Я думаю, — галантно відповів король, — що це якраз навпаки, графине! Шляхетні звірі бажають залишити нас сам-нам з приязні, а не страху. Я тільки дивуюся легкодушності графа де Крепі...

— Ваша королівська високість дуже ласкаві, проте я думаю, що Рауль влаштував це все продумано...

— А що ж таке «все» влаштував Рауль «продумано»? — широ здивувався король, — Невже у вас, графине, розбився глечик із Раулем?

— На жаль! І це з того часу, коли прибула до Галії рутенська княжна, щоб стати нашою королевою...

— Що значать ваші слова, графине? — суворо запитав Генрих, рівночасно відчуваючи, як у нього відозвався гостець

клубку ниток, що ще котився біля вишивки.

— Уникає мене, тікає..., — ствердив у думці й гірка усмішка вибігла на його затиснені уста.

Привітавшись, вони обидва з королем заглибилися над способами поповнення королівської скарбниці. А королева перешла вузький коридор і спинилася на горішньому кружганку. Там стояла княгиня Євдокія, що прикладши руку до чола, щось пильно спостерігала. Біля неї також само приглядалися чомусь Піліп і Роберт.

— Що там таке? — запитала королева.

— Нкіс чужинецькі вершники ідуть до нас!

— Мамо! Дозволь нам повісти їх зустріти! Може вони з твоєї країни? Ходи, Піліпе! — і обидва хлопці, не чекаючи дозволу, звіgli вниз. Княгиня Євдокія наказала гайдукові бігти за ними.

Вершники були вже близько. Саме тепер вони зустрілися з короленками і один із них зіскочив з коня та вітався з хлопцями, щось живо іх розпитуючи.

— Та ж це теребовельський князь, Восьмислав! — розпізнала його врешті королева. — Ах, яка радість! Гітко! Кажи по відомити короля й заряди вечерю, а я трохи причепурюся... Боже, яка радість! Він напевно якіс важливі вістки привозить!

Через півгодини вся королівська родина з Раулем і Восьмиславом сиділа в ідалні за вечерею.

— Моя місія потрійна, — говорив Восьмислав. — Князь Ярослав вислав мене з таємною місією до Риму, щоб наладити перервані зв'язки. Тому я не міг іхати на Візантію, бо ж вони в роздорі з Римом. Та наш князь вельми рад був тому, щоб я іхав на Моравію й поступив до Вас у Орлеан. Він передав вам, Милостива Королево, важливу грамоту, силою якої венеційський купець Люїджі, виплатить вам означену суму золотими сестерцями.

— Ах, мій добрий, дорогий батько! Ось коли я врешті зможу сповнити свою обітницю! Та чи здоровий, дужий, ще мій батько?

Восьмислав хвилину завагався поки відповів:

— Саме тоді, як я виїздив, князеві відкрилася давня рана і він покликає до себе грецького еснулапа...

— Господи Милостивий! — вишептала королева поблідлими устами, але відмовилася випити чарку вина, яку послужливо подав ін Рауль.

— Та я певний, що йому зразу покращало, — намагався затерти неприємну вістку Восьмислав, — тимбільше, що на київському дворі тепер багато гостей...

— Нкіх гостей? — запитала княгиня Євдокія.

— Ах, правда! Ви тут нічого не знаєте. Отож, по-перше наш князь дав притулок і порятунок англійському королеві Едмундові та двом його синам, а за ними прибився до Києва й король Норвегії, Олаф Святий. Їх обидвох скинув з престолів 111

принрим спорчечм серця.

— Ох, найясніший пане, не думайте, що я поважилася б кинути бодай тінь підозри на маєстат її висоности, Королеви! — поспішила віправдатися Елеонора, — Навпаки : королева Анна й дивитися не хоче на Рауля й виразно його уникає.. Але саме це розпалює його пристрасті до цієї міри, що він і сам не знає, що йому робити. Від цього страшенно страждає його лицарська гордість, бо ж досі він мав славу першого поборника жіночих сердець... І це, на жаль, моя єдина сатисфакція ! коли бачу його приниженого... сумного...

— Ну, це не надто шляхетне почування ! — злобно завважив Генрих, розсерджений на неї за те, що спричинила йому сердешні болі. Та все ж таки він бажав розвіяти до кінця ці непотрібні й безглазді підозріння. — То ви думаете, Ґрафине, що погромницький чар вашого Рауля не діє на королеву Анну ?

— О, в цьому немає найменшого сумніву ! — зрозуміла королівське бажання хитра Елеонора, — вона ж не з нашого, гальського племени, а з рутенців, які тримаються твердих моральних зasad... І, здається, саме тому наша Королева тан заровує всіх, хто тільки гляне на неї... І час її не займає, бо вона завжди молода й гарна... — зідхнула вже з явною задрістю Елеонора.

— Ну, то слава Богу ! — заспокоївся Генрих, не зважаючи на її останні слова, але раптом його обличчя перекосилося таким страшним болем, що налякану Елеонору підбігла до нього й підтримала під рамя.

— Вам погано, Сір ? — заклопоталася вона не на жарти.

— Присядьте ось тут, на мураві, а я зараз ногось покличу... — Ні, не треба ! Мені зараз пройде... Тільки підкладіть мені будь ласка щось під голову, щоб було високо... Ось так... так... уже краще... тільки спокою...

Зайняті собою, вони не побачили, як з недалекого горбка вже довшу хвилину спостерегало їх проникливе Раулеve око й як його понуре лице раптом розвеселилося східною посмішкою. Не показуючись королеві на очі, Рауль звернув свого верхівця до наступного становища.

— Як ідуть лови ? — запитав Рауль вікомта Рошфуко, але цей не вспів ще йому відповісти, коли Рауль побачив убитого сернюка, — Ого ! Бачу, що ви тут не дармували ! Гратулюю вікомте...

— Гратуляції з моїм безмежним подивом належать Найяснішій Пані ! Це вона, а не я, вбила сернюка... Такої цільнності я ще в житті не бачив !

— Не переборщуйте, вікомте ! Я просто мала щастя, що сернюк летів просто на мою стрілу... Й вона попала йому в око...

Рецензія

ІВАН СТОЦЬКИЙ: «КЛЕПАЧІВСЬКИЙ РЕЙД»

Повість Вид. ЦУСУМ 1968, серія «ЮНАЦЬКА БІБЛІОТЕКА» 42

ЦУСУМ почала видавати в 1967 серію Юнацької Бібліотеки, даючи в руки молоді гарну історично-пригодницьку повість покійного проф. В. Радзиневича: «Ніч проминула». Книжка ця захоплює буйну фантазію молодих читачів і відзначається вдалими пригодницькими образами та гарною мовою. І ось тепер юні читачі читатимуть друге число їхньої Бібліотеки, повість І. Стоцького: «Клепачівський рейд».

«Десятого червня 1941 року, Постій Десна», — поневолений Київ ось часова та географічна обстановка, в котрій починається дія. Лейтенант червоної армії Тарас Нечай та його наречена Оксана Збарська - головні персонажі повісті. Конфлікт постає в зударі двох світів, двох антиподично вихованних, у обох виключаючих себе світоглядах та світосприйманнях, представників молодого довоєнного покоління, Тарас Нечай походить з десятикованої революцією та страшним 33-ім роком, «петлюрівської» родини. Він зовнішньо всеціло інтегрований в пануючі режимні атмосфери. Внутрішньо він носить заповіт свого батька, переданий йому його національно-свідомим дядьком, а за компасову стрілку в житті йому служить «Нобзар». Оксана Збарська — прибрана дочина советського вельможі-чекіста, що заживає на людській крові партійного добробуту. Оксана виростає в розкоші та облудливій вірності офіційній «реклямі» про інтернаціональний рай. Тим то вона сліпа на дійсність і глуха на вірні доводи Тараса під час численних дискусій, що завжди обриваються на гострих словах. «Загриміла громовиця війни» і шляхи обох героїв розходяться, обое переходят пекло особистих та національних перипетій. Тарас змушеній іти на фронт, попадає в полон, утікає і береться в містечку Клепачах організувати українську поліцію. Співпраця з німцями скоро підірвала в нього надію на їх «спасенну місію», і він шукає зв'язку з повстанчою організацією на Волині. Оксана переживає за час війни важку особисту трагедію. Мати їй виявляє її справжнє прізвище, Сиріпник, та долю пр'язану з ним. Оксана проходить глибоку душевну кризу і перероджується під впливом споминів та незабутих розмов з Тарасом в українську патріотку. В пошуках за своїм коханим вона зазнає болючої лоразки від самого Тараса і знаходить своє місце в повстанських загонах. Вона з'являється вдруге перед Тарасом вже як зв'язкова від штабу північної групи УПА під кличкою «Тигр». Тепер вони разом вирушають в рейд їхніх спільніх мрій.

Головні постаті змальовані як спраглі шукачі правди, вони простують поміж Харібою і Сціллою особистих переживань та апокаліптичною ходою воєнної хуртовини до спочатку ще хисткої, але дедалі вже впевнішої мети: здійснення особистого щастя в геройському змаганні за вищі правила. Цю шляхетну мету автор вірно втілив у своїй повісті.

Для об'єктивності треба відмітити деяні недоліки мистецького характеру, що подекуди при читанні можуть разити смак читача. Діялоги та міркування в декотрих місцях набирають надто деклараційної заираски.

що більше личило б в публіцистичному, а не в мистецькому творі. Психологічні вмотивування певних ситуацій та характерів деяких персонажів вимагають глибшої розробки. Образ матері Оксани виходить надто близько при яскраво окресленому характері її доньки; навіть дуже коротка її поява в повісті вимагає цього з причини її жорстою долі при шантажникові такого типу, як Збарський, а як впливовий чинник на розвиток психологічної драми Оксани, вона на це вповні заслуговує. Видаються занадто штучними деякі різні «переключення» від одного психологічного образу на другий якраз тому, що немає достатньої дози психологічної підготовки персонажів. Особливо чуткі на мистецько-життєві правила чи не-правди є душі молодих читальників.

Мистецькі недоліки очевидно не зменшують ідейної вартості твору. Це — новий і гарний вклад у не так уже багату скарбницю свіжої літератури для молоді. Позитивним є ще, крім ідейного багажу повісті, її багата українська мова та численні ілюстрації.

Особливо треба вітати в цьому виданні мистецькі зроблені обкладинки й многі ілюстрації, — 180 сторінок 70 графічних картин. Це дуже вдалий психологічний підхід — вплив на формування уяви в молоді. Всі вузлові моменти фабули наочно й живо відтворюються в уяві молодих читачів при допомозі психологічно добре схарактеризованих дійових осіб та яскраво описаних ситуацій. Обкладинка та ілюстрації створені талановитою рукою мистця Михайла Михалевича. Дбайливе технічне виконання книжки з золотодруком і твердою обкладинкою завдячуємо Друкарні Української видавничої Спілки в Лондоні.

Андрій Гайдамаха

Обкладинка: мал. М. Михалевич

НАУКА КУЛЬТУРА МИСТЕЦТВО

Одною з прикмет поглиблення гуманістичного духу і гуманістичних зацінавлень нашої літератури є активізація її інтересу до проблеми цінності людського життя як найбільшого світового блага, звідки випливає цим обумовлена і все інше продукуюча найвища відповідальність людського суспільства перед людським життям. Тут йде процес вивільнення від поверхових, модно-схоластичних і вбого потворних концепцій. Ган, у добу, коли вищим поцінуванням індивідуальності була формула «людина-гвинтик», писання цінності людського життя і людської індивідуальності нерідко трантувалося просто як «по-діловому». З одного боку, зворушливо заявлялося, що людина цінніша (!) за будь-яку машину — і цим «трансцендентальна» частина питання вичерпувалася, а далі вже йшла практична справа: громадське вище особистого, отже, хто вважав себе уповноважненим цього громаського начала, на цій підставі вважав себе в праві розпоряджатися «особистими» життями, чужим «особистим» в ім'я громадського. Тут долусналася «маленька» перетяжка, «маленька» плутанина. Так, у людини високо ідейного та духовного тонусу є щось вище за саме життя — це мета цього життя, це її ідеали, ідеали, принципи, це честь і гідність, і вона може віддати за них своє життя. Але тільки вона сама може вижити своїм власним життям. Ніхто інший і ніяка інстанція, і суспільство в тім числі, не може тут приймати рішення за неї. Інакше таке суспільство з високоорганізованого колективного організму виродилося б у свою протилежність, а замість високого морального духу прийшов би повний моральний занепад. Колізія між особистістю і суспільством не може бути вирішена односторонньо, бо це порушило б головну підставу суспільного побуту. Життя суспільства дістає свою реальність лише в житті одиниць, отже, лише в них, для них і через них воно є, воно прогресує, воно вимірюється і цінується. І тільки після такої передумови вже можна говорити про то, що на цій підставі виростає: про зобов'язання одиниці перед суспільством та перед його інституціями.

Одне слово, питання про справжню цінність конкретного людського життя опиняється в центрі ряду проблем (людяності, совісті, відповідальності та ін.), які в своєму переважно моральному й психологічному, а частково вже й соціологічному, філософському аспекті все частіше «заглядають» у нашу літературу.

Іван ДЗЮБА: Сумлінність художнього досліду.
(Рад. Література ч. 1. 1985)

ПОХОДЖЕННЯ ТРИЗУБА

Від легенди до дійсності

Найгарніше почуття, яке можна відчувати, — це розуміння таємниці. Воно є джерелом справжнього мистецтва, всього істинного знання.

Той, хто ніколи не пізнав цього переживання, — не володіє даром захоплення. Він — як мертвий, бо його очі закриті.

А. АЙНШТАЙН

Не дивлючись на великий поступ майже у всіх ділянках науки, людство дуже мало знає про плянету, яку заселює, ані про своє походження, а й навіть про своє давнє минуле — праісторію.

Досі залишається ще невиясненим походження й історія багатьох народів, як наприклад, басків, що заселяють з непам'ятних часів частину території південної Франції і Північної Єспанії, і мова яких не має ніякого споріднення ні з одною з європейських мов. Доходить до того, що вчені Французи, які дали чи не найбільше знатців у галузі знань про стародавні народи і зокрема єгипетський, устами свого визначного антрополога Г. В. Валюа, горко признаються, що вони краще вивчили африканські племена, як себе самих...

Такі самі проблеми мають майже всі народи, а між ними й український. І можливо навіть, що вони є у нас глибші як у інших. Бо ж відомо, що всякі наші історичні й праісторичні пам'ятки знищувалися або потайки вивозилися з України, а українському народові казьюною історією нав'язувалося поняття про те, — що історія його починається з другої половини IX-го століття, що «державний дух» прийшов з «ісконно» російського міста Новгорода Великого... Треба було свято вірити, що звідти для заснування російської держави в Києві прибули Рюриковичі, а нашадки іхні тільки перенесли пізніше державний центр до Москви...

Цим перекреслювалося будь-яке історичне існування українського народу як окремішності та «науково» доводилося його підпорядкування «державно старший» і сильнішій вітці слов'янського племені — «великоросасам».

Можливо, з часом, викорюючи такими методами одне покоління за другим, цим «історикам» і вдалося б виконати завдання царського уряду, коли б не різні документи та історичні матеріали, що торкалися минулого України, не збереглися по інших державах, а особливо — коли б не усні перекази та легенди, що їх свято зберігав український народ у своєму серці...

Народні перекази зберегли, наприклад, пам'ять про князя Аскольда, одного з попередників династії Рюриковичів, і до останнього часу було навіть відоме місце його поховання — Аскольдова могила, над Дніп-

ром, у Києві, а візантійські та інші державні документи підтверджують існування цього володаря української держави.

Зберігається в народі і легенда про українських князів Кия, Щека і Хорива та про їхню сестру Ілібедь, і на старих мапах Києва, що носив ім'я старшого брата, було позначено іменами молодших князів частини міста та річки, що була названа на честь князівни.

В переказах про подорож св. апостола Андрія Первозваного по Дні-пру вглиб України та відвідини ним Київських гір згадується, що там знаходилася вже старовинна людська оселя.

Ще далі в сивій давнині ми знаходимо згадки грецького історика Геродота, що жив у V-му столітті перед нашою ерою, про зв'язки наших предків з тодішньою Грецією. Цей історик і сам побував на нашій Батьківщині.

Ми довідуємося також із цих джерел, що наших предків називали Антами, що вони визначалися високими моральними прикметами, та що їхнє жіноцтво було рівнорядне з чоловіками.

Є також твердження визначного українського вченого археолога В. Щербаківського про те, що вже півтори тисячі років перед народженням Христа на землях України існували три споріднені держави, столицею одної з яких був теперішній Київ, що в ті часи носив назву Невриди, як і сама держава.

Все це — окремі фрагменти, які потребують більшого висвітлення та пов'язання з іншими для створення цілості.

Одною з основних проблем, що стоять перед нами для вияснення — це наше походження.

Ноли ми звернемося до наших близьких предків, Слов'ян, то, не дивлючись на порівнююче недалекий від нас час їхнього існування, тут все ще є багато неясностей. Невіяснено, наприклад, ні місце їхнього походження, ні кореня. Німецька наука вважала ці племена першими арійськими в Європі, і більшість учених схилялася до думки, що ці племена зайшли з басейну Егейського моря. (М. Міллер). Український історик-археолог Я. Гастернак вважає, що правітчиною Слов'ян — був широкий простір між Одрою та Дніпром, де вже в неолітичний період вони поділялися на дві групи: західні Слов'яни, що були нащадками т.зв. «шнурової кераміки», та східні Слов'яни, нащадки племен «трипільської» культури, яка була «під архітектурним (хати), виробничим (кераміка) та мистецьким оглядом найкращим культурним виявом цілої Європи в II-му тисячолітті до Христа... ....Носії цієї культури, трипільські племена, належали до найбільш цивілізованих народів старинного світу». Цей історик пов'язує трипільську культуру з іншими європейськими культурами, в тому і критською.

Другою неясністю залишається ще й досі походження нашого державного гербу — Гризуба.

Гризуб, за історичними даними, фігурував, як символічний знак, що в У-му тисячолітті до Христа, а в грецькому античному світі він був ознакою морського бога — Посейдона, і особливо шанувався у приморських народів, які, цілком зрозуміло, могли прийняти цю ознаку свого головного покровителя як національну емблему. Але як вона могла бути прийнята нашими предками, народом, який не являв собою морської держави? А, між тим, цей герб ми знаходимо не тільки на монетах кня-

На Креті (Кноссос)
Подібність знахідок міночих фігур з 15 ст. перед Христом.

В Україні (Побожня)

на Володимира Великого (Х - XI віки нашої ери), але виявлений він були три розкопах на терені Києва, що дало встановити, що він існував як наш державний герб 'че в УІІ-му столітті.

М.Міллер подає, що знаходили його і на смітських пам'ятниках уні - уі століття до Христа, та висловлює думку, що «первоінше обожнення» тризуба, як рибальського знаряддя, могло виникати в середземноморському сточищі в різні часи й у різних приморських народів...». І далі «Тризубом Володимира Великого цікавилися численні дослідники, спершу, головне, російські, згодом українські, що пробували відгадати його походження і значення, шукаючи первовзору чи то у Візантії, чи то у Скандинавії, чи сягаючи ще далі в давнину до мітичного грецького Посейдана та тризубів на грецьких монетах у Малій Азії і північному Причорномор'ю...». »Досі маємо 27 різних розв'язок щодо походження тризуба«. (Е.У. Сарсель).

Здавалося, стоїмо перед нерозв'язаною загадкою...

Та людству відомо багато історичних загадок, які були розв'язані за допомогою, здавалося б, цілком називових переказів, легенд.

Одною з таких легенд була «Іліада» Гомера*, прекрасна поема про загибель Трої. Довгий час поважні люди, вчені, вважали її фантазією, поетичною вигадкою Гомера, і ніхто з них не вірив ані в війну поміж ахейцями (предками греків) і троянцями, ані в реальність існування самої Трої.

І потрібно було дитячої віри в цю казку маленького Генриха Шлімана, якому батько читав цю поему, щоб, досягнувши зрілого віку і багатства, віднайти це казкове місто з його необчисленими скарбами — і певтворити свою мрію у дійсність!

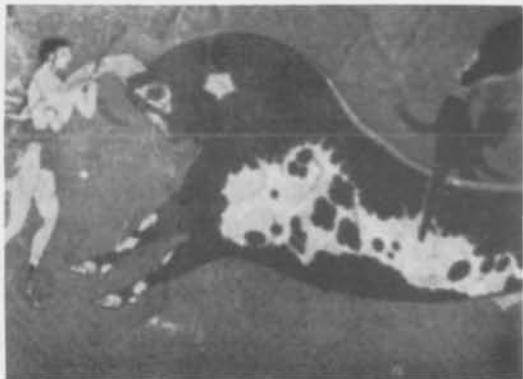
*) Гомер, грецький поет, автор славетних героїчних поэм «Іліада» і «Одіссея». За Еріодотом, цей поет жив десь коло 850 р. до Різдва Христового, і за преданнями, був сліпий.

Ще одною чудесною легендою віками зайняті фантазія і людський розум, — легендою про казкову країну Атлантиду. — Перший, що так гарно описав цю загиблу державу у своїх творах «Тімей» і «Крітіас», був грецький філософ і письменник Платон (428-347 р.р. до Р.Х.). За його словами, Солон (визначний атенський державний муж, що жив у VI-му віці до нашої ери), подорожуючи по Єгипту, довідався від єгипетських жреців про історію і загибель Атлантиди: «Найгарніша і найшляхетніша з людських рас, яна колись існувала, жила у вашій країні» сказали вони. «Ви і все ваше місто є тільки нащадки або залишки. Тому що були страшний землетрус і повінь. Після дощу, який продовжувався один єдиний день і одну єдину ніч, всі ваші воїни були поглинуті як одна людина в надра землі, а острів Атлантида зник на дні моря»...

Самого опису трагічної загибелі атлантів, висококультурного і цивілізованого народу зі всіма його багатствами, духовими і матеріальними, було ще замало, щоб повірити в реальність переназу. Бо єгиптяни містили цю державу в «Західному морі» десь на границі відомого тоді світу, а Платон, на основі цих неясних вказівок, а також у наслідок, а також у наслідок помилкового обчислення розмірів острова, вважав її місцем розташування Атлантичний океан, за Гібралтарською протокою.

Через це й зародилося стільки теорій відносно розташування Атлантиди, а тому що її назва пов'язана з назвою океану, найбільші аргументи були за те, що вона знаходиться десь на дні Атлантичного океану. І лише останніми роками наукові розшуки, що їх провадили океанографи, вулканологи і геологи в районі грецьких островів в Егейському морі, дали підстави вважати, що легендарна країна атлантів знаходилася якраз у цьому районі.

За цією новою теорією центром Атлантиди мав бути острів Санторін, що знаходиться на північ від острова Крета на відстані 110 км., та що був присвячений богові Посейдону.

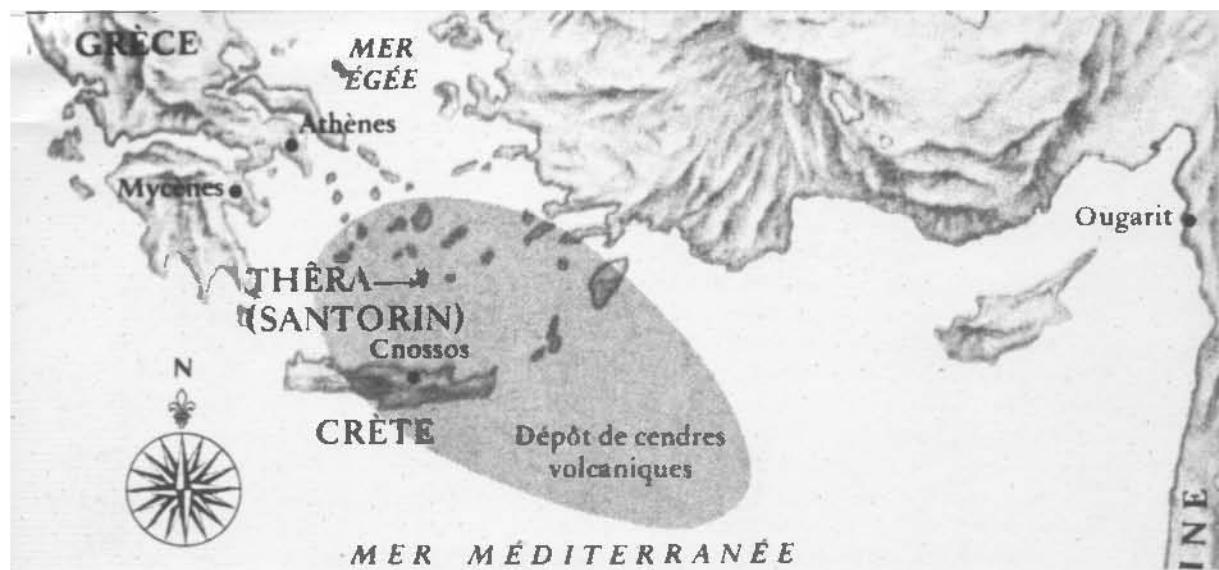

Фрески палати в Кноссос

(мотиви подібні до тих що знайдені в Трипіллі, Україна)

Ваза

MER MÉDITERRANÉE

Місце назначене овальною формою це вулканічні попеляні понлади де правдоподібно мала бути Атлантида.

Молись цей острів становив собою майже округлу площину діаметром приблизно 20 км. зі свяшеною горою посередині, що вивищувалася на 1 500 метрів і яка в дійсності була згаснутим вулканом, що вибухав час від часу, приносячи великі катастрофи. Останньою з цих страшних катастроф був вибух, що стався у ХУ-му столітті до Р.Х. і який, як вважають, стер із карти світу найбільшу морську потугу того часу — державу атлантів. — В теперішній час — це є маленький архіпелаг, складений з одного більшого острова, Тери, і чотирьох малих.

Дослідження, які ведуть вчені уже біля 30 років у цьому районі дають все більше підтверджень тої жахливої катастрофи, і найголовнішим із них — є наявність вулканічного попелу, що покриває дно моря навколо архіпелагу Санторін на площі 20 тисяч кв.км., з товщиною шару подекуди до 30 метрів.

Цей попіл видобувається цементної промисловості, і таким чином вчені користуються іноді цими розробками для своїх дослідів. Так, у 1956 році грецький професор А. Галанопулос, відвідуючи таку кopalню на острові Тера, відкрив на її дні рештки кам'яного будинку, закопчено-го вогнем. В середині цього будинку він знайшов куски обвуглених дерев, як також зуби чоловіка і жінки. Аналізи тих знахідок показали, що ці особи вмерли приблизно за 14 століть до нашої ери.

Все дає підстави бачити вже більш реально цю державу з її могутньою морською флотою, з широко розвиненою зовнішньою торгівлею. І справді, історики і археологи констатують, що десь у середині другого тисячоліття перед Р.Х. (тобто у ХУ-му віці, в період загибелі Атлантиди) раптово завмерла морська торгівля і розвинулась сухопутна, а також змінилися торговельні шляхи. А це, власне, і сприяло швидкому культурному розвиткові Європи, особливо Греції.

Цілком припустимо, що така держава мала свої осідки-колонії у всіх частинах тодішнього світу, з якими вона вела торгівлю. Можливо вони знаходилися також і на північному березі Чорного моря. Тож після зникнення їхньої метрополії ці колонії мусіли, для можливості дальшого існу-

вання, або усамостійнитися, або злитися з місцевим населенням, приносячи йому в дар всі свої знання і культуру.

Але, поки що, крім окремих незначних фрагментів, як то згадувалося вище, вченим не вдалося знайти чогось більш значного, що давало б уяву про загиблій народ і його рівень.

Тому, цілком зрозуміло, останнім часом очі вчених звернені на острів Крет. Близькість його від Санторіну свідчить про пов'язаність цих островів. На щастя, пам'ятки, які залишилися на Креті, що виявив у наслідок археологічних розкопок англійський учений сер Артур Еванс, якого теж притягли туди грецькі легенди, відкрили світові нову незнану досі, високу культуру, що раптом обрвалася, і невідомий народ, який теж раптово зник невідомо як.

Відносно цього було також багато різних гіпотез, але тепер, у світлі нових відкритий в районі архіпеляга Санторін, справа видається яснішою, бо виявляється, що острів Крет був катастрофою Атлантиди також зачеплений, зруйнований та позбавлений на довгий час будь-якого життя в наслідок вулканічних опадів.

Величезний палац, який був відкопаний Евансом у Кнососі, столиці Крета, вражає не тільки своїми розмірами і складною архітектурою. Знайдені там рештки центрального отоплення, вентиляції, кліматизації та ін. свідчать про надзвичайно високий ступінь цивілізації того народу, а мистецькі твори — стінопись (фрески), кераміка і ін. говорять про його глибоку культуру. На кожному кроці Еванса вражали дбання того давнього народу за свої вигоди і його винахідливість, з якою він розробляв свої плани та будував систему осушувальних каналів, каналізаційну систему, освітлення і т.д.

На протязі довгих років, які він провів у Кнососі, він настільки близько пізнав цей народ, що можна тепер мати повну уяву про його фізичний вигляд, його одяг, їжу, вжиткові речі, працю, розваги, чудесні артистичні твори і його культ — поклоніння жіночим божествам.

Смерть Еванса перешкодила йому ще більше заглибитися в пізнання цього надзвичайного народу, — не встиг він розшифрувати його письмен, викарбовані на глиняних табличках, що він знайшов їх у великій кількості неушкодженими в руїнах королівського палацу. Та це не зупинилими вченими М. Вентріс та И. Снадвік. І можливо незабаром відкриється підству багато невідомих таємниць, що були досі приховані...

Можливо це допоможе і нашим ученим віднайти походження назви наших даліших предків — Антів, яка так співзвучна з назвою загиблого легендарного народу — Атлантив.

Ясніше нам стане, напевно, і з'ява у наших предків, суходільного народу, іхньої священої емблеми і пізніше державного гербу — Тризуба, як також встановимо, можливо, ми щільні зв'язки пісміж нашою високою трипільською культурою з її обожненням праматері-родонаочальниці, культом бика, як символом робочої сили в господарстві, з її лінійно-стрічковою керамікою та ін. і глибокою культурою праісторичного Крета і Атлантиди...

Та це буде можливим тільки в умовах повної свободи наукової і взага галі людської думки, в умовах повного забезпечення свободи наукових розшуків та досліджень, в умовах національної та самостійної Української Держави.

Нова опера «Анна Ярославна»

Приємно повідомляти про кожний успіх, а вже особливо про успіх нової української опери за кордоном у той час, коли в Україні Москва жорстоко пригнічує нашу рідну культуру.

Майже два роки працювали поет Леонід Полтава, член АДУН, кол. редактор сумівського журналу «Крилаті», над змістом та текстом нової опери «Анна Ярославна», чи над лібреттом, а композитор д-р Антін Рудницький, член НТШ, над музикою до цього лібретта. Обое творців нової опери живуть у Америці. Вони закінчили писати оперу в 1967 р., та треба було ще понад один рік на підготовку і прем'єри, адже в опері беруть участь понад 100 осіб. Опера це наївищий і найскладніший (та й найдорожчий) вид мистецтва, адже у ній поєднані всі види мистецтв: поетичне слово, наївищої якісі спів, музика, драматична гра, танець, мистецькі декорації тощо.

Сцена з 1-ї дії опери «Анна Ярославна» - у палаці короля Генріха I в Парижі (з прем'єри у Філадельфії): король повідомляє дворян про його та Кардинала рішення послати в могутню столицю України-Русі Київ делегацію, прохати руки князівни Анни Ярославни.

Про що розповідається в цій новій українській історичній опері? Про українську князівну-красуню Анну, дочку відомого в українській історії князя Київського Ярослава Мудрого, яка жила в XI сторіччі в Києві і яка вийшла заміж — на прохання Франції — за французького короля Генріха I (Анрі I) в 1049 р. та дала Франції одного з визначних її королів Філіпа I. Князівна Анна Ярославна була дуже вченюю людиною, її вишколював відомий науковець і письменник, перший український Митрополит у Києві Іларіон (перед ним митрополитом був учений отець із Візантії-Греції). Ставши королевою Франції, україн-

Андрій Добрянський Марта Конольська

Лев Рейнарович

на Анна Ярославна опікувалась бідними, розвивала шкільництво, думала про церкви й монастирі, збудувала церкву у місті Санліс під Парижем, яка є й тепер, (гляди «Авангард» ч. 89). Туди часто їздять українці з країн вільного світу на поклон тіні князівни Анни Київської, королеви Франції. Анна Ярославна знала, крім української мови, латинську, грецьку і французьку та частково німецьку мови. Але це була горда українка: навіть на державних французьких документах вона часто підписувалась кирилицею, українськими літерами, як «Анна Рейна» — Анна Королева.

Ось про цю видатну українку з княжих часів і написана опера «Анна Ярославна», що має 3 дії, 5 відслон. Дія відбувається в Україні-Русі і у Франції, в Парижі та в Реймсі, де вінчались французькі королі і де є прекрасно написана й ілюстрована Євангелія з України, яку привезла із собою, між іншими дарунками, кн. Анна до Франції. На тій Євангелії, обсипаній каміннями-самоцвітами, присягалися перед вступом на королівський трон усі королі Франції.

Оперу «Анна Ярославна» було вперше поставлено у Америці, в Нью-Йорку, у славній в музичному світі залі «Карнегі Гол», 24 травня 69 р., а наступного дня в «Тавн Гол», у місті Філадельфія. Разом у обох те-

Галина Андреадіћ

По-мистецькому винесена Петром Холодним Молодшим афіша про прем'єру

Іван Гош

атрах цей новий твір українського оперового мистецтва оплескували 5 000 глядачів! Люди приїздили автами, автобусами, потягами і навіть літаками з Канади на прем'єру «Анни Ярославни», вітали овацийно після вистав автопів опери та виконавців. Рецензент проф. др. Лев Шанновський у щоденнику «Америка» написав після прем'єри, що ця опера итиме у вільному Кисаї, Львові та у всіх містах звільненої України; дуже високу оцінку опері «Анна Ярославна» дав мистець Юрій Соловій на сторінках газети «Свобода» та ін. рецензенти. Ролі партії у цій опері Л.Полтави-А.Рудницького виконували такі відомі співаки-союзисти з українських, американських і аргентинських оперових сцен, як Марта Конольська (князівна Анна Ярославна), Галина Андреадіс (Графіня Люїз Монморансі), Лев Рейнарович (Мороль Франції), Іван Гош (богрин Ігор із Києва), а один із найбільш видатних сучасних молодих оперових співанів у Америці, бас-баритон Андрій Добрянський, співав дві партії: Князя Ярослава Мудрого в Україні і Кардинала Парижу в сценах, що відбуваються у Франції. Всі хорові партії виконував дуже добре великий хор «Нобзар». Його співаки виступали в історичних костюмах, пошитих п-і Р. Ногут і М. Сокіл-Рудницькою, то як українські воїни, то богрині при княжому дворі в Києві, то як придворні французы-кого короля. У балеті були сумівки і пластунки із школи Роми Приймі. Яким успіхом користувались дві перші вистави опери «Анна Ярославна» свідчить те, що в Нью-Йорку глядачі оплескували 12 разів солістів і хор під час прем'єри, а у Філадельфії, де опера йшла при кращих декораціях, оплескували 17 разів. Українська преса оцінила «Анну Ярославну», як видатну культурну подію і як новий крок вперед у розвитку вільної української культури.

Вистави опери, які є дуже коштовними, бо великі тисячі доларів коштує симфонічна оркестра і залі, спонзорував Український Народний Союз з нагоди 75-річчя створення тієї організації. Опера напевно буде їти і в інших містах в Америці і Канаді. У стейті Вірджінія з нею знайомив д-р Ф. Ковтонюк 2000 викладачів закордонних мов у американських коледжах та університетах: розповів зміст, показував світлини, і американським професорам сподобався сюжет «Анни Ярославни» як і те, що українці перемогли всі труднощі і таки оперу поставили, — вони встали з місць і аплодували вільній українській людині в Америці. Треба ще зазначити, що на виставі в Нью-Йорку був представник Консульату Франції, який запросив потім авторів опери до Консульату на розмову з культурним атташе тієї країни і висловив їм подяку за вибір сюжету про дружбу між Україною-Руссю з княжих часів і Францією. Опера «Анна Ярославна» лише розпочинає своє творче життя, а воно буде без сумніву великим, бо великий і чудовий є цей патріотичний твір.

В.Ч.

Перед прем'єрою у Філадельфії, у залі «Гайн Гол», 25 травня 1969 р. збиральники глядачі.

Емоційність
i
Виховання

«Безумною рисою політичного укладу українця є емоціоналізм і сентименталізм, чутливість та ліризм; найясніше виявляються ці риси в естетизмі українського народного життя і обрядовості; одним із бонів емоціоналізму є й своєрідний український гумор, що є однією з найбільш глибоких виявів «артизму української вдачі»

Надмірною чутливістю (при пропорційно заслабій волі та інтелектуальністю) пояснюється наша легка запальність і скоре сколоджування; пояснюється теж дракливість на дрібниці і байдужість до дійсно важливих речей, яких розрізнати від дрібниць не вміємо. Всі наші одушевлення зі слізми, молитвами і «всенародними» співами — проходять так само скоро і несподівано, як вони й появляються. Виявити наше хотіння в ясній і тривалій ідеї та закріпiti його тривалою, довгою, організованою, послідовною і розумною працею нам трудно тому, що увага наша, не керована віжнами волі й розуму, ввесь час розпорощується під впливом нових емоціональних подражнень, яні нищить по-новідні. Досить, напр., подражнити чиось дрібну амбіцію, або дрібне хотіння, щоб він, під впливом цього дрібного подражнення, забув про ідеали та хотіння, вирішальні іноді для буття всієї нації. При таких умовах, політика, як умілість організовувати і здійснювати розумом та волею певні стали хотіння та ідеї, на Україні найбільш тяжка й невдачна праця. Успішно вести її можна тільки тоді, коли приняти методи організації, що розвиває волю та розум, усталює хотіння та ідею і обмежує надмірну чутливість та романтичну гасконаду, що з неї випливає. ...

Дм.Чиневський. «Нариси з історії філософії в Україні»

«Наша емоціональність, наш політично-руйницикій, занадто чуттєвий темперамент може стати неоціненою творчою силою, коли ми іного шкідливі політичні наслідки надолумимо організованим і сталим виховуванням у наших людях від ранньої молодості... розуму та волі. Бо ця наша емоціональність, яког не можна набути в жадній школі, при розумі, логіці, пам'яті й волі, яні відповідною школою збільшити можна, дозволить нам нашою запальністю, буйною творчою імагінацією і великою пристрасністю зробити в короткий час те, на що інші нації, з холодним і нечутливим темпераментом, потребували б багато більших зусиль, і багато більше часу»

Вільямсний в своїх «Листах»

ДО ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАШОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ В ДІЯСПОРІ

Сказав колись англійський філософ Герберт Спенсер, що людина потребує для нормального розвитку і життя:

1. втішатися добрим здоров'ям,
2. мати якусь професію,
3. заснувати власну сім'ю,
4. мати забезпечені певні громадські права у власній спільноті,
5. мати можливість відпочати і розважитися.

Все те маємо, або можемо мати в країнах нашого поселення, однак приглянувшись близьче постулатам Спенсера і зіставивши їх з умовинами нашого життя поза Україною — мусимо прийти до заключення, що старий філософ не вичерпав своєї теми, чи інакше — не договорив усого. Всі його вимоги торкаються радше матеріального життя, чи його умовин, оставляючи духову сторінку незаторкненою. Можна мати чеєже все те, що Спенсер уважав передумовинами доброго самопочуття і не бути вдоволеним.

В Америці, чи Канаді людина стикається на кожному кроці з питанням: «Ви якого походження?» Якщо одиниця із свого походження, отже конкретно національності, невдоволена — тоді вона мнеться, приховує його і терпить, хоч може до того й не признається. В тому випадку маємо до діла з почуттям меншевартості, не на особистому, а національному підґрунті. Досвід виказує, що багато українців свідомо, чи не свідомо — почуття меншевартості мають, воно передається їхнім дітям і вони приходять з тим до молодечих організацій. На жаль спостереження виказує, що й тут не всі його визбуваються. Не треба мабуть доказувати, що це почуття наносить нам багато шкоди, з яких найважливіша ця, що наші лави проріджуються, від нас відпадають одиниці, нераз спосібні і віддають сзі талан та енергію не спільноті, з якої вийшли, а комусь другому.

Не є завданням цієї короткої розвідки — проаналізування всіх причин такого явища. Вистарчить згадати самі основні.

В першу чергу діє тут не належне пізнання всього рідного українського. У чималої частині знання українства зводиться до свого села і по трохи до повітового містечка, куди інколи приходилося їхати на ярмарок. Решту українства доповнило кілька принагідно заслуханих доповідей, зачитаних і недочитаних статей з газет, і на тому приблизно, можна би поставити крапку. Це не багато. Рішуче замало для глибокого переконання, що наше рідне, українське — не гірше в чужого, а в багатьох відношеннях старше, краще і ліпше. Глибока любов, що наштовхує людину до дій, а врешті до готовості, до жертв, аж до саможертвування, веде через глибоке пізнання. Якщо цього пізнання не дасть (а часто не може дати) батьківський дім, то тоді цей обов'язок спадає на церкву і молодечу організацію.

В наших церквах і організованих при них школах, а бодай у більшості з них, Василі стаються Білами, Лесі – Савами – і там радше почуття меншеварності у дитини закріпляється, а не зменшується. Дитина вчиться там радше легковажити, а не шанувати мову предків і з таким наставленням вона приходить до СУМ, чи до іншої молодечої організації.

Тут – ми не можемо їй сказати – «Ти є сином (дочкою) вибраного Богом народу», бо це зарезервувала біблія для жидів. Ми не можемо сказати таї, які кажуть своїм дітям тутешні японці, китайці, чи індуси «Ми вже мали свою державу, культуру, філософію і цивілізацію тоді, коли теперішні володарі світу були ще повними дикунами».

Те, що ми кажемо, не звучить доволі переношливо у вухах наших дітей, як це винизала буденна практика і не становить достаточно сильного антидотум проти нещасного комплексу, про який мова. Не може воно теж переважати впливу чужого довиїлля і чужої школи. В цій школі дитина вчиться, що нема різниці між поодинокими расами й народами, однак бачить щось зовсім інше. Історія світу там так потрактована, начебто культурну спадщину старого Близького сходу, Греції і Риму отримали, зберегли й розвинули виключно Західно-европейські народи, а особливо Англо-сакси, із словянських народів начебто визначилися виключно росіяни, інші просто не числяться.

Навіть на вишому, ніж середньо-шкільний, рівні молодь вивчаючи міжнародну літературу знайде там «російського Гоголя» та інших, однак не знайде ні одної згадки хочби про Шевченка. На картах Україна часто не є навіть зазначена. У бібліотеках нема відділу «України» і за нею потрібно шукати у відділі «Росія».

На добавок лиха, в американському випадку, нема ані одного законодавця українського походження, ані одного генерала, а про світлих людей інших професій – ми самі звичайно не говоримо, а часто й не багато знаємо. Однак ці речі треба знати і про них говорити.

Не легко молодечим організаціям та їх провідним одиницям переважити всі ці чинники, при чому не всі ті, хто взяли на себе тяжкий і відповідальний обов'язок зберегти для України її дітей, народжених і виростилих на чужині, є завжди кваліфікованими. В них дуже часто багато доброї волі, вони сповнені емоційного патріотизму – однак, у багатьох випадках, вони говорять не так, як цього вимагає педагогіка, чи психологія. Те, що зворушує їх – не конче мусить зворушувати їхніх вихованців. Трагедія починається щойно тоді, коли ці вихованці починають загальною освітою переростати власних виховників. Це початок відчужування від СУМ старшої молоді. Вона від нас відпадає і не проявляє охоти повернутися назад. Винятки тільки підтверджують протилежне, невеселе правило.

Чи є вихід з цього становища? Виглядає, що так, під деякими умовинами. Якість нашої виховної роботи мусить бути достосована до елементарних основ психології і педагогіки. Якщо це не буде зроблене – тоді за кілька років ми будемо на тому самому місці, де ми є сьогодні, або ще й у гіршому. Старше покоління виховників-ідеалістів або буде вимирати, ябо зістягається настільки, що помиг-

ку для спільноти вже з нього бути не зможе. Молодих ідеалістів буде надто мало і навіть не буде кому передати того, що оте старше покоління придбало.

Що ж тоді треба зробити? Треба поділити всю доручену нам молодь не тільки за статю і віком, а й за рівнем умовного розвитку, тзв. ікофіцієнт інтелігенції хоч циферні показники ступеня умовного розвитку — не досконалі, однак це одиноче мірило засягну розуміння і сприймання кожної одиниці. Якщо помішаемо дітей і молодь, з цифровим показником умовного розвитку понижче 80 з тими, що їх інтелегентність перевищає цифру 120, змарнуємо одних і других. Ножчий, хто бодай загально орієнтується в процесі виховної роботи — знає чому воно так і розводиться над тим немає потреби.

Ціла програма зайнятъ дітвори і юнацтва мусить бути достосована до попередньо згаданих критеріїв, включаючи сюди гри, забави, зміст гутірок, програму таборування і т.п. Ціль є ясна: виховати поза Україною українських патріотів.

Патріотизм — це сфера почуттів. Варто при тому пригадати, що основне почуття — це почуття приємного і прикого, неприємного. Дитина мусить почуватися серед нас добре, значить мусить бути вдоволена, мусить хотіти приходити на сходини, чи збори молодечої організації. Треба теж пам'ятати про те, що почуття, подібно як і зацікавлення дитини зосереджується на ній самій. В юнацькому віці і пізніше — почуття стосуються ідеалів, нераз дуже абстрактних.

Україна — для дітей, що народилися й ростуть на чужині — це абстракт. Якщо у їх батьківському домі нема українського духа — цей абстрактізм — ще більше чужий і незрозумілий. Розуміння абстрактів приходить у дитини десь біля 10-го року життя. З того виходить одне — для сумівського доросту необхідно в СУМ створити приязну українську атмосферу, резигнуючи з доповідей про нашу батьківщину, її багатства, історію, чи культурні надбання.

Замість того дитина повинна знати, що ця гра, забава, чи інші активні зайняття — українські. Вони мусить бути так уложені, щоби дитина була з них задоволена, щоби вона мала змогу не тільки прорухатися, але й пописатися і натішитися своїми досягненнями. Для нормального духовного росту — почуття самовдоволення — це «кондіцію сіне ква нон». Інакше ми самі поглибили би почуття меншеварності, замість його поборювати.

Тема гутірок з дітьми мусить бути українська, або українізована. Відповідно до того мусить бути підібрані казки, перекази, пісні, вірші до групового та індивідуального виучування і т.п.

Курс українознавства для найменших дітей повинен і мусить починатися від пригод Лисички-сестрички, Мишки-Пронуски, «Кози Дерези», і так через Івасика-Телесика аж до Кирила Кохем'яки, Покоти-горошка, Князенка-Михайлика, Козака Мамая, аж до героїв УПА. Від пісень про Котика, що сидів на воротах, чи Вовчика, що в ліс діток не пускав аж до повстанських і боєвих пісень. З того починаючи треба поступенно перейти до історії і літератури України

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В СУМ

Проблема інтелектуального виховання є дуже широка і складна. Стверджую це не шляхом втертої формули, але в дійсності маємо тут до діла з обширним процесом, який обіймає поважну частину людського життя. Можна сміло сказати, що людина інтелектуально росте і розвивається не лише до 30-цятки, але і після неї, а то й навіть у повному зрілому віці можна посилити чи сповільнити інтелектуальний ріст.

В кожному разі в процес інтелектуального виховання включаємо раннє дитинство, вік народної і середньої школи, а особливо час студії, коли молода людина вже свідомо починає аналізувати різні явища людського життя, ідеологічні напрямки, основи філософії та починає застосовуватися над суттю і призначенням людини в суспільстві.

Тому не було б можливо, ані навіть доцільно розглядати процес інтелектуального виховання в його всебічному висвітленні, хоч би навіть в найосновніших зарисах. Ми обмежимося радше до деяких практичних моментів, що мають відношення до інтелектуального процесу, до методики інтелектуального виховання, які на нашу думку є дуже важливими, особливо для студентів та учнів вищих клас середніх шкіл, які починають ставити перші кроки в тому скомплікованому процесі, яким є повноцінний і всесторонній розвиток інтелектуальних спроможностей людського духа.

На перший погляд здавалось би, що коли молода людина закінчить університетські студії, здобуде диплом і знайде становище, що вона осiąгнула повний інтелектуальний рівень. Це однак зовсім мильний, а навіть небезпечний погляд. На думку багатьох психологів і педагогів інтелектуальний розвиток і ріст починається щойно після закінчення студій і він є вислідом самостійної вже і впертої праці над зглибленням свого світогляду, над посиленням своєї особовости, над збагаченням своєї індивідуальності, яка стремить до того, щоб зайняти відповідне місце на щаблях суспільної ієрархії.

Французький педагог Лé Бон каже, що:

«Людина, яка бажає здобути в житті успіхи мусить відновити все своє навчання і присвятити другу половину свого життя на справлення понять, на знищення ілюзій і способу думання, які вона набула в першій частині життя, себто під час студій.»

І власне в цьому другому періоді, в часі особистих студій над зглибленням багатьох понять, про які в школі ми лише довідалися, в посиленій самостійній праці, ми потребуємо знати основні поняття методики інтелектуальної праці, щоб не розгубитися в тому складному процесі, щоб не втрачати дорогої часу, щоб не розщепитися на багато ділянок, з великою втратою для себе, а нераз з втратою для цілого суспільства.

Щасливі ці, що можуть користати з досвіду старших, зафіксованого в багатьох цінних працях, чи можуть прочитати щось про цю

проолему в принагідних статтях, а відтак і зглибити. А щодо до-
свіду багатьох науковців сумніватися не можемо, бо вони нераз осо-
бисто витратили багато праці і багато труту та енергії здійснити
свої методу інтелектуальної праці. Майже всі вони стверджують
одне й те саме, що лише самостійна праця творить людину, а школа
ла лише допомагає.

Про це можемо переконатися самі, зробивши білянс своїх знань
зі школи, з яких по кількох роках залишаються лише контури і хит-
кі поняття. Людська пам'ять зрадлива, вона затирається, головно
чим дальнє посування в житті, більшість знань потрібно відсві-
жувати, переглядати записи, якщо вони в нас залишилися. І тому
робити записи і зберігати їх це дуже важлива справа в методі ін-
телектуального виховання і росту.

Досвідчені науковці стверджують нераз з жалем, що не запису-
вали багатьох речей, думок, висловів, особливих ідей, змісту кни-
жок, які перейшли через їх руки. Яка це була б чудова документа-
ція на старші роки, яке джерело мудрості можна б мати, якщо б
збирати, складати, упорядковувати вирізки з преси, статті, докумен-
тацію, записи і т.п.

Конечність методи в інтелектуальній праці є очевидна. Хто пра-
цює методично, той робить економію сил і часу, а дуже часто і гро-
шей.

Тому ми постараємося розглянути кілька чинників, що складають-
ся на методичну інтелектуальній праці, особливо найважливіші з них.
І в першу чергу в методиці важливе значення мають:

- Наша увага
- Роля нашої пам'яти
- Належне використання часу
- Порядок і система.

А після того розглянемо значення читання, вже не як методи, але
як основного засобу розвитку інтелектуальних спроможностей.

1. Значення уваги.

Людина, що бажає працювати над поширенням і зглибленням сво-
їх здібностей, мусить знати, що одним з ключів до того є вироблен-
ня і пристосування нашої уваги. Опанована увага відрізняє людину
з здоровим розсудком від людини розсіяної, з пересічними вартос-
тями. Здоровий розум зосереджує свою увагу на фактах, що мають
основне значення, під час коли розсіяні розшіплюють свою увагу на
речах другорядних і малих. Лише опанована увага може зробити з
нас повноцінних одиниць, бо свободним є лише той, хто опанує свою
думку, і спрямує її як також свої почуття, і свою дію до вибраної і
визначені мети, згідно з корінними нахилами своєї істоти.

Поставити в центрі уваги головну свою ціль і мету, які неначе
магнет, привертали б усю нашу увагу, це є найвища форма сильної
волі. Якщо в основу є поставлена амбіція, тоді виростають Напо-
леони; якщо мета є спасіння — тоді маємо святих і мучеників; якщо
це наукові спрямування — то повстають Ньютони і Айнштайні. Але

на антиподах цих героїв сили волі ми маємо велике число одиниць з меншою і слабшою увагою, а відтак масу пересічності з слабенькою увагою, що нездібні кілька секунд задержати свої думки на якомусь предметі.

Розсіяність і нервозність, це найбільше лихо нашого часу в інтелектуальному вихованні. Більшість людей терплять на кризу уваги. Наша думка блукає від предмету до предмету. Ці безкінечні мандри думки, це вічне блукання обезсилює нашу увагу, підриває нашу зрівноваженість і встановлений порядок.

Повна волева увага є рідкістю. Знавець цього питання Рібо твердить, що коли —

«виелемінувати з нашого життя рутину та велику кількість звичок, які рухають нами, як автоматом, коли відокремимо духове життя, коли ми в більшості пасивні, коли відділимо час спочинку, зворушенні, пристрастей, хвилювання... то остату можемо записати на рахунок уваги, в більшості спонтанної, а не волевої».

Хвилини чистої волевої уваги в нашому житті становлять дуже малу кількість. Треба дійсно шкодувати, що час дійсної уваги такий обмежений, коли врахувати, що весь прогрес людського роду, всі відкриття і технічні здобутки завдячуємо власне цим малим хвилинам, коли людський ум просякає до глибини суті.

Тому особливо важним в інтелектуальній праці (і в кожній іншій праці) — бути здібним зосередити свою увагу і зусилля, на бажаному предметі, або говорячи загально, на вибраній меті, і до неї прямувати. Студент, що не надавав досі значення увазі і силі волі, мусить серйозно взятися до цього діла.

Щоб посилити нашу увагу, треба в даний час робити лише одну річ, а не десять. Говорить приповідка, що ніхто не може служити двом панам. Увага мусить мати ясну визначену ціль, бо якщо поділимо її поміж двома зайняттями, не думаймо, що кожне з них матиме половину. Увага розбита поміж двома силами, паде дб нуля.

Для посилення нашої уваги — практична порада: все, що робите, робіть з увагою. Скінчена одна праця, починайте другу з поновленою і посиленою увагою. Навчімось бути уважними до всього, але в першу чергу навчімся: спостерігати, слухати, уважно читати.

Здавалося, що це проста річ вміти спостерігати. Однак так не є і число людей, що вміють спостерігати та робити з своїх спостережень висновки є досить мале. Змісл спостереження треба виховувати в дитині вже з малечку, бо опісля такі люди будуть в житті мало бачити. Вони десятки разів ходитимуть попри певні речі, але на запитання, як ці речі виглядають, не зможуть дати відповіді.

Вміти спостерігати, це мати змисл бистроти ока, це не лише бачити, але здати собі справу з того, що бачимо, злагнути причину. Безчисленні були ці, що бачили, як паде на землю яблуко з яблуні, але лише Ньютон умів бачити і знайти причину цього падіння.

Людина, яка вміє спостерігати, в скорому часі перевищить професійно тих, що її оточують. Це вона відкриє речі, які залишаються 131

невидимі, які стануть відомі, а може навіть становити муту славні відкриття. Щоби спостерігати не потрібно конечно подорожувати, ходити по музеях, бачити великі міста. Дуже часто відкриваємо велику цікавість і величну красу на своїй такі вулиці, під умовою, що вміємо спостерігати.

Павчийся слухати в кожній мові є приповідка, яка говорить, що кориснішим є слухати як говорити. Цей, хто вміє уважно слухати розмову, а не думати про щось інше, коли хтось говорить, не конечно є глухим свідком, бо користати з розмови, значить запліднювати свою думку для створення нової думки, нових ідей, нових шукань.

Якщо знаходимося в присутності людини з більшим досвідом і знанням треба тан спрямувати розмову, щоб порушити незнані нам питання. Тоді будемо не лише пасивним слухачем, але зуміємо використати досвід інших. Треба вміти слухати виклад, конференцію, експозицію, бо доки не будемо здібні слідкувати за розмовою, доти наші студії не будуть робити поступу. Перевірте циро під час лекцій в класі скільки хвилин ви є дійсно уважні. Слухаючи неуважно ви можете знати про що йде мова, але не зможете зловити повного змісту, зрозуміти суть.

Вміти читати: вміти читати не в дослівному а в прагматичному значенні, це одна з важливих прикмет інтелектуального росту. Після студій — читання, це основний засіб навчання. Не читати очима, але читати, щоб засвоїти, щоб проникнути зміст, щоб зрозуміти суть — справа нелегка. З огляду на важливість цього питання, ми повернемось до нього ще основніше на кінці.

Цих декілька правил для методики інтелектуального виховання, які на перший погляд, такі прості, занедбувати не можна. Думки, поняття, ідеї це речі проминаючі і якщо їх не зафіксувати, вони пропадають. Тому дуже кориснім є занотувати і зберігати все що має вартість в наших очах, коли щось цікавого побачимо, почуюмо, чи прочитаемо. Старі записки, думки, пережиття треба зберігати, а не викидати на смітник, бо з них може постати нове життя, можуть зробитися нові твори, нові задуми, нові пляни.

Увагу можна вдосконалювати як кожну річ. Є багато середників, щоб опанувати свою увагу, особливо при помочі різних гор, загадок, квестіківок.

Гра Кіма, напр., полягає в тому, щоб подивитися кілька хвилин на ряд речей і відтак їх вичислити й описати. Спробуйте зробити це на виставовій вітрині.

Інший спосіб: зробіть список 5-6 ваших товаришів чи товаришок та опишіть докладно всі їх дані, як — очі, колір волосся, ніс, уста, убрання і т.д. Побачите, що скоро цих даних забракне вам.

При тому варто підкреслити, що корисно є висловлювати свою увагу при помочі рисунку, записок, знаків, плянів, графіків і т.п. Напр. студіюючи похід Цезаря, слідкуйте на карті за маршрутою; вивчаєте молекулу, нарисуйте склад атомів; зазнайомлюйтесь з організаційною структурою Юнацтва СУМ, нарисуйте клітини на папері.

2. Роля пам'яти

Пам'ять очевидно відіграє велику роль, може навіть переважаючу, в початках усіх професій, тоді коли іспити рішають про допущення до багатьох становищ і карієр. Пам'ять рішаває про долю, або не-долю, в багатьох конкурсах і помимо критики цієї системи, опертой на конкурсах та іспитах, треба признати, що їх не вдалося уdosконалити, ані чим іншим заступити.

Але коли ці конкурси та іспити переступлені, яке є значення пам'яти в нашому житті. Для багатьох авторів-фахівців, поза всякими сумнівами, пам'ять має відтак лише другорядну роль. Вона повинна лише постачати нашему розумові потрібні дані для розмислу і роздумування, а основною і найважливішою прикметою залишається осуд, який конфронтує ці дані, порівнює і випрацьовує з них рішення, яке добре продумане, стає вихідною точкою до дії. До еліти належить тоді той, чий осуд найбільш правильний. Це по більшій мірі людина, яку називаємо розваженою. Роля пам'яти тоді не лише є обмеженою, але можна б навіть твердити, що вона є шкідливою. Надто бистра пам'ять, готова з місця постачати потрібні дані, може спричинятися до природного лінівства, зарозумілости та уникання праці і перевірки фактів під претекстом, що я че добре знаю і пам'ятаю, що так є. А тим часом це може бути інанше. Дуже часто стрічаємо людей з особливою пам'яттю, які однак є пересічні як науковці, чи навіть люди практичної натури.

Пам'ять не може бути одиноким джерелом документації; вона на це не спроможна. Нашу пам'ять мусимо сломагати і доповнювати збірками нот і записок, до яких можна б відкликатися в будь-який момент.

Шоленгауер сказав, що книжки є паперовою пам'яттю людства. Вони є збірною пам'яттю, але кожний з нас повинен витворити собі свою особисту пам'ять на папері, із своїх записок.

Людина, яка зуміє нагромадити записок і нот з своїх цікавих переживань, розмов, прочитаних книжок, подорожей і т.п. має до своєї диспозиції найбагатше джерело документації, з якого можна користати при кожній нагоді.

Треба ствердити, що наша пам'ять є перетяжена. Пам'ять юнана, що кінчає середню школу («Гай-скул»), це нерозберима суматоха в якій стикаються всякі спомини, натяки, недоучені теорії, разом з вартісними ідеями, які однак не мають змоги розвиватися, бо їх заглушують всякі упередження, суб'єктивні твердження, недокінчені речі. Це так неначе город в якому за-густо посаджено цибулю, чи моркву, які взаємно собі перешкоджають і не можуть розростися. Треба проріджувати, треба робити селекцію.

В нашій пам'яті однак ми жодної селекції не робимо, ми пропускаємо в наш мозок все, що туди попадає — добре і зло — вартісні думки і брехня, цінні ідеї і всякі софізми, золоті вислові і вульгаризми.

ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКО- КАНАДСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТИ

Висловлені в цій статті думки молодої студентки є настільки актуальні і правильні, що ми вважаємо за доцільне їх повністю передрукувати. Питання одної «Батьківщини» СУМ вирішив для себе вже давно, беручи за своє основне гасло «Бог і Україна!»

Таксамо думають молоді українсь-

кі патріоти в Україні, що устами В. Симоненка заявляють:

«Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.»

Ред. Ав.

Нам, студентам, часто доводиться дискутувати між собою і з чужинцями на тему українсько-канадської ідентичності й нашого відношення до справи визволення України. Цікаву статтю на цю тему написав Я. Нелебай у газеті СУСН-у «Студент» ч. 1 /1968/. Він твердить, що «продемократичний» спосіб пояснення нашого зацікавлення справою України, порівняючи це до зацікавлення багатьох канадців проблемами Родезії, Берліну, В'єтнаму, і т.д., даст змогу чужинцям зрозуміти наші стремління й уникнене питання порушення лояльності супроти Канади. На підставі цієї й інших думок із статті, висловлюючи свої погляди на ці питання. А саме: «Чи існує конфлікт лояльності супроти двох батьківщин?» «... чи уникнемо конфлікту двох батьківщин — конфлікту між канадським громадянством і нашою моральною відповідальністю супроти українського роду». «Наша ангажованість у справі (України) відрізняє нас від безпосередньо канадської громади...» «В якій формі ми повинні передавати наші зацікавлення і нашу справу до відома наших співгромадян?» «Вважаю, що бути українцем в Канаді означає мати активне зацікавлення справою України.»

На мою думку, не є правильно назвати країну народження чи поселення «другою», «прибраною», чи будь-якою батьківчиною. Батьківщина — це земля наших батьків, не двох — трьох поколінь назад, а цілих поколінь наших предків. Для українців вибору нема: слово «батьківщина» може відноситися тільки до України. Вибирати можна країну поселення; громадянином можна стати будь-якої країни, поживши в ній кілька років, але батьківщину вибрано для нас вже тоді, коли ми народилися від українських батьків.

Не бачу жодних конфліктів лояльності супроти батьківщини й Канади, бо вони зовсім іншого роду. Супроти Канади наші обов'язки — це обов'язки

громадянина. Ніхто не може нам закинути, що ми не включилися в повні в канадське життя. Наш канадський патріотизм включає любов і прив'язаність до Канади й готовість боронити її свободу. Але наше почуття української ідентичності, наше почуття приналежності до українського народу, глибоко духове. Українці є розкинені по цілому світі. Нас єднають і відрізняють від співгромадян наша мова, Церква, культура, звичаї й традиції здобуті впродовж ділі століть, а не лише ангажованість у справі батьківщини. Саме ці скарби нас вдернують як націю, коли ворог хотів і хоче нас знищити. Тому, що наше існування вічне як етнічні групи у діаспорі (на зразок жидівського народу), вони будуть нас далі єднати, коли Україна стане вільною. То ж буде українцем в Канаді чи дебудь, означає поглиблювати свою національну свідомість і гордість, інформувати чуже довкілля не тільки про справу України, але також про наші культурні здобутки, а українську культуру зберігати, вивчати і творити нові цінності, щоб вони, разом з творчістю на Україні, були завжди живим явищем її постійного розвитку.

Є також різниця між нашим зацікавленням Україною, а гуманістичним чи навіть сенсаційним зацікавленням інших канадців справами Родезії, негрів, і т.д. Кривда нашим братам нас обходить, як кривда членові нашої родини, а не як якісь чужі особи. Тільки завдяки Божій ласці ми вільні і не в юньому положенні. Тому уважаю, що продемократичний спосіб пояснення, який Я. Келебай пропонує, не може бути нашим головним аргументом, а радше одним із впроваджуючих аргументів, щоб чужинцеві було легше зрозуміти справжні причини нашого цікавлення.

На підставі моїх розмов з різними канадцями знаю, що ті, хто виховані в етнічному дусі, мене розуміють. А ті, хто не є, скоріше розуміє наше зацікавлення долею України (тим більше тепер, через події в Чехо-Словаччині) ніж нашу приналежність до українства, коли виступаємо як канадці. Але з такими може взаємного зрозуміння ніколи не будемо мати; бо, чи ми розуміємо як може людина зреагувати і не призначатися до свого походження?

Галия Бродович /Монреаль/ «Зозулька» ч. 1/14/1969

До дискусії над проблемами нашого збереження

Ментальність Українця в Америці

Ми часто чуємо в розмовах твердження, що Америка є країною, в якій «стоплюються» різні культури та національності. У висліді цього «стоплювання» твориться «американська культура».

Та в розмові з кожним інтелігентним американцем ми чуємо, що він є свідомий свого походження і принадлежності до якоїсь одної національності, що його батьки, діди, чи прадіди прибули до Америки, як емігранти. Він гордий на свою національність, з якої походить. А як ставляться до цієї проблеми українці?

У нас є кілька типів людей:

Є тип зматеріалізованого індивідуума, в якого один божок — гроши: Він засліплений погонею за доляром і то не за сотнями, а тисячами. У ньому 135

вже не можна, на перший погляд, пізнати українця; він змінив ім'я, почувається принадливим до «вищої» кляси американського суспільства, уважає себе «чистокровним американцем». Українською мови не знає; українськими справами не цікавиться; дітей посилає до публичних шкіл. Його нічого не в'яже з українською громадою.

Інший, близький до цього типу зматеріалізованого українця, є той що також належить до «вищої» кляси, живе вигідно, цінує лише гроші, але від українських справ не зовсім відчутився. Він не раз жертвуючи на Церкву, на рідну школу, дає на інші добродійні українські цілі. Того типу українців в Америці, однаке, не багато.

До третього типу зараховуємо байдужого українця. Він різниеться від перших двох типів тим, що небагатий. Але й він про українські справи не дбає, втікає від всілякої громадської праці. Живе за девізою: «Моя хата скраю».

Цікавим явищем є тип українця, соціально рівного з типом третім, але в наставленні до української справи різного. Він сам «не має часу» включитися в громадську діяльність, але критикує залишки тих, що працюють. Він знає, що є українцем, але своїх установ матеріально майже не піддержує.

Контрастом до всіх тих типів є тип українця-ідеаліста. Він здебільшого небагатий і мусить рахуватися з грішми. Він тяжко працює, щоби забезпечити свої щоденні потреби. Але йому українські справи лежать на серці. Він свідомий своєї національності і нею гордиться. Нераз він розчаровується, але ніколи не знеохочується в своїй патріотичній діяльності. Ходить до української церкви, посилає дітей до української школи, часто відмовляє собі якоїсь матеріальної приємності, щоби скласти пожертву на національні цілі.

Розглядаючи українців в Америці під іншим аспектом — під оглядом їхнього психологічного стану, треба ствердити, що частина землянів живе ще дальше в комплексі меншевартої, який подекуди переходить навіть в комплекс рабства. На щастя, між активними українцями-ідеалістами таких людей дуже невелична група.

Комплекс цей походить, на мою думку, з часів, коли наше міське населення було дуже залежне від пана-онупанта. Щоб одержати працю і заробити на прожиток родини, мусів наш міщанин робити всі «засноки» перед паном-хлібодавцем. Це продовжували чергові покоління і дух рабства вріс так глибоко, що хоч їх нашадки вже живуть свободно і незалежно від вчорашнього пана, їх жene дальше якийсь інстинкт шукати собі пана і клонити перед ним гнучкуюши. Цим паном є тепер посередньо Москва, а безпосередньо УССР.

Ми не хочемо казати, що ці люди є виродками, чи зрадниками: єони чистокровні українці, бо його предок, бувши чистокровним українцем, мусів шукати з особливою інтенсивністю панської ласки.

Дехто може висловлювати сумнів, чи люди науки, професори, чи інші академічні фахівці, можуть так сильно стояти під впливом комплексів. На жаль, так. Я маю нагоду часто зустрічатися з такими професорами. Один з них викладає, напр. електроніку. Він так в ній виспеціялізувався, що про можну дрібничну з цієї ділянки Вам зразу всі теорії викладе. Але заговоріть з ним про нашу історію: скаже, що не читав і нічого не знає.

Інший викладає німецьку мову. Він вже дещо більше ознайомлений з україністикою, бо десь чув, що «Лис Микита» Івана Франка є нічим іншим, як перелицьованим «Пофарбованим лисом» Гете. Він і залишки буде говорити з Вами про «нижчість української літератури», хоч поза «Лисом Минітою» нічого більше не читав.

Знаю ще професора психології та професора політичних наук. Вони так виспеціялізувалися в американській науці, що руками й зубами обороняють політику коекзистенції. Вони наслухалися викладів лібералів та «оборонців світу» і з рабським духом їх сприйняли за свої. На власну українську духовість науку й політику вони не здатні. І тут нічого їм не поможуть академічні титули. Бо для цього треба мати хребет і позбутися комплексів меншевартості.

Лев Іваськів, Філадельфія

Організована Українська молодь і відродження нації

В. Ленін.

Початком організованого життя української молоді можемо уважати братства «спудеїв», що діяли у ХІІ - ХІІІ століттях в Острозькій Академії та Львівській Колегії. В Острозі існувало тоді «Юнацьке Братство», а в Київській Академії «Допомогове Товариство». [1] Але й скопріше існували при братствах, що були в Україні, головно в ХІІ і ХІІІ ст. окремі секції молоді, в яких «вщіплувано братчикам засади братського духа». А беручи до уваги, що братства існували в Україні також і в княжих часах (Іпатіївський літопис згадує «братчини» в Полоцьку під роками 1134 та 1159), можна уважати, що молодь в нашій Батьківщині була завжди трактована як повновартісні громадини, яких треба виховувати не різками і позбавленням волі, а притягати до співвідповідальності за сучасне і майбутнє життя громади, народу, людства. З історичних джерел відомо нам також, що Братство Успення і св. Миколая у Львові влаштовувало для молоді окремі сходини, щоб зацікавити їх життям Братства та підготовити до перебрання керівництва громадою після відходу старших. [2]

Традиції братств княжих і козацьких часів передіняли і пізніші покоління ХІІІ - XIX століття. З тією лише ріжницею, що ініціятува творення молодечих братств виходила часто від самої молоді. Цілі і форми нових товариств молоді стали новішими, модернішими, хоч назва залишилася традиційною — братства. [2] Щойно далеко пізніше починають приступувати нові слова: гурток, кружок, громада, товариство, союз, спілка і т.п.

Умовини в яких зроджувалися і діяли модерні братства, згл. товариства української молоді були в той час жахливі. Український народ втратив державність. Правобережна Україна була поділена під кінець ХІІІ ст. між Польщею, Мадярчиною і Молдавією, а Гетьманщина на Лівобережжі змагалася з експанзивним московським імперіалізмом. Всі окупанти закріпощували чим раз сильніше українське селянство, нищили українське міщенство, денационалізували аристократію. Ноли ж і на Лівобережжі ліквідовано Гетьманщину та знищено Запорізьку Січ, здавалося, що український народ зник з лиця землі.

На протязі ХІІІ століття український народ жив, властиво, лише на Лівобережжі традиціями Гетьманщини. В Галичині, на Закарпатті та в 137

Буковині перетворився в той час на етнічну масу, втративши в користь пануючих сусідів всю провідну верству. Навіть духовенство, що ще найбільше було пов'язане з народом, в Галичині польонізується, а на Закарпатті мадяризується.

В кінці ХVІІІ ст. знівечений і поневолений український народ перевидає новий розподіл Батьківщини. Польща тратить у 1772 р. самостійність і велику частину державної території: Придніпрянщина та Волинь переходить під московську окупацію; Галичину опановує Австрія.

Закарпаття залишається далі під Мадяриною, яка хоч і сама мусить коритися Відневі, не дає закарпатським українцям ані тіни свободи. Три роки пізніше у 1775 р. включає Австрія в свою імперію також Буковину.

Спочатку ці зміни кордонів що розтинали живе тіло нашої Батьківщини, не вплинули глибше на долю нашого народу. Українці були й надалі етнічною масою — народом «хлопа і попа».

Відомий український вчений і письменник Богдан Лепкий так описав у 1911 р. ті часи:

«Стіліт тому ми лежали ще в болотнистому рові і мовччи, зі смутком у серці, приглядалися, як другі йшли широкою дорогою всесвітнього поступу, йшли, а нас лишали далеко за собою. Прикрай то були часи! Український народ забув, як колись він панував на своїх широких землях між Сяном і Доном, як своїми хоробрими грудьми відпирає азійську дич від Європи... Закріпощений хлоп забув, що колись і він паном був, що мав і хліба і волі доволі, що бодрій його дух був свободно, як вітер по полях України». [3]

Також історик проф. Михайло Грушевський змальовує тодішню дійсність чорними кольорами:

«Під Австрією опинилися темні, панцирним яром приборкані маси селянства з таким же заляканим духовенством, майже вже без міщанства, без своєї шляхти і без інтелігентного проводу. Недоля селянських мас досягла вершина свого насичення, здавалося, що вже прийшов кінець українському життю». [4]

Історик Дмитро Дорошенко пише знову ж про відносини на Надніпрянщині наступне:

«Українське національне життя протягом цілого ХІХ століття було розвинуте дуже слабо. Українську національну ідеологію визнавала й плекала дуже нечисленна частина інтелігенції, ціле суспільство стояло огорожено від неї, народна ж маса була темна і національно несвідома. Російське правительство боялося примарії українського сепаратизму не менше, як революційного руху і робило все, що тільки могло, аби не допустити української національної свідомості в масах і умисне гальмувало розвиток української літератури і народної просвіти... Російська інтелігенція неприхильно ставилася до українства. Вона не розуміла його й не хотіла розуміти... Український рух, на її думку, не був витвір купки романтиків, або шовіністів, який тільки міг загальмувати все-російський поступ.» [3]

Та на щастя український народ виявив нечувану відпорність і витривалість. Він не забув зовсім своєї минувшини, не вмер, як цього очікували вороги. В найчорніші часи занепаду стають помітними сяйва нового світанку. Перші познаки відродження показуються майже рівно-

РОДНИ КИ

Ми в світі

пізнаємо чужі

народи

Др. Степан ЗОЩУН,
начальний хірург почотних
царських з'єднань в Аддіс Абеба.

ДЕЦО ПРО ХРИСТИЯНСТВО В ЕТІОПІЇ

Етіопи виводять свою державу від нащадка цариці Саби [держава на південні арабського півострова] і Соломона, царя Юдеї. В етіопській літературі зберігся міт про зустріч цариці Саби зі Соломоном в Єрусалимі, міт цей знаний під назвою «КЕБРА НЕГАСТ» [царська велич]. Нащадок цеї зустрічі був, згідно зі згаданим мітом, МЕНЕЛІК I, який відмовився бути наслідником Соломона, є Юдеї, а повернувшись до царства своєї матері, Саби. Його почет мав зафрати потайки з Єрусалому скрижалі десяти Заповідей Божих і принести їх до АНСУМ, тодішньої столиці новозаснованого царства Етіопів. В цей спосіб Ансум став для Етіопів не лише «другим Єрусалимом», але й осідком Бога старинної Юдеї. Отже жидівські впливи були тут задовго перед приходом християнства. На це маємо ще сьогодні ріжні докази; в 4 псальмі 68:31 є така вістка: «Дозвольте Етіопам прилинути і простягнути руки їхні до Бога.» Деякі імена жінок і чоловіків є старожидівського походження. Обрізування хлопців, визнання суботи за святковий день, заборона їсти м'яса свиней, коней і мулів ще сьогодні закорінені у звичаях Етіопів.

Один з найнаглядніших впливів Юдеїзму на Християнство в Етіопії є звичай перед і в часі Служби Божої виконувати особливого рода «танець», під звуки бубнів [гляди образок]. Танець цей звуться «Танком Давида». Його танцюють всюди: в церкві, на дворі, під голим небом. Священики стають у два ряди або в круг, відповідно одягнені, в правici довгі палици [мекомія], з боку або по середині круга сидять два, які виступують відповідний такт на бубнах залежно від пісні, яку співають рівночасно священники, або грамотні у

часно в двох різних областях України — на сході в Полтаві і Харкові та на Заході на Закарпатті і в Перемишлі. На обох окраїнах воскресає дух української стихії, на обох окраїнах творяться центри української культури, починається боротьба за відзискання втраченої гідності. Ці перші вогники національного відродження запалали через декілька десятироків яскравим вогнем все більше поширюваної і зростаючої боротьби за права народу, за власне життя, за власну культуру, за рівноправність. А ще пізніше за національну свободу і власну державність.

В обох цих центрах українського відродження передову роль грала вже тоді молодь.

Примітки:

- [1] Енциклопедія Українознавства, Том перший, III частина, ст. 960. Мюнхен - Нью-Йорк, 1949.
- [2] Отець Іреней Назарко ЧСВВ: Братства і їх роль в історії української Церкви, Париж - Рим, 1956.
- [3] Богдан Лепкий: Маркіян Шашкевич, ст.2. Коломия 1912.
- [4] Степан Шах: Маркіян Шашкевич та Галицьке Відродження, ст.8. Париж - Мюнхен, 1961.
- [5] Дмитро Дорошенко: Мої спомини про давнє минуле 1901-1914, видавнича спілка Тризуб, Вінниця 1949.

церков Европи, чи деінде: мають свій окремішний африканський подих; «танець» цей, це порухи відповідними кроками, вперед, назад, іноді з легким пригином в колінах, вимахуючи при тому палицею до ритму пісні і бубна. Теж кроки виконують в такт бубна. Співають хором то тихцем то в голос, який лише можуть видати зі себе, відступи пісні відзначають палицями водночас ударом об землю, чи підлогу. Нагло бубни затикають. Палици відкладають на землю чи підлогу, і беруть в руки особливого рода брязкальце, зване «цанацин», інші звуть «систра» і знову відповідними порухами цілого рамені, то знову лише в лінті, вигойдуши цілим тілом відповідно виконують кроки в такт згаданих брязкальців, співаючи при тому «меземмен» (один співаючи заповідає, а всі хором йому вторують.) Видовище одноразове, що викликає подив і зачарування.

Якраз ці старожидівські впливи приготовили ґрунт, як думають деякі історики, для християнства. Не обійшлося без поганських впливів, ба й музулманських — так що від тутешньої вітні Християнства повіває якимсь духом архаїчності. Перші початки є в історичній мріці, попри уривки історичних даних, як ось цей, що розбійники оволодівши одним кораблем, пощастили лише двох молодців ФРУМЕНТИЯ і ЕДЕЗІЮСА (половина 4-го стол.) і привели їх до царя Абесинії ЕЛЛЯ АМІДА.

Король приняв молодців дуже вроочно, оповідав Едезіюс другові своїму Руфінусові, особливо Фрументія, який своїм ростом і виступом очарував присутніх. Фрументій, грек з походження, родом зі Сирії, став незабаром довіроеною особою царя, завідуючи царською скарбницєю і ставши особистим писарем. По смерті царя, став головною підпорою цариці — вдови. Фрументій був ревним апостолом христової віри — ширить її тут усіми засобами, особливо улаштовуючи вправи і науку св. письма гуртками при помочі купців — греків.

Коли наслідник престолу підріс, цариця-вдова звільнює обох вірних співробітників, Фрументія і Едезіюса. Обидва вони опускають країну, але Фрументієві справа Христової церкви в Абесинії лежить на серці. Тому він спішить до патріярха Александрії, Атаназіюса, і прохаче його вислати до Абесинії душпастиря для новопосталої там Христової громади. Патріярх ріштається висвятити Фрументія на епископа і призначає його головою християнської громади в Етіопії (тоді Абесинією званої). Наслідки були спасенні. Мон. 141

лодий володар Езана приняв християнство; на монетах видніє від тепер не поганський серп, не сонце, а хрест.

Римський ціsar в імені католицької церкви висилає до царя Езана письмо, в якому радить йому вислати Фрументія назад до Александрії, щоб засів на престіл патріярха — Атаназіюса, якого якраз прогнали і, щоб провірив віровизнання нововисвяченого Фрументія (йдеться про боротьбу проти Менофізітів). Цар Езана не послухав порад римського цісаря, навпаки Фрументій і далі залишається головою абесинської церкви.

Шляхи християнізації Абесинії були ріжнородні. Записано, що приблизно в році 479-ому прибуло сюди зі Сирії аж дев'ять святів-монахів; їм то приписується переклад святих книг на староабесинську мову «ГЕЕЗ» [яна й сьогодні залишилась мовою святих книг і Богослужби] і будову перших монастирів.

В половині 6-го стол. церква Абесинії входить в нову добу і здібний композитор Нред укладає цілий ряд церковних напівів, якими послуговується церква в Етіопії й по сьогодні.

Побіч царства Аксум (предтеча сьогоднішньої Етіопії) появляються на цьому терені, ще й інші царства; так записала історія в 10-ому віці царство цариці Юдити, яка принесла майсеєве віровизнання. Року Божого 980-го здобуває вона царство Аксум, винищуючи його династію, руйнуючи церкви, спалюючи святі книги і вбиваючи безпощадно священство. Це лихоліття триває аж до кінця XII-го віку, коли то на престіл засідає цар Загве. Христова віра відживає, ба, навіть робить цар заходи щоб звільнити церкву Абесинії від залежностіalexandrійського патріярха, але без успіху.

Щойно за стараннями царя Гайлес Селяссіє I етіопська церква стала автономальною 1928-го року, тобто 1921-ого за етіопським календарем якого до сьогодні ніхто не збирається замінювати Григорянським, навпаки дбайливо його притримуються. Тоді-то тем більше висвячено 5-ох з-поміж етіопських священиків — єпископами, а тільки в 1959-му році висвячено першого патріярха Етіопії: Абуна Базеліос. Сьогодні разом з патоіяхром діє 14 архієпископів і 5 єпископів.

Особливого розквіту зазнає церква за царя Лялібеля (1180-1220). Цей володар будує десять церков витесаних зі скелі; ці подиву гідні будівлі можна оглядати ще сьогодні в місцевості, яка носить тепер назву царя Лялібеля.

Етіопські монахи, яким Саладін дав у церкві Св. Гробу каплицю, заступали і боронили своє віровизнання на Соборі, у Фльоренції (1441). Але в XVI-ому столітті навістило Абесинію нове лихоліття. В 1538-у році Турки здобувають Ємен. Іслам заливає племена Східньої Африки, тодішній володар Абесинії, Лебне Денгель (1508-1540) передбачує небезпеку для свого царства і прохач королів Франції й Еспанії про поміч. Нажаль, ще зажи яка поміч прибула, племена переважно Сомалійці і Галля під проводом Могаммеда, сина Ібрагіма яль Газі, прозваного «Брань» (значить майкнут) знишив огнем і мечем цілу тодішню Абесинію. Врешті приходить відділ Еспанців 1541-го року і Магометан виганяють, а їхнього вождя вбивають (1543).

висланці Риму і на місце прогнаного «фальшивого патріярха», Іоана Бермудеза, який вимагав від тодішнього царя Гелявдіоса підкоритись враз з церквою Римові, цей останій висилає трьох отців, Єзуїтів. Коли двох з них прибули на двір цісаря Абесинії, тоді Гелявдіос так промовив до Андрея Ов'єдо, папського висланця:

«Во ім'я Отця і Сина і Святого Духа, Одного Бога. Ось це моя віра і моїх батьків, ізраїльських королів, і це віра моего стада... Ми віруємо в одного Бога і в його одинокого Сина, Ісуса Христа, який є Його Слово і Його Сила. Він є Його порадою і Його Мудрістю. Він був з Ним, ще заки всесвіт був сотворений. А в останніх днях прибув він до нас, не відкладаючи свого Божества. І він став чоловіком зі Святого Духа і Марії Діви. І хрещено Його у Йордані у Його 30-му році життя, і він став цілковитою людиною і прибито Його на хрест за володіння Припонтайського Пилата. Він терпів, помер і поховано Його, щоб на третій день воскреснути. На 40-вий день вступив Він зі славою на небеса і засів по правиці Отця, і Він знову прийде у величі, щоб судити живих і мертвих. І ми віруємо в Духа Святого, що оживляє і від Отця походить. І віруємо в Хрещення, щоб прощені були нам гріхи; і ми надіємося на воскресіння до життя, яке вічно триватиме. Ось так ми ідемо тим княжим шляхом прямо і вірно і не сходимо з нього ані на право, ані на ліво, від віри наших батьків, 12 апостолів і Павла, джерела мудrosti і від 72-ох учнів, і від 318 правовірних чоловіків, які зібралися у Ніції і від тих 150-и з Константинопля і від тих 200 з Ефезу.

Оце сповіщаю Вам, що так научаю я, Нелявдій, володар Абесинії, іменем Атнаф-Сагад, сина Ванаг-Сагад, сина Наод.

Що ж торкається нашого святкування першого дня тижня, тобто Суботи, то кажу: ми не святкуємо цей день за зразком Жидів, які прибили на хрест Христа, при чому заявили: «Його кров хай спливе на нас і наші діти» [Мат. 27,25] Жиди бо не черпають ні води, ні розпалюють вогонь ні варять, ні печуть хліб, ані не відвідують один другого. Зате ми святкуємо суботу як той день, в якому приносимо жертву, і обходимо той день святочно, так як це наказали нам наші батьки, апостоли на самому початку...

Інформуємо світ про Україну.

Справа гідна наших зусиль

Починаючи з вулиць столиці «сходячого сонця» Японії, почерез Європу аж до Лондону, чимраз частіше поліційні відділи затруднюються вичищуванням «кукілю» — студенських заколотників. Звідки воно взялося? Філософували колись московські тириани, що у них, у Москві, можна завсіди демонструвати проти Америки, Англії й других західноевропейських країн! Час показав, що така розв'язана виявлення гніву і невдоволення проти «буржуазно-капіталістичного» світу — вповні незадовільна. Чому мають московські шовіністи демонструвати у Москві проти Америки, Англії, Франції, Німеччини? Чому не зробити так, щоб молодь німецька, французька, англійська, американська та другі нічого не демонстрували проти своїх урядів таки в Боні, Парижі, Лондоні, Вашингтоні і т.д.? Добра думка, але як перевести її в життя, хто допоможе організувати такі демонстрації, хто покриватиме кошти? Сам Захід — хтось шепнув у Кремлі, і почались старання. Придумали слова «коекзистенція», «культ-обмін» та вислали на Захід. А тут, Господи, скільки наївних, сліпих і запоморочено-збаламучених! Повірили, втішились, попідписували та ще й запили! Не проминуло багато часу, а обслуги амбасад збільшилися, до університетів подались «науковці», танцюристи й співаки заняли сцени театрів.

Та тим часом большевицькі «академіки» взялись «до праці». По університетах, інститутах, коледжах, більших і менших установах, головне профспілках інтелігенції, почали засівати «кукіль». Не проминуло кілька років, а вони висипали його всім наївним у вічі, висипали вже місцевого хову на вулиці Токіо, Бону, Парижу, Лондону, Риму — хай запоморочені «коекзистенцією» замітають власними руками, на власний кошт.

«Та немає нічого злого, щоб не вийшло на добре» — каже народня мудрість. Уряди західних держав затривожились ситуацією. Вони відмічують, що заворушники не видвигають юдніх альтернатив до існуючого, а роблять неспокої, утруднюють нормальне життя, та що більше — ніде, ні в юдній столиці не протестують проти Москви, а тільки проти Заходу! Нарешті вийшло шило з мішка! Обмежити число амбасадського персоналу, покликати до відповідальності лекторів університетів!

Де ж тоді здороводумача університетська молодь? Хіба не бачить всого що робиться? Чому не протидіє? Такої молоді є набагато більше. Це серйозна молодь, що віддана дійсним студіям. Вона є високопатріотична і дуже уболіває на ці «коекзистенційні досліди» своїх урядів. Своєю пасивністю і нейтралітетом дає скромну відповідь. Нозакулісово, в культурний і доступний спосіб шукає контактів з людьми, що мають конкретно реальний плян до протидії. Тут саме поле до попису для нашої сумівської молоді по університетах, коледжах — всюди, де тільки можна ширити українську ідею. Пробойовинами діяльності зовнішньо-інформативного порядку повинні бути Дружинники Стягу Міжнародников. Саме тепер є нагода до дій. Для прикладу хочу коротенько навести дещо із власного досвіду.

У вечірніх годинах п'ятниці на початку місяця грудня минулого року запросило мене «Форейн Ленгвіджес Сосаєті» міста Сканторпу, щоб у

зали при Гай Рідж школі дати доповідь на тему «Українські звичаї й обичаї». Запрошення наспіло від секретарки товариства, пані Лістер, дружини головного архітектора міста Сканторпу. Знав я, що більшість членів того товариства є мовники, історики та географи льоальних шкіл, тому постановив добре підготуватись і направити кривду, яку деякі з них роблять по школах, коли мова про історичну й національно-географічну окремішність - України. Для улегшення придбав я дві добре мапи Європи, політичну й географічну з яскравим відзначенням кордонів України. Іх повішено на передній стіні із тризубом та прапором посередині. За допомогою пані В.Мерлюк вибрав такі добірні експонати українського народнього мистецтва, як різьби, вишивки, писанки тощо та взірцеві видання українських журналів, шкільних підручників, літературних творів, «Енциклопедію Українознавства» й інші. Щоб не було монотонності, взяв зі собою свою дочку Анну в українському строї, аби співом відокремити календарний цикл наших звичаїв. Маючи за собою декілька років лекторської практики серед технічно-студіючої молоді, знав я, що всіх це цікавитиме.

Доповідь базувалася переважно на інформаціях, засягнутих з «Енциклопедії Українознавства», а тому, що багато наших обрядових звичаїв були заборонені різними окупантами України, я поставив на світлі величне минуле України, її положення й оборонно-захисну роль для заходу Європи.

Велич росту України київської доби сприймали присутні історики потакуючим рухом голови, хоч не дуже то розумні були, коли заторкнув я могутність Галицько-Волинської Держави. Признавали слухність Україні, як заборолові Європи, коли показав я на «браму» з Азії до Європи, котрою йшли Джінгісхан, Атілла, половці й Батій. Цікавість наростила, — це було видно по очах. Україна обороняла Західню Європу, хоч помочі не мала. Економічно ослаблювалась і не відвержала. Треба було бути, щоб повірити, як присутні відверто відмітили, коли я сказав ім, що, на превеликий жаль, західній світ дуже мало знає про відіграну Україною ролю на сході Європи. Я в дечому виправдав їхнє незнання тим, що їхні вікові інтереси були в Африці, у Північній і Південній Америці, в Азії, але це не спинало їх, як одну із культурніших націй світу, вивчити й пізнати європейський континент, складовою частиною якого вони є. Трагедією всього стало те, що на пролітій крові наших українських прадідів в обороні Заходу хитра Москва продала ім «кота в мішку», бо сфальшувала все, подаючи неправдиві інформації, а вони «пошились в дурні» і прийняли брехню за правду; ба що більше, вони хочуть нормити цією фальшивкою наших дітей, що вчаться у їхніх школах.

Після такої інтродукції, почав я говорити про наші звичаї. Тому, що вони поділені на сезонові цикли, почав я із зимового. Проспівано по одній стрічці коляди, маланки і щедрівки. Після закінчення зимового циклу, зроблено перерву, бо саме тоді наспіла приготована перекуска. Перерву використано на оглядини експонатів і пояснення. Всі частини України вирізначені на екрані у формі народних строїв.

Під час перекуски, секретарка товариства попросила мене, щоб я погодився ще раз загостити та закінчити доповідь про наші звичаї а сьогодні тому, що вони мають першу нагоду мати представника украй-

інської нації, використати на запити й відповіді, бо члени товариства мають їх дуже багато. Я був такій пропозиції радий.

Перше питання поставив учитель історії. Він хотів знати, як це так сталося, що в інтродукції я представив історію України як цілковито окремої нації, не пов'язуючи її з історією Росії, яка, як йому відомо, зачисляє за свою? Аби відповідь була коротка і ясна, я відчинив «Енциклопедію Українознавства», показав на тризуб, що ясно виднів на грошиах Володимира Великого і тризуб — державний герб України, що висів високо на передній стіні залі й запитав його, хто тоді, на його думку, є дійсним спадкоємцем ясноосвітлої історії наших прадідів? Чи до цього зруйновання Києва Андрієм Боголюбським у 1169 році й визення церковних святощів у Суздалі може бути роботою людей, прив'язаних серцем до Києва? Історик подумав хвилину і сказав, що сьогодні йому стало ясно й він мені вдячний.. Дуже вдячний. Американці продовжував він, — щоб злагати культуру свого народу, закупили в нас лондонський міст, перевезли до Америки й реконструювали його. Те саме зробили і з кораблем. Москалі, натомість, як сьогодні, так і колись, по хамськи вирали наші історичні надбання і присвоїли історію, до якої вони не мають права, бо в той час вони як нація не існували. Існував Київ, столиця України, і українці є правними спадкоємцями.

Цікаве питання поставив учитель німецької мови. Він хотів знати про поведінку німців в Україні під час II світової війни, яке було бставлення українського народу до західних альянтів на випадок зудару, та які були б мої поради? Не завиваючи нічого в «папірці», я сказав йому, що народ очікував звільнення й волі. Німці принесли терор і вивіз молоді. Вони зробили фатальну помилку в поході на Схід, не взявши під увагу національних почувань поневолених Москвою століттями різних народів. Поновне здушення національних почувань на родів завойованих земель спричинило повстанні національно-визвольних армій, з яких УПА була найчисленніша й найактивніша, бо здобутою зброєю від обидвох ворогів України, боролася на два фронти. Навіть після закінчення II світової війни на європейському континенті у 1945 році УПА далі змагалась. На жаль, західні альянти, замість піддержати боротьбу УПА, промовчували її геройський чин, залишаючи геройське кровопролиття упівців незавершеним, бо московська тюрма народів далі існує. Ця помилка дорого коштує теперішніх оборонців Європи і, якщо вони в майбутності поповнять ту саму помилку й не приймуть концепції АБН — розчленування СССР на національні держави, то так, як і німці, знайдуть в Україні гріб, а не славу остаточної перемоги над московським імперіалізмом.

Про такі армії я не чув — сказав один із присутніх англійців — і підкреслив, що це фантазія, аби такі визвольні армії в самому СССР існували, а Захід їх не використав..

Щоб доказати факт, я скоренько подав йому журнал «Верунде» у німецькій мові для військ НАТО і попросив його перечитати частину статті Фон Йоахіма Гирліха на тему »Поленс Фольксарме« та попросив переповісти присутнім по-англійському. Перечитавши цю частину і переповівши по-англійському, він сказав: »Я маю жаль, що наша преса, яка має служити народові й інформувати про події світу,

посміла такі історичні факти промовчати. Вона не словнила свого завдання, роблячи кривду нам і тим героям боротьби. Невикористання цих національно-визвольних сил у боротьбі проти московського шовіністичного комунізму зараз після жакінчення бійни західніми потудами є божевільним».

Дискусія оживлялася з кожною хвилиною. Я не всилі всього перебігу списати, бо вчителі хотіли знати дуже багато, наприклад, як охоче наші діти вивчають українську мову, як перебирають традиції, як подобаються їм наші національні страви, скільки нас є в Англії, які наші заняття після праці, яка наша Церква, який наш календар і багато іншого. Надворі сторож видзвонював ключами, а вчителі далі підносили руки вгору.

Пані Лістер встала й рятуючи ситуацію, погодилася дати останнє слово вчителеві французької мови, який запитав: «Під якими умовами ви повернули б в Україну?»

Під умовою повної соборності й національної незалежності — відповів я. Пані Лістер подякувала всім присутнім і одержала від мене запевнення, що знову загошу. Подякував і я за численну участь і надзвичайну активність.

Це коротенький перебіг моєї останньої зустрічі з учителями англомовного світу. Таку роботу може сміло робити неодин дружинник. Зраз справа України дуже актуальна й не сміється прогайнувати хвилини на поширення правди про Україну. У кожному місті є різного роду організації краєво-державного й льоціального характеру. Ми себе ніяк не вправдаємо, якщо позамикаємося по українських домах, племінімо українську культуру й ширитимо правду про Україну посеред самих себе. Мусимо вийти назовні. Шукаймо зв'язків, сіймо зерно й пильнуймо його ріст, а напевно буде добрий урожай.

інж. П. МАСЛІЙ

За «залізною заслоною».

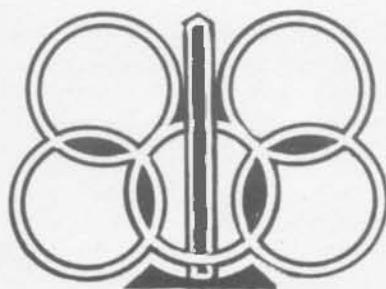
Ніянк не дододиш!

В одній в'язниці трьох співжителів одної камери дискутують причини свого ув'язнення.

Перший: Зі страху щоб не спізнились, я завжди приходив до праці на завод дещо раніше. Через те мене заарештовано під замітом шпіонажу на користь капіталістичних країн.

Другий: Я натомість завжди спізнявся на роботу. Мене засуджено за зірвання виробничого пляну.

Третій: А я приходив до праці на мінути. За те в мене виявлено зарубіжний будильник і засуджено за нелегальні зв'язки з капіталістичними країнами.

здобувай

верхи...!

I фіз культурнику

Мандрівництво, незалежно від того яким способом воно відбувається, є не лише цікавим спортом. Воно є великою відкритою книгою життя, є премістю.

Великі мандрівники-апостоли, конністадори, астронавти, то окрема порода людей, то романтичні «авантюрники», що не всидять на одному місці, а манить їх синя далечінь, нові горизонти, щоб в'їчому знайти «щось» що-вже раз здобуте і побачене, самому власними очима побачити... З таких людей все рекрутуються здобувці, завойовники, винахідники, герої. Вони відкривають таємниці Великого Творця сховані у великому космосі, так на землі, як і на небі і в маленькому атомі...

Досліджувати, шукати, здобувати-мандрувати в необмежених світах духа и матерії прикмета не сидюків, а вічно творчих неспокійних душ.

Молоді, як козакові – «мандрівона пахне»... Тому ідучи ті на зустріч, КУСУМ в Нанаді зорганізувала міжпровінційну мандрівку з окремим узглядненням вимаршу у Скелясти Гори. Діставши допомогу від Федерального Канадського Уряду, КУ зреалізувала свій план в липні 1968 р. Сумівська молодь мала не лише прiemність пасивного оглядання міст і сіл різних провінцій Канади, привітань друзів, провінційних та міських урядів, али й науку географії, геології, історії, зоології, ботаніки в дуже практичній формі. Можна було спостерігати, яку заправу мають юнаки і юначки, теоретичне знання та заинтересування вони конfrontували у практиці, в зустрічі з природою.

Двадцять миль від літниська в Джонсон Кенйон простягається чудова поляна. Туристичний довідник інформує, що це околиця прикрих дощів, вітров, випадків найнижчої температури серед гарячого літа-околиця контрастів!

Правдивість цого всего досвідчили ми вже першого дня і ночі. Одначе не званаючи на те все, ця частина Скелястих Гір – це неописана краса...

Тут безпереривний змаг стихій...!

3 Поляна чудово розмальована Великим Майстром. Її розділює гірський

потік, що десь вирвався з «нічого» і стрімголов біжить в приски, розбиваючись об каменюки, щоб скоро і скорше дійти, долетіти, доплисти до своєї місцевлятися в ріку, в озеро і вічне широке море...

У долині, у підніжжях гори Балл, пливе кристально чиста і крижано зимна ріка Бов. Поляна обрамована густим лісом, а над ним в небо вистрілює скеляста піраміда, які заздрісно ховають хмари, а вона виригається з них і цінаво приглядается на розложеній табір...

А табір — прекрасний образ. Ясно-цеґлясті і білі шатра, а є іх 54, збудовані у формі прямого кута і загородили вступ на поляну могутньому лісові, що із своєї природи і призначення «атає» поляну, встановлюючи свої деревні колонії, здобуваючи їх для лісу...!

В природі бічна і невмолима боротьба, слабе паде і поступає молодому, сильнішому...

Юнацтво обсервує, подивляє...

Кругом ліс, гори, вода, сніг, гострий вітер, хмари, дощ і сонце...

Все це приятелі чи вороги...?

Розгадай, пізнай це все юначе, а побореш «ворога» і позискаєш приятеля в скелі, воді і у ведмеді, що закрадається до твоєго шатра.

Сьогодня це юнацька прогулька, завтра поважне життя, інша обстановка, а все та сама боротьба...!

Довгим вужем витягнулися мандрівні групи — вимарш в гори!

Ляшти юнацький сміх, лунає пісня, відгомоном контрапунктують їм гори і ліс нагло все втихло.

Заряджено мовчазним марш присвячений Юркові Шухевичеві. В тій тиші думкою сумівське юнацтво полетіло в далекий Сибір, де як звір у замкненій клітці двадцять років промандровує Невгнущий Лицар — Юрко, прозваний Вовченям Сибіру.

У мовчанці зродилася ідея. Група завзятців постановила здобути верх гори! Нелегке це завдання, небезпека, відповідальність...

Скелясті Гори неприступні і жорстокі...! Але люблять зважних і одважних, такими сумівці показалися.

Після двогодинного «бою» в кряжі Ізабелл — здобули верх. На самому чубку застромили синьо-жовтий прапор...!

Завінчані зеленню, розпромінені радістю побіди повернулися в табір.

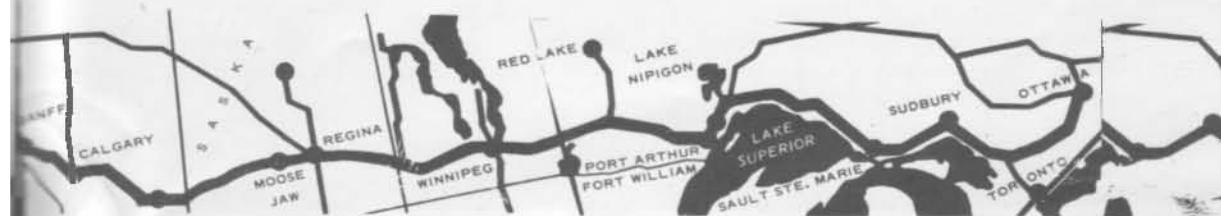
Цілий стан юнацтва вп'ялив свої очі на гору, на котрій лопотів український національний прапор.

Здобути гору названо ЮРКОМ!

Старий Бовк.

З одноднівки «Ведмежа Гавра» 1968 НУСУМ Канада

149

Наркотики — ворог нашого здоров'я *Тютюн*

Курення привезли мореплавці з Америки й Мексика, де індіанці курили від давна. До відкриття Америки, в Європі курення ніхто не знав. Поширюється воно при кінці 15-го століття. Спочатку розтертий тютюн нюхали, потім курили файки і жували. Перед першою світовою, війною, зі зростом міжнародних торговельних зв'язків, курення в усіх видах цигарки, сигари файка (люлька), — поширюється у всьому світі. Курять усі — чоловіки, жінки, а що найгірше — молодь. Колись це було строго заборонено. Навіть уважалось ганьбою, коли курили жінки чи молодь. Сьогодні, в епоху сильних емоційних переживань, і морального занепокоєння, курення стає буденним, масовим явищем, яке зовсім викорінити буде в фантазію. Курення, це найпопулярніша опора втечі від розчарувань суворої чи протирічної дійсності. Воно дає ілюзію полегші в нервовому напруження. І тому воно таке популярне, не дивлячись на шкідливість і на кошти. Звичка ця, на жаль погубна, апробована всіма сферами суспільства і набирає навіть певної форми необхідного церемоніялу в співвідношенні людей.

За теорією Фройда, кожна людська поведінка йде по лінії самозбереження, чи оборони від страху, болю, непевності й несподіваних катаклізмів. Наша туга, наші нездійснені бажання, знаходять задоволення в словидній приємності, часто в кошмарній ілюзії, якою є курення. На грани всяких суспільних катаклізмів ми не почуваємо себе певними перед надбань людської культури, ми не є належно озброєні до вирішення гострих проблем. Тому і втеча, або хвилеве забуття в цигарці. Це дорога без зусиль, по похилій, слизькій стежечці.

Невдоволені з нашого тіла, з довкілля, зі світу й людей, ми прагнемо спокою, бодай хвилевого щастя, хочемо віддалити причини лиха і зробити кращими наші перспективи. За словами Ортега і Гассет — «ми хочемо замінити нудне й формальне буття в поводження». Знову ж, Ван дер Горт інтерпретує цю втечу до дому — «тугою за спасінням, коли ми втратили віру в себе самих». Тоді, коли буддизм знаходить спокій в комплетному, зосередженному забутті, в «Нірвані», західна цивілізація не є запереченнем дійсності, як буддизм, чи браманізм. В західній цивілізації багато упадку, але і багато творчої динаміки. Тут куріння, це тільки компроміс-між культурно-суспільною активністю й самим собою. В багатьох випадках це, навіть шукання стимулу до пожвавленої активності, арештою, є комплетною ілюзією.

З одного боку, ми хотіли б зберегти здоров'я, рівновагу духа, а з другого важко відмовитись від «евфорії», або почуття хвилевої насолоди. В цих хитаннях наркотик, майже завжди, трагічно переважає на свою сторону, це во — бере нас у полон. Налоговці, або психотики, замикаються самі в собі, і з погордою, або що найменше з упередженням, ставляться до зовнішнього світу. Цей суворий, незнаний світ, на хвилину перестає існувати.

Наркотик цей, легко доступний і на всі лади захвалюваний торговельними підприємствами, порівняльно дешевий. Спочатку збуджує цікавість

потім несмак і відразу, навіть біль голови і рвоти, але по кількох пробах з'являється туга й поступовий, навіть дуже впертий і невилікувальний наліг. Щоб його позбутись, треба неймовірних зусиль і твердого характеру.

Цигарка так закріплена сьогодні в суспільстві, що голосу одиниць ніхто не слухає. Голос перестороги звучить, як пуста фраза, з нього навіть кепкують. Зокрема у голодних людей, цигарка є найбільш бажаною річчю, важливішою від хліба. Курці радо віддають останні гроші, ба, навіть останню скібку хліба за цигарку. Це можуть розказати ті, що сиділи в большевицькій чи іншій тюрмі. Перепоєна нікотиною індивідуальність саботує наперекір логіці й фактам усякі, навіть дуже поважні й ділові перестороги. З кінця язика завжди сплигують всякі викрути, як: «це ще не доказане», «це не стосується до мене», «це варте того гроша, що я даю», «коли я перестану курити, тоді я буду багато їсти, а це ще гірше», і т.д. Такі крутий завжди йдуть по лінії найменшого спротиву, бачно дбаючи, щоб не вирватись із зачарованого кола принадного диму.

Сучасна хемія прослідила, що в тютюні знаходиться 80 різних субстанцій, майже всі без винятку — шкідливі. Найбільше, однаке, нікотини. Сигара на 10 грамів, має 40 міліграмів нікотини, цигарка вагою 1 грам, має 20 міліграмів нікотини. З того 2,7 мігр. дістается до кровобігу. З пачки цигарок 50 мігр. нікотин дістается в кровобіг. Ні один курець не міг би витримати цієї дози, якщо б прийняв її одразу.

Нікотина бльокує ганглії, або нервові центри, параліжує кістякові м'язи, віддихові проводи, систему травлення, артерії й центральну нервову систему. Чи треба ще більше? Дістася, че всюди дуже легко. Найперше залягає, це значить, що людина призначається до неї. Потім, звільнена параліжує.

Другим небезпечним складником є одноокис вугля, який затроює клітини. Він набагато сильніший того, що знаходиться в атмосфері й найбільше шкодить тоді, коли організм одержує мало кисню. Скільки одноокису вугля знаходиться в крові, стільки менше є кисню. Нікотина теж зменшує кількість кисню в тілі й воно розпутиво домагається необхідних запасів. Ріст і поділ клітин здержується, а теж сповільнюється цілий ряд хемічних змін, про які не місце тут детально говорити.

Крім двох згаданих, найнебезпечніших, є ще метиль алькоголю, алькалій, піролін, гідроціянічна кислота, аршеник, фурфур, піридин, колідіна, смоляні трійливі продукти, всякі гази, як тетан, коли згадати тільки найважливіші. До них долучається радіоактивний ^{210} , якого йонізована радіація пошкоджує живу ткань, що дає пригожий ґрунт для пістряка. Всі вони спричиняють різні хвороби й недомагання органів тіла, про що згадаємо далі. Знижують також інтелектуальні спроможності людини й наближають передчасну смерть.

Щоб уявити собі всі жахливі спустрошення, які спричиняє курення в нашому тілі, перегляньмо, хоч побіжно, поодинокі органи. Почнім від кровопосуд. Курення шкодить цілій системі кровобігу, а особливо дрібнішим посудам, або периферіальним. Та найбільше шкодить волосковим капілярам, звужуючи їх та здержуючи біг крові. Таким чином збільшується струм крові в головних, коронарних посудах, що впливає на м'язи й ритм серця. Нерівний ритм серця руйнує рівномірність кровобігу. Знана хвороба «ангіна пекторіс» часто спричинена куренням. Кінчики пальців не одержують доволі крові. Курення є теж одним із активних

Факторів артеріосклерози й тиснення крові.

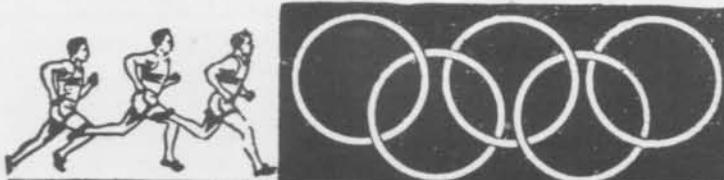
Курення атакує віддихові проводи, занечищує їх і спричиняє хрипку і бронхіт. Три четвертіх сильних курців мають симптоми бронхіту. Якщо в когось був якийсь хворобливий процес на легенях, викликаний іншими причинами, то курення його тільки активізує, як напр. — туберкульозу. Шанси пістряка на легенях, чи на віддихових проводах, безперечно непомірно збільшуються. В рахубу входять уста, горло, голосниця, ніс і бронхи. Статистика вказує, що смертність від пістряка в курців більша, ніж у некурців. Жінкам грозить те саме що й чоловікам. Курення файкою зменшує небезпеку, бо тоді не втягаємо стільки диму в легені.

Ціла система травлення затруюється і сповільнюється. Коли шлунок голодний, він корчаво стягається, цеобто сигналює потребу. Ця здорова сигнализація, під впливом курення, сповільнюється, або й зовсім невтралізується. Нікотина й інші хемічні субстанції, що знаходяться в димі, від'ємно впливають на виділювання травних соків, без яких пожива не може розкладатись. Ті самі соки киснуть і спричиняють шлунковий, або кишковий улькус. Коли хтось має улькус, або язву, що постала з інших причин, то курення погіршує ситуацію. Всі, без винятку, функції кишок паралізуються. В кого забурення в травленні, болі від язви шлунка, чи з інших причин, негайно повинен перестати курити, щоб не погіршити безнадійно ситуації.

Нікотина, без усякого сумніву, є невротичною, отруєє нерви, хоч створює ілюзії хвилевого блага під час курення. Нікотина руйнує клітини мозку, які ніколи не виростають. Через те інтелектуальна здібність людини зменшується. Абстиненти й фізкультурники працюють багато успішніше в науці й навіть мистці чистим умом творять краще, дарма, що вірять у чар цигаркового дурману

Людина легко хвильується й навіть її змисли, як зір, слух та інші терплять. Спеціаліст Лінінт, на базі довших дослідів знайшов, що курець може бути асуспільний, з притупленою совістю, склонний до всіх психічних збочень, навіть до злочинності. Свідомість його може бути розхитана й самогубні тенденції збільшенні.

Статевий імпульс від курення зменшується, місячні періоди в жінок заколочені. Жінки склонні до передчасних породів, і здоровий ріст немовлят в матиці здержується, або спотворюється. Погано роблять вагітні жінки, коли курять, погано роблять ті, що кормлять немовлят грудю, бо в молоці знаходиться отруя. Погано діє курення на працю печінки й нирок, і на виділювання. Ось, тільки в загальному те, що важливіше.

ЗДІССУМ

АРГЕНТИНА

★ Семінар. 19-20 квітня аргентинська молодь в Буенос Айресі активізується таож в ділянці ідеологічного вишколу. Ще минулого року там повстало Товариство студіючої молоді ім. М. Міхновського, яке відбуло вже кілька сходин. Цього року в дніах 19 і 20 квітня Товариство зорганізувало семінар в якому взяло участь близько 20 осіб. Присутні заслухали наступні доповіді: «Основні ідеологічні залежності ТУСУМ» — студент права Ігор Василик, «Розвиток українського націоналізму» — п. Косюк (три лекції), «Сучасний стан молоді в Україні» — пані Г. Середяк та «Організаційна структура української спільноти в Аргентині» — п. Ю. Середяк. На семінарі широко дискутувало також творчість Василя Симоненка.

БЕЛЬГІЯ

★ Доповіді членів ЦУСУМ. На запрошення КУСУМ прибули до Бельгії з доповідями по Осередках дд. Я.Дременда та М. Гринюк — провідники СУМ у Великій Британії, та члени Центральної Управи СУМ. Доповіді відбулися в чотирьох більших Осередках, а крім того одна доповідь для студентів в Українському гуртожитку в Лювені. Темою доповідей були країнові матеріали, літературні процеси та спротив української молоді на рідних землях.

★ Виховно-відпочинковий табір СУМ в Бельгії відбудеться від 12 липня до 3 серпня на оселі «Франкополе». Під час табору відбудеться курс для впорядників і виховників. Команда табору складатиметься з самих дружинників.

Франкополе. Вишнівий табір СУМ .Великдень 1969.

КАНАДА

★ **Таборування в 1969 р.** СУМ в Канаді організує 8 відпочинково-виховних таборів: два на оселі СУМ «Веселка» біля Торонто, два на оселі СУМА «Верховина» біля Монреалю, та по одному на оселі СУМ «Білогорща» біля Судбур, на оселі СУМ «Нарпати» біля Форт Вільяму, на оселі «Український парк» біля Вінніпегу та на оселі об Василіві «Голубине озеро» біля Едмонтону.

Крім того відбудуться три вишкільні табори для впорядників на оселях «Верховина», «Нарпати» та «Голубине озеро», один спортивний табір для підготовки спортивної олімпіади та один мандрівний табір до Європи.

★ **Тижневик «Новий Шлях»** від 17 травня помістив велику статтю про українську школу ім. Юрія Липи при Осередку СУМ в Торонті з нагоди відвідин школи редакторами украйнської преси. Стаття присвячена переглядові ярці та навчанні першим 6-ти класам, а наступна стаття займається вищими класами від 7 до 12, що називаються Курсами українознавства ім. Ю. Липи. Навчання на тих курсах кінчається іспитом зрілості. Школу українознавства (перших шість класів) обслуговують 11 вчителів.

АВСТРАЛІЯ

★ **В дніях 5 і 6 квітня 1969 р.** відбулася в Українському Народному Домі в Мельбурні країова Конференція СУМ в якій взяли участь члени НУСУМ, почесні члени та делегати Осередків Аделайди, Джілонгу, Канбери, Ньюкастелю та Сіднею. Разом з гістьми біля 50 осіб. Конференцію відкрив голова НУСУМ В. Чор, який дальше провадив нею, як предсідник. Після письмових та усіх привітів, голови Осередків звітували про свою працю. Крім точних статистичних даних, Осередки звітували про працю гуртків, яких нараховується: 6 танцювальних гуртків, два драматичні, два хори та одна оркестра.

Багато часу присвячено на обговорення плянів праці. Кожний референт представив на письмі свої напрямні праці та їх зреферував. По черзі обговорено наступні справи: виховні, організаційні, мистецькі, фінансові, сенкетаріят, зовнішні зв'язки, пресу, спорт, Батьківські та Виховні Ради.

На конференції обговорено також справи табору та країового Злету. Делегати взяли участь у Службі Божій в катедрі св. Петра і Павла в Мельбурні.

НІМЕЧЧИНА

Осідок НУСУМ Німеччини – Мюнхен цього року буде місцем багатьох міжнародних зустрічей і туди приїде багато сумівської молоді. Від 1 до 5 липня відбудеться в Мюнхені Конгрес українського студентства на який приїде багато студентів з США і Канади в тому також сумівці.

Від 7 до 25 липня відбудеться перший цикль Високошкільних літніх курсів українознавства, а відтак від 4 до 22 серпня другий цикль викладів в рамках цього самого курсу.

В другій половині жовтня ц.р. в Мюнхені відбудуться жалобні урочистості 10-ліття смерти Провідника ОУН Степана Бандери. СУМ з усіх європейських та інших країн візьме організований участь.

Перед Крайовою Управою СУМ в Німеччині стоїть завдання, щоб в рамках тих зустрічей зорганізувати для сумівців окремі менші імпрези, чи товариські вечори, щоб сумівці відчули єдність нашої організації та сумівську дружність.

Виховно-відпочинковий табір для юнацтва СУМ відбудеться в Гомадін-ген від 26 липня до 16 серпня.

США

* Цього року СУМ Америки відзначає 20-ліття своєї діяльності. Більші Осередки вже відбули свої ювілейні святкування, між ними Осередок ім. ген. І. Чупринки в Нью-Йорку відзначив своє 20-ліття величним концертом, який відбувся 17 травня. На концерт прийшли сотки глядачів, батьків та гостей, які любувалися виступами сумівської молоді, що пописувалась піснями, музикою, танком і живим словом.

* * У СУМА підготовляє ювілейний маніфестаційний Здиг, який відбудеться на оселі СУМА в Елленвіл 30-31 серпня та 1 вересня. Для підготовки і переведення цього всеамериканського Здигу по клікано команду, що складається з 17-ти осіб, яку очолив б. старшина УПА Лев Футала. Є п'ять ограми виступлять найкращі сумівські ансамблі, оркестири, хори, а спорт - команда розіграють змагання з різних ділянок спорту.

На закінчення ювілейних святкувань відбудеться в Нью-Йорку перша частина Світового Конгресу СУМ в днях 29-30 листопада.

* Нонференція СУМА стейту Огайо. 2 березня ц.р. відбулася конференція представників сумівської молоді стейту Огайо, в якій взяло участь 46 осіб, переважно голови Осередків, булавні Дружинників Ю СУМ, виховники та впорядники. Конференція відбулася в домі СУМА в Клівленді і на ній були застутлені наступні Осередки: Акрон, Кентон, Клівленд, Парма і Лорен. Нарадами керували друзі: Е. Гановський, голова СУМА, Т. Олещук, булавний Ю СУМА з Пассейну і Г. Головка, член ГУСУМА. На конференції було виголошено чотири доповіді, після яких відбулася дискусія та виміна думок над покращенням праці. Голова СУМА Е. Гановський широко інформував про цьогорічний Здиг, який відбудеться на оселі Елленвіл у 20-ліття існування СУМА.

* Третя зустріч дружинників СУМА, відбудеться в днях 12-13-14 вересня 1968 р. на оселі СУМА «Холодний Яр» біля Бофало-Рочестер. Для підготовки і переведення зустрічі вибрано окрему команду, яку очолив д. М. Вішка. До команди входитимуть дружинники з Осередків Бофало, Рочестер, Сиракюзи та інших.

Перший день нарад буде присвячений міжсередковим дружинам, другий день діяльності дружинників в загальному, а третій день - загальний сумівський проблематиці.

Дві попередні річні зустрічі виявилися дуже корисними, бо вони причилися до активізації дружинників та до визначення їх ролі в СУМ. Було б побажаним, щоб такі зустрічі відбувалися в інших країнах. Зокрема тепер після відновлення «Авангарду» відкриваються нові перспективи для самовиаву дружинників. Сподіємося, що на цій зустрічі будуть продискутовані поправки до Правилника Дружинників та внесені на затвердження Конгресом СУМ, який відбудеться в листопаді ц.р.

* У СУМА запланувала цього року три роди тaborів: 1. відпочинково-виховні, 2. вишкільні, 3. спеціальні тaborи.

Відпочинково-виховні тaborи відбудуться на 5-ти сумівських оселях: три тaborи на оселі СУМА в Елленвіл, два тaborи на оселі СУМА в Барабу, та по одному таоорові на оселі СУМА «Київ» в Детройті, «Хортиця» в Клівленді та «Холодний Яр» в Боффало. Вишкільні тaborи відбудуться два: на оселі Баарау та в Елленвіл. Спеціальні тaborи відбудуться на оселі в Елленвіл для підготовки Ювілеїного Здигу СУМА та мандрівний табір до Європи, якщо зголоситься відповідна кількість учасників.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ

★ В дніх 26 і 27 квітня на сумівській оселі «Тарасівка» відбулася конференція дружинників в якій взяло участь 83 учасники. Вже саме число говорить про важливість проблеми дружинників у Вел. Британії. Тут з'їхалася най-свідоміша молодь, що вже активно працює по своїх Осередках на різних постах. Конференція ставила собі за ціль розглянути проблеми дружинників та з'ясувати їх роль тепер і на майбутнє. Праця конференції полягала на доповідях та дискусіях.

Всіх доповідей відбулося п'ять і після кожної доповіді була широка виміна думок. На закінчення першого дня відбулася «дискусійна лава», керівником якої був д. І. Дмитрів, а учасниками подруги: Марія Волчанська, Анна Тисячна, Оля Федечко, Анна Кецик та друзі: Я. Біба, З. Сидор, С. Гамулян і П. Яцик. Завданням панелю було розглянути питання: «Як гідно відзначити в СУМ 19-69 р. на тлі річниць і клича «Здобудеш Українську державу». Учасники дискусійної лави вважали, що історичні події, що їх згадуємо в 1969 р. є гідні і повновартні і їх потрібно святкувати.

★ КУСУМ Англії організує цього року 4 табори; з яких три відбудеться на «Тарасівці», а саме: технічний, вишкільний для впорядників і виховників, виховно-відпочинковий для юнацтва до 15 років та виховно-відпочинковий табір у «Мідлетон Камп» для юнацтва від 6 до 14 років Шотландії.

★ У дніх 19-20 квітня відбувся у «Тарасівці» весняний базар СУМ, який зорганізувала Крайова Управа при співпраці Осередків, деяких гуртків ОУЖ, тираніських підприємців та товариських клубів. З більжих Осередків прибуло досить молоді, що продовж двох днів обслуговувала покупців з різних околиць. Базар пройшов успішно, одержано на продаж багато предметів та харчових продуктів. Цей гарний звичай надсилення для молоді різних речей на продаж нашими організаціями та особами варто застосовувати в інших країнах.

ФРАНЦІЯ

★ Провідниками СУМ у Франції вже від довшого часу є самі дружинчики, які з кожним роком набирають більше досвіду та беруться за більші діла. Спочатку стояло завдання, щоб власними силами організувати що року сумівський табір. На сьогодні організація тaborу не представляє труднощів. Цьогорічний табір відбудеться в місцевості Бельфай від 7 до 28 серпня.

★ Черговим завданням СУМ є набуття власного дому в Паризі. Ця ідея виникла з кругів молоді і була підтримана членами Центральної Управи СУМ та всіми іншими КУСУМ. В Паризі існує велика потреба власного приміщення, хоч на кілька кімнат, де молодь могла б сходитися. Всі КУСУМ обіцяють свою підтримку та фінансову допомогу, а сумівська молодь на терені Франції розвине кампанію придбання фондів по всіх Осередках. Справу нупна власного приміщення для СУМ підтримують інші громадські організації та

ЧКРАНСЬKE СТУДЕНТСТВО В СВІT

«ОДНОДУМЕЦЬ»

В місяці квітні ц.р. в Малій Папській Семінарії в Римі з'явився новий журналік під назвою «Однодумець», який видає літературний гурток ім. Юрія Клена. Духовим надхненником журналіка є Любомир Госейко, якого вірші друкувалися вже в деяких українських журналах. Серед семінаристів знайшов він товаришів спільноти думки, які поставили собі за мету удосконалювати слово. В журналіку знаходимо декілька оповідань, декілька статей на літературні теми, цікаві переклади та поетична рубрика під назвою: «Поезії нового зльтоту».

Ярослав Василюк містить там вірш «Епікізи», який є гарною спробою початківця і дає надії, що автор може розширити свій талант. Любомир Госейко друкує свій уривок з поеми «Блудний син», писаний модерніми заходами з великою кількістю складних образів. Для повного погляду треба було б прочитати цілість.

Юрию Козій містить три вірші, з яких перший «Тиша по бурі», писаний класичним стилем. Вірш спроваджує гарне враження. Головно для початківців не варто заглиблюватися в модернізм, бо бін виходить слабше, про що свідчать два наступні вірші «Аннали» та «В історії».

Коротенькі оповідання представлені такими авторами: Л. Госейко містить два оповідання «Дуб і берізка» та «Споконвічна батьківщина». Його барвистий стиль та великий запас слів вказували б, що треба шукати своєї музи в прозі.

Дальше слідують оповідання «Скарб» та «Степ» Михайла Рамача і «Здалекого броду» Ярослава Рутковського з досить оригінальним стилем.

Ініціатива гуртка заслуговує на признання, бо перше число журналу вийшло не погано, а зростом світогляду та зацікавлень ростимуть і молоді таланти.

З УСМИШОК

«ДОБРА ЛЮДИНА»...

На прийнятті в Ульбріхта належе болгарський аташе до свого товариша з угорської амбасади:

— Нка добра людина советський амбасадор у Панков.

— Це правда. Він ніколи не мішается до наших справ, але й нам не вільно нічого робити без його дозволу...

Думки про середовище «Зозульки»

«Зозулька», це журнал редактований групою студентів з університетів в Оттаві та Монреалі. Виходить уже два роки, як цинільостилеве видання. До редакційної колегії входять: Модест Цмоць, Роман Сеньків, Борис Будний, Олег Романишин. З усіх дотеперішніх видань та спроб молоді цей журнал викликає найбільшу дискусію в українській пресі. Чому? Є чимало журналників, які редакнують молоді автори і вони появляються як одноднівки, чи як органи певних гуртків, чи клітин якоїсь організації, напр. сумівські, пластові. Є також і студентські журнали та сторінки при тижневиках, яні є твором молоді, але ці журнали не викликали особливої дискусії. В чому ж справа є «Зозулькою»?

На наш погляд, це тому, що «Зозулька» не є органом жодної організації, а є речником групи молоді, пов'язаної між собою спільністю культурного підложжя, сучасністю доби та впливом панівних філософічних систем, а при тому вихованої в національному дусі на базі української культури на чужині, просвятої бажанням в якийсь спосіб служити українській справі.

Коли б «Зозулька» була органом якоїсь організації, вона не могла б того робити, в такій мірі, бо мусіла б відзеркалювати погляди своєї організації. А тому що наші організації мають принайменше 20 років, себто є продуктом старшого покоління, кожний їх орган провадить в загальному свою традиційну лінію. «Зозулька» звільнена від такого обов'язку.

У своєму «девізі» журнал «Зозулька» вважає себе «газеткою присвяченою обміну думок та поглядів на різноманітні теми творчої української молоді». З окресленого завдання виринає досить широкий засяг думки та підхід до всіх важливих справ нашого громадського життя. Головний принцип «Зозульки», це українське громадське життя в широкому розумінні, наші суспільно-культурні установи, наш дорібок та майбутнє Українства. Із багатьох статей пробивається тривога за наше громадське життя, завваги щодо його ефективності та до методів праці, як також сумнів чи теперішній стиль праці наших організацій наближає нас до наміченої мети.

Треба ствердити, що кожне покоління, чи група, що старається дане покоління репрезентувати, має право на свої погляди, на творчу критику існуючого ладу, на свій спотіб думання та на свій стиль праці, який хоче пріщепити. І було б навіть зло, коли б кожне покоління думало однаково і працювало за однією методою. Чайже життя не стоїть на місці і міняються обставини, уклади сил та засоби дії. Знаємо, що покоління 30-х років піддало строгій критиціспосіб думання своїх попередників і започаткувало новий стиль праці з рішучішими засобами, з більшими вимогами, що мали скоріше наблизити нас до нашої мети — здобуття держави.

Чи таку ціль ставлять собі редактори «Зозульки»? Без сумніву, що так! Вони виходять з існуючого стану української дійсності на чужині, аналізують його недоліки, в багатьох випадках пропонують розв'язки, або лише видвигають проблему на дискусійний форум, щоб спільно знайти вихід. І тут пробивається дуже важливий момент «співпраці покоління», який має величезне значення. У видвигненій проблемі можуть забирати голос представники усіх генерацій і спільно шукати кращих доріг. Редактори «Зозульки» не відбирають цього права старшому поколінню, бо вони свідомі, що в проводі стоять старші, які сприятливо наставлені до молодого покоління, що має прийти на зміну.

Історичний розвиток українства на чужині мусить іти нормальним шляхом без великих викрутасів і без особливих потрясень. Наростання молодих сил повинно постійно вливатися у спільні зусилля загалу, голоси молодих повинні братися до уваги, недоліки повинні бути усунені впровадженням поступенних реформ, з метою краще служити основній меті: допомогти визволитися Україні.

Чи може середовище «Зозульки» відіграти більшу роль в нашому житті? Це буде залежати від авторів журналу наскільки вони потрафлять потягнути за собою ширші круги молодого покоління. Головні їх засади правильні: вони почивають себе членами спільноти, виходять з фактичного стану, не відкидають співпраці поколінь та кінцевої мети — допомоги визвольній спріві. Вони лише критикують недоліки, хоч місцями дуже гостро.

Щоб якесь середовище могло залишити більший слід, воно мусить бути гомогенне. Цього не можна ствердити між авторами «Зозульки». Є там статті, які заслуговують на похвалу, а серіозним підходом та турботою, але є також дикі вибрики, які не повинні мати місця серед здорового думаючих людей. Візьмемо для прикладу останнє число, що його ми одержали, з 1 квітня 19-69 с. р. 1/14.

Ігор Старак займається аналізою занепаду організації тверджачи на вступі за професором Aprilis, що «кожна організація є побудована так що вона згодом сама себе знищить». Твердження це досить сумнівне, коли взяти до уваги, що деякі українські організації мають по сто років, напр. «Просвіта», НТШ. Правда, були також організації, що не проіснували довше, але причиною не було «самознищення» а радше якийсь випадок «більшої сили». У великій більшості засновані українські організації на чужині існують і діють з більшим або меншим успіхом. Шановний автор твердить, що деякі наші організації не мають права називати себе «молодечими», бо їх провід складається здебільша зі старших. Думаемо, що провід наших молодечих організацій є мішаний: він складається з молоді на нищих щаблях, з молоді і старших на середніх щаблях та зі старших на найвищих щаблях. Вкоротці і тут буде мішаний склад. А чи в канадських скавтових організаціях є інакше?

Зорянна Гриценко подає літературний огляд Віталія Коротича, з його біографією, переглядом творчості та аналізою вірша «Дід». Огляд та аналіза справляють гарне враження про зацікавлення авторки сучасною українською літературою.

Поезія в журналі репрезентована двома молодими поетами: Мирося Бровович містить надзвичайно ніжний вірш з глибиною почувань і вислову «Море любові», а Ярополк Олесницький вірш «Розміркування».

Борис Будний містить статтю в якій розглядає труднощі виховання молодого покоління, брак нових і модерних українських книжок, брак навчальних фільмів та стверджує, що методи навчання в українських школах є перестарілі. З статті пробивається ширість і серіозний підхід. Але на таку оцінку не заслуговує друга стаття того ж автора «Критика і негативізм», в якій він розглядає деякі негативні моменти української психіки і до них зараховує ілюзіонізм та «обожательство героїв». Ніхто не твердить, що героїв не можна критикувати, але раз наша публіцистика та історіографія винесла певних людей на п'єдестал геройства, то що тоді образлива критика поможе. Думаемо що можна критикувати негативні сторони історичних постатей, але не за перевувати ім права бути тим, чим вони об'єктивно є.

Дальше І. Будний накидається на «організаційний патріотизм» СУМ та Пласту і радить за це «їх дослівно бити по голові». Чи не відважно це сказано? Якщо автор проявляє «організаційний патріотизм» щодо «Зозульни», чи й до нього треба стосувати такі методи? Ми думаємо, що ні! Боронити свою організацію де я є членом, газету, якої я редактором, професію, яку виконую і маю до них більші симпатії, як до інших вважається річчю пригодньою і никому не шкідливою. Цей хто є добрим пластуном, сумівцем, одумівцем є також і добрим українцем але відворотно не є конечно правдою.

Багато місяця присвячено в цьому числі проблематиці студентів у Нью-Йорку. 8 грудня 1968 р. студентська громада скликала в Нью-Йорку «Конференцію на вершинах», що мала за ціль представити громадянству проблеми студентів. Конференцію відкрив Юрій Савицький та з'ясував присутнім слухачам (около 250 осіб) труднощі праці студентської громади, та загальний план праці. Богдан Чабан представив план праці та фінансові потреби його реалізації, а Нестор Томич подав теоретичне вияснення потреб існування студентської громади. Два перші референти в дуже солідний та поважний спосіб застосовлялися над тим, як краще зорганізувати працю, але натомість Нестор Томич дотеоритизувався до того, що «наша ціль не є працювати для визволення України», ані «інформувати американські університетські середовища про українську визвольну боротьбу», бо це на його думку є «мрія яка не може бути зреалізована». Автор вважає, що «ми не мусимо оправдувати існування української спільноти в Америці тим, що вона може служити батьківщині», бо «в теперішнім часі ми зробити нічого не можемо».

Такі твердження, це ширення декаденства і зневіри і дуже прикро, що вони виходять з уст студента. Історія вчить нас, що еміграції дуже багато допомогли багатьом народам визволитися, хочби ірлянці, поляки, жиди, чехи. Ці спільноти допомагали і допомагають ще деякі своїм краям фінансово, зброєю, морально дипломатично. Чому ж тоді українська спільнота мала б відмовлятися від цього найбільшого завдання. Автор вважає, що наша спільнота повинна існувати в Америці, але не вважає що самостійна держава може відтак продовжити і існування на століття. Автор не додумався, що за цю державу треба насамперед змагатися здобути різними засобами і всіми силами.

Теперішній президент ірландії Де Валера народився в Нью-Йорку, але в молодому віці він був змушений залишити Ірландію, бо вважав, що його місце там і що він може чимось допомогти. І ця допомога була велика. Можливо в початках це була ілюзія, яка відтак стала реальною дійсністю. Є люди, що ілюзію перемінюють у дійсність.

Дуже вірне становище до української ідентичності на чужині займає Галия Бродич, яка твердить, що «батьківщина, це земля наших батьків, а не двох-трьох поколінь назад, а цілих поколінь наших предків... вибрати можна країну поселення, але батьківщину вибрано для нас вже тоді, коли ми народилися». Подібно твердив і Василь Симоненко.

Крім декількох відриваних голосів, автори «Зозульни» йдуть правильним шляхом. Вони аналізують проблеми відчуження молоді від громади, методи навчання в «Рідних школах», молодечих організаціях та вказують як запобігти цьому лиху. Це не означає, що подібних голосів в нас уже не підносили. Але голос молодих має подвійну силу. Він вартоє більше, головно для самої

ВИХОВНИКИ

ЕМОЦІЙНІСТЬ І ВИХОВАННЯ читати	125
З.Саган до ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАШОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУБСТАНЦІЇ в ДІЯСПОРІ	126
Мгр. Г.Ошипко ІНТЕЛЕНТУАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В СУМ	129

СУСПІЛЬНИКИ

Галия Бродович ПРОБЛЕМА УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТИ	134
Лев Іваськів МЕНТАЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦЯ В АМЕРИЦІ	135
В.Лєнін ОРГАНІЗОВАНА УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ І ВІДРОДЖЕННЯ НАЦІЇ	137

МІЖНАРОДНИКИ

Др. С.Зощук ДЕЩО ПРО ХРИСТИЯНСТВО В ЕТІОПІЇ	140
Ми в світі – пізнаємо чужі народи	
Інн. П. Маслій ІНФОРМУЄМО СВІТ ПРО УКРАЇНУ	144
Справа гідна наших зусиль	

ФІЗНУЛЬТУРНИКИ

Старий Вовк ЗДОБУВАЙ ВЕРХИ Прогулка в Скелясті гори	148
Р.Драган НАРКОТИКИ – ВОРОГ НАШОГО ЗДОРОВ'Я Тютюн	150

З ДІЙ СУМ

АРГЕНТИНА, БЕЛЬГІЯ, ФРАНЦІЯ, ВЕЛИКО-БРИТАНІЯ, Австрія, Німеччина, Канада, США	153
---	-----

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНСТВО- В СВІТІ

Г.О. «ОДНОДУМЕЦЬ», журналний студ. Мал. Семінарії, Рим	156
Мгр.Г.Ошипко «ЗОЗУЛЬКА» журналний творчої української молоді	157

На обкладинці: На княжому дворі - гравюра з старої української Євангелії.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

Країни	Одне число	Річно (6 чисел)
США	1.00 дол.	5.00 дол.
Канада	1.00 дол.	5.00 дол.
Англія	0.50 ф.ш.	1.50 ф.ш.
Австралія	0.75 дол.	3.75 дол.
Бельгія	30 б.фр.	150 б.фр.
Франція	3.00 ф.фр.	15.00 ф.фр.
Німеччина	2.50 НМ.	12.50 НМ.
Австрія	15.00 шіл.	75.00 шіл.
Аргентина	100 пезо	500 пезо
Бразилія	1.00 н.круз.	5.00 н.круз.
Параґвай	50 гвар.	250 гвар.

